

**MAKI -JAN 'NRALE- 'LA
YƆNDIA- ZESU KRISI BA
ZAYI'**
**Maki a -Jan 'Nrale- 'sɛwɛ 'ɛ
ɲgblo**

-Dele -yaa Maki 'le ɛɛ? -E -yaa Zesu Krisi a winbowo mu 'ɛ 'mu a 'bhɔŋba- mu 'ɛ do 'le. Maki -le -Jan 'Nrale- 'Sɛwɛ 'lɛɛ- yɔndia-. -A masii' 'tɔ 'ɛ ɲyaa Zaan, 'bhɛɛ- 'yee- 'pegee -a nɛɛ Mari -yaa da Zeruzalɛmu (Klɛza 12.12), 'bhɛɛ- 'waa -za 'kɛdo- 'kpɔ dɔ -a dɛ 'ɛ ba zayi'. 'Yee- Maki ɲnia -le -yaa 'ke Banabasi 'le (Kolɔsi 4.10). -E -ja -a ɲnia Banabasi 'pegee Pɔlu 'madɔlɛ 'mu a -Jan 'Nrale- wole 'taa ɲlwa mi 'ɛ ta Antiosi -wa 'ɛ ta (Klɛza 12.25). Antiosi Zesu 'yi mu 'ɛ -woo 'seriwoa Pɔlu 'pegee Banabasi ma, 'bhɛɛ- -o -ploola -o ma dɔɔ -o ge -Jan 'Nrale- 'ɛ 'wo 'klɛɛn 'bhɛɛke mu 'yi (Klɛza 13.1-3). 'Bhɛ -Jan 'Nrale- 'taa ɲlwa mi 'ɛ ta, 'yee- Maki -ja Pɔlu 'pegee Banabasi zi, 'bhɛɛ- boolazi, -e -gwa 'mu zi 'kee- niinale Zeruzalɛmu (Klɛza 13.5,13). Yi -bhɛɛke' ta, Banabasi 'yee- Maki ɲsia, 'bhɛɛ- -o -ja -Jan 'Nrale- 'ɛ 'wolɛ- Sipru (Klɛza 15.37-39). Boolazi, Pɔlu 'pegee Pieri 'a ɲpia 'mu a 'lɛtrɛ mu 'ɛ 'yi dɔɔ 'yee- Maki ɲbhwa 'mu ba Rɔmu -wa 'ɛ ta (Filemɔ 24; 2 Timote 4.11; 1 Pieri 5.13).

-E -yaa' -Jan 'Nrale- 'sɛwɛ 'lɛɛ- ɲdia Rome Zesu 'yi mu -la 'kaama-, -e Zesu -zrɔnna 'ezin- 'bhii- 'bhɛ -le 'ke -Waanbhaa' Gbe bhɛ do 'ɛ 'le, 'bhɛ 'pegee 'bhɛ -le 'ke Bhaaplɛŋ Gbe 'ɛ

'la ɲnwa yewole -Wangwlenbhaa -Waanbhaa' ni 'bhii- 'bhe a yewone 'le. -Waanbhaa' 'a winbwa-, 'kooko- -e nu bhaaplɛŋ mu go -za 'yi (Maki 10.45). Maki a -Jan 'Nrɛle- 'Sewɛ 'ɛ yaa -o 'egbenele 'bhii- -Jan 'Nrɛle- 'sewe -vin yaga mu 'ɛ gbɛɛn-. -Yaa' 'sewe 'ɛ zisanɔrɛ 'ɛ ɲnɔɔ, -e Zesu wiɲfeyrɛ -yi ba Mɛɛ Wiɲfɛ' Mi Zaan 'kɔɔ, 'bhe 'pegee Zesu 'yidanɔrɛ -Setran' 'kɔɔ 'mu -zɔɔna -kɔɔ' ni (1.1-13).

-E -yaa' 'sewe 'ɛ 'yicienna -le -gbɛɛɛ plɛ: -A -le ɲlwa mi 'ɛ 'yi (1.14-8.26) Zesu Krisi yewole zisaan- Mɛɛzan -Waanbhaa' ni gɔɛ- 'la gbɛɛn-mɔkpen' 'yrɛ ma Galile 'trɛ ta, -e 'bhe 'yipia- -kɔɔ' ni. 'Bhɛɛ- Zesu yaa -klanlanɛ mu 'ɛ makwan gɔɛ- 'la gbɛɛn- 'bhe ɲnɔɔ ye, 'bhe 'pegee -e 'sole- maza mu 'la ɲkla; 'bhɛɛ- -e gadɛ mu -bebe 'bheela-, 'bhe 'pegee -e lii -yɔɔ' mu -gbian mɛɛ -bebe zi, 'bhɛɛ- -e mɛɛ mu -daanna -Waanbhaa' a -Jan 'ɛ 'le -gloɔya' 'le, -e 'mu 'kpen 'yipia- 'ezin- -kɔɔ' ni.

-A -le plɛ mi 'ɛ 'yi (8.27-16.20), Maki 'a -zɔɔna -kɔɔ' ni 'bhii- Zesu -Waanbhaa' -weli' -klɔsikwan 'ke 'bhe ge 'tɛnɛ- 'bhe dɛle ma -yriɲbɛɛle 'ɛ ta Zeruzalɛmu -wa 'ɛ ta. Maki -yaa zi 'bhii- -kɔɔ' 'kpen -kɔɔ' 'kpa 'a -yi 'bhii- Zesu -le 'ke -Waanbhaa' Gbe 'ɛ 'le kpataakpa 'bhii- Romɛ -srwase' -kunlii 'ɛ 'bhe 'e ɲkpaɛ -a -yi gɔɛ- 'la gbɛɛn- bhe. Maki -jan sanɛ- -la ɲwoa -kɔɔ' ni Zesu bweza 'ɛ gale ba 'bhe ba zayi' (16.1-8). 'Bhɛla- -zayile, mɛɛ -vin mu 'ɛ 'mu 'a baan 'yipia- -kɔɔ' ni dɔɔ Zesu 'a 'gbu -zɔɔna -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ ni, 'bhɛɛ- -e -ja lafle' 'yi (16.9-20).

ZESU -O ZAN -WAANBHAA' A YE

'E ZISANLE GALILE 'TRE TA

*Mεε Wiinjfe' Mi Zaan -o Zesu 'nuza- 'lεεjanwo
'zi*

(Matie 3.1-12; Luki 3.1-18)

¹ -Waanbhaa' Gbe Zesu Krisi ma -Jan -Nrاله' 'ε zisaan- gɔnε- 'lεε- 'bhεε- gbεεn-.

² -A yɔɔndele -o -Waanbhaa' -lela' janwo mi Ezai a 'sewε 'ε 'yi dɔɔ:

«'E 'trɔnbado doo, 'mi -Waanbhaa' nu 'an -toorodo mi 'ε 'winbɔle 'e 'lεε zi magaan zayi'.

³ -Yoo 'ke mεε 'la zan -o -gbekan zii' 'egloole -kpe 'ε ta 'ke -ya pe mεε mu 'ε ni dɔɔ.

-Ka Mεεzan a zi 'ε magaan,

-ka -yaa' zibhε mu 'ε 'ledɔɔ-!»

⁴ 'Bhε klegbeya do 'ε 'yi, Mεε Wiinjfe' Mi Zaan ɔnwa, -e -yaa -kpe 'ε ta, 'bhεε- -e -yaa mεε mu 'ε wiinjfe' zii' -yi ba. 'Ke -yoo wiinjfele bhla 'la ba, -e -yaa pe -o ni dɔɔ: «-Ka 'ka 'taawogbeya mu 'ε maniina 'ke 'ka 'ploɔ -za 'yɔɔ- klele ma; 'bhεε- 'η 'ka 'wiinjfe- 'tε -yi 'ε ba; 'kooko- -Waanbhaa' 'kaa-za 'yɔɔ- mu 'ε 'sroma- yan!»

⁵ Zude 'klεεn 'ε 'yi mεε mu 'ε 'kpen 'pegee Zeruzalemu mu 'ε 'kpen 'yaa- ge 'zi 'yee- Zaan ba. 'Ke -o -yaa yan -waa' -za 'yɔɔ- mu 'ε 'pelele mɔkpen' 'yre ma, 'bhεε- -e -yaa -o wiinjfe 'tε Zrudεn yue 'ε ba.

⁶ 'Yee- Zaan ta dunε- 'ε 'tanle- -yaa 'ke 'yɔɔnma 'ciε- 'le, 'bhεε- 'fle 'sentru do dɔle -yaa -a 'saanla. -E -yaa -a 'gbu 'lεbɔ- 'ke 'siesie- -gama 'pegee -bɔn 'yi -zrɔ 'yrɔn mu 'le.

⁷ -E -yaa -jan 'lεε- 'bhεε- 'wo zii' mεε mu 'ε ni dɔɔ: «Mεε 'la zan nu nule 'mi blaان, 'bhε 'sole- -yiya'

'mi ni, 'ali- -a wleyi' laa -o 'mi wleyi' ta 'ke 'mi 'η makulaa 'bhεε- 'an gaan ma -sawla bhle mu 'ε ploo, 'bhii- lu mu 'a kle gone- 'la gbεen- bhe.

⁸ 'Mi -o 'ka 'wiinfe zii' -yi ba, 'dun- 'yee- nu 'ka 'pale 'ke Lii 'Wen 'ε 'le.»

*Zesu Krisi wiinfeyre Mεε Wiinfe' Mi Zaan 'koo
(Matie 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-14)*

⁹ 'Bhe 'waati 'ε ba, Zesu -daa Galile 'tre ta -wa do ta, -o -yaa 'bhe sii Nazareti, 'bhεε- -e □nwa Mεε Wiinfe' Mi Zaan ba -a wiinfe' zayi' Zrudεn yue 'ε ba.

¹⁰ 'E -yaa pwe zii' -yi 'ε ba bhla 'la ba, 'kee- lafle' 'liiploole yele-, 'bhεε- 'ke Lii 'Wen 'ε zinale -a ta 'bhii- -bhoolado maanne- do gbεen-.

¹¹ 'Bhe yre do 'ε □noo bhe, 'ke -weli' do dale- laanima 'ke 'bhe 'a 'pele doo: «'Bhi -le 'ke 'η gbe 'la -za so 'η ni 'egbenele 'bhe 'le, 'bhεε- 'bhi -le 'η zrukpalaa kpataakpa.»

Zesu 'yidanyre -Setran' 'koo

¹² 'Bhe blaen yre do 'kpo 'ε □noo bhe, 'ke Lii 'Wen 'ε gele- Zesu 'le -kpe 'ε ta.

¹³ 'Bhεε- -e -yrekpa' mia ple 'ke -bi mia ple -la -gaa 'bhe □noo ye, 'bhεε- -Setran' 'a 'yidaan- 'bhe 'waati 'ε ba. -E -yaa -bon 'yi wi mu 'ε 'plen-, 'bhεε- -Waanbhaa' a -mleke' mu 'ε □bhwa -a ba.

**ZESU -O -WAANBHA' YE 'ε 'WO
ZII' GALILE 'TRE TA**

*Zesu -o -Jan 'Nrle- 'ε 'wo zii' Galile 'tre ta
(Matie 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ -O Mεε Wiinfe' Mi Zaan 'kunle-, 'bhεε- -o yanle -a bolele -kaso 'yi, 'ke Zesu gele-

-Waanbhaa' a -Jan 'Nrāle- 'ε 'wolε- Galile 'trε 'ε ta.

¹⁵ -E -yaa -jan 'lεε- 'bhεε- 'wo zii' mεε mu 'ε ni dɔɔ: «'Waati 'ε 'lεswa□, -Waanbhaa' a -bhlenḡbeya 'ε □bhwa 'ka -din, -ka 'ka zru niina- 'ke 'ka 'plo- -za 'yɔɔ- klεle ma, 'bhεε- -ka 'ka 'kpa -Jan 'Nrāle- 'ε 'yi.»

Zesu -o -yaa' -klanlanε □lwa mu 'ε 'sii zii'

¹⁶ 'Bhε blaanta, -e -yaa 'kan zii' bhla 'la ba Galile -draa 'ε 'lεzi-, 'kee- Simɔ 'pegee 'bhε 'nwagwlen- Andre 'yele yrɔ bɔ yrε □nɔɔ -draa 'ε ba; -amasrɔyi -o -yaa 'ke kaade mu 'le.

¹⁷ Zesu pe -o ni dɔɔ: «-Ka nu dɔ 'η zi, 'bhεε- 'η nu 'ka klεle 'ke mεε mu 'kun mu 'le 'bhii- 'ka kaa mu kun ḡnε- 'la ḡbεen-.»

¹⁸ 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke -o 'ploole -waa' kaade yrɔ mu 'ε ma, 'ke -o gele- dɔle -a zi.

¹⁹ -O 'bhɔle- 'ezin- sa -o 'lεε-, 'ke Zesu Zebede ḡbe plε 'ε 'yele-, Zaki 'pegee 'bhε 'nwagwlen- Zaan. -O -yaa' -yitakonḡ do 'yi 'ke -o waa kaade yrɔ mu 'ε magaan.

²⁰ 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe 'tε, 'kee- 'mu 'siile. 'Ke 'bhε mu 'mu dε Zebede 'pegee 'bhε a yewonε mu 'ε 'tole -yitakonḡ 'ε 'yi, 'ke 'mu gele- dɔle -a zi.

Zesu lii -yɔɔ' -ḡbian mεε do zi

(Luki 4.31-37)

²¹ 'Bhε blaana, 'ke Zesu 'pegee -yaa' *-klanlanε mu 'ε -o gele- Kapenɔmu -wa 'ε ta. 'Bhεε- -yitrε' yi 'ε 'bhɔle-, 'kee- gele wlale Zuufu mu a daanfε' 'ε □la. 'Bhεε- 'kee- mεε mu 'ε daanle 'sanle.

²² Mεε 'la zan -yaa 'mu 'trɔnkpa zii' -a ni, -e 'mu 'kpeelenia 'mu ma -yaa' mεε daangbeya 'ε

'le. -Amasroyi yaa -yaa -o daan 'zi 'bhii- *'Tonj Daan mu 'e -waa' mɛɛ daangbɛya 'e gbɛɛn-, 'duŋ-e -yaa -o daan 'zi 'bhii- 'seŋ -o mɛɛ 'la zan 'koo.

²³ 'Bhɛ yrɛ do 'ɛ ɲɔɔ bhe, 'ke lii -yoo' zan do 'pwele -a -yi -o plɛŋ- Zuufu mu a daanfɛ' 'ɛ ɲla, 'bhɛɛ- 'ke 'bhɛ -gbekanle 'sanle 'kree 'ke 'bhɛ 'a pe doo:

²⁴ «-Mɛle 'o mɔɔ 'pegee 'bhi 'plɛŋ- Nazareti mi Zesu? 'E ɲnwa 'o 'niyrɛ- -la nɔɔ- ɛɛ? Mi 'e do kpataakpa, 'bhi -le 'ke Mɛɛ 'Wɛŋ 'la -daa -Waanbhaa' ba 'bhɛ 'le!»

²⁵ Zesu 'pɛɛnna- 'yee- lii -yoo' 'ɛ ta doo: «'E taga, 'bhɛɛ- 'e go mɛɛ 'lɛɛ- zi 'saanibhe!»

²⁶ 'Bhɛ klele 'tɛ, lii -yoo' 'ɛ go bhla 'ɛ zi, 'kee-mɛɛ 'ɛ bɛɛnle- -kpaakpa 'kee- -gbekanle 'egloole.

²⁷ Mɛɛ mu 'ɛ -o 'kɛn 'liibhaala -o ma, 'foke -woo 'eke- -lɔkpale -saan doo: «-Mɛ pɛ -za -le -gee' ɛɛ? -Mɛ pɛ mɛɛ daangbɛya drɛɛ 'ɛ -dele -gee' 'seŋ 'le! 'Ali- -a droon' -janwo' lii -yoo' mu ni fangan- ma, 'bhɛɛ 'mu 'a 'weli- ma!»

²⁸ 'Bhɛ yrɛ do 'ɛ ɲɔɔ bhe, 'ke Zesu 'tobhɔleya 'ɛ zenle- Galile 'kleɛn 'ɛ 'kɛn 'yi.

Piɛri boole -bheeyɛ'

(Matie 8.14-17; Luki 4.38-41)

²⁹ -O 'pwele- *Zuufu mu a daanfɛ' 'ɛ ɲla, 'ke 'yee- 'pegee Zaki 'bhɛɛ- Zaan -o gele- Simɔ 'pegee Andre mu ba 'fɛ 'lɛ ma.

³⁰ Simɔ boole yilale -yaa, 'bhɛ 'flɛ 'yi 'yaa- -la 'zi. 'Bhɛ yrɛ do 'ɛ ɲɔɔ bhe 'tɛ, 'ke -o 'bhɛ a gaza 'ɛ pele Zesu ni.

³¹ Zesu 'e 'mabɛɛnle -a -din, 'ke -ya 'kunle -a gbɛ ma, 'bhɛɛ- 'ke -ya 'lawlɛnle. 'Bhɛ 'waati do 'kpɔ 'ɛ

ba, 'ke -yaa' 'fle 'yila ga 'ε gole- -a ma, 'bhεε- 'ke -yoo -lεwεε' kpo klele-.

Zesu gadε mu -bebe -bheela

³² 'Bhε yroma 'ε zi, -yretεbhε baale' blaana, 'ke -waa' -wa 'ε ta mu 'ε 'nule -waa' gadε mu 'ε 'kpen 'pegee 'zina mu 'yaa- mεε mu 'la zan zi 'mu 'le Zesu ni.

³³ -Wa 'ε ta mu 'ε 'kpen -o -lεkpa'a 'fε 'ε 'lε ma.

³⁴ -Ga -gloon 'oo ga -gloon 'la 'yaa- mεε mu 'ε ma, Zesu 'mu 'kpen 'bheela-. 'Bhεε- 'ezin-, -e 'zina -bebe □gbian mεε mu zi, yaa -yaa do 'zi 'a -la 'ke 'zina mu 'ε -janwo' yre -srɔɔwo' -a 'kɔɔ, -amasrɔyi -e -yaa 'ke mεε -gloon 'la 'le 'mu 'yaa- 'bhε do.

Zesu -o -Waanbhaa' a -jan 'ε 'wo zii' Galile 'trε ta

(Luki 4.42-44)

³⁵ Zrwan 'tutu 'ε zi, 'sani- yre ma 'kanle- plen-, Zesu 'e 'wlεnle-, 'kee- 'pwele 'fε 'ε □la, 'bhεε- 'kee-gele- -a 'seriwolε -bon 'yi yre do □nɔɔ.

³⁶ 'Bhε blaana sa, 'ke Simɔ 'pegee mεε 'la zan mu -yaa 'yee- Zesu zi, 'mu gele- -a ziglinlε 'tε.

³⁷ 'Bhεε- 'mu 'tεnle- -a ma 'tε, 'ke -wa pele- -a ni doo: «Mɔkpen' -o 'e -glin 'zi.»

³⁸ 'Bhε klele 'tε, 'ke -ya pele- -o ni doo: «-Kɔɔ' ge yre -bhεeke' □nɔɔ, kpεma -wa mu 'ε ta, 'kooko- 'η -Waanbhaa -a -jan 'ε 'ke 'wo 'ezin- 'mu □nɔɔ ye. -Amasrɔyi 'η □nwa 'bhεε- 'kaama- 'trε 'lεε- ta.»

³⁹ 'Bhε 'yi bhe, 'kee- gele- -Waanbhaa' a -jan 'ε 'wolε- Zuufu mu a daanfε' mu 'ε □la Galile 'kleen 'yi yrekpen- □nɔɔ, 'bhεε- 'kee- 'zina mu gbin mεε mu zi.

Zesu -kpaandɛ' mi do -bheela
(Matie 8.1-4; Luki 5.12-16)

⁴⁰ -Kpaandɛ' mi do 'e 'mabɛɛnna Zesu -din, 'ke -ya 'kpɔ zɛnle- Zesu -lɛɛ, 'bhɛɛ- 'kee- -sromabole 'bhɛ ni doo: «'Kee- ɲswa 'e ni, 'e sɔ 'ɲ 'bheele.»

⁴¹ -A -yrɛn 'kpɛn ɲklaa Zesu ma, 'ke 'bhɛ 'e gbɛ 'trole -a ba, 'ke 'bhɛ 'e gbɛ 'kpale -a ma, 'bhɛɛ- 'ke 'bhɛ 'a pele- -a ni 'kaa: «'N̄ -yoo -a zi 'bhii- 'e 'bhee-.»

⁴² 'Bhɛ yrɛ do 'kpɔ 'ɛ ɲnoo bhe, 'ke -a ma -kpaan 'ɛ gole-, 'ke -a 'flɛ klɛle- 'wɛɲ.

⁴³ 'Bhɛɛ- Zesu 'yaa- 'ploɔ zii' 'a ma bhla 'la ba 'ke -ya -lɛmazɔnle doo:

⁴⁴ «'E 'gbu 'klosikun 'dɛ, 'yaa 'bhɛ -jan 'ɛ 'wɔlɛ- mɛɛ 'kɛdo- 'kpɔ ni. 'Duɲ- ge 'sraka 'lɛna mi 'ɛ ba, 'bhɛɛ- 'yee- maglin- doo, 'bhɛɛ- *Moizi 'sraka 'la goza ɲpia -kpaandɛ' mu -bheeza' 'ɛ 'yi, 'bhɛ 'sraka 'ɛ go, 'kooko- 'ya zɔn mɔkɛn' ni 'bhii- 'yaa- -kpaan 'ɛ -gwa.»

⁴⁵ 'Duɲ- 'yee- mɛɛ 'ɛ gele, 'ke -ya -bheeza' 'ɛ 'wɔɲwɔɲzɛnle, -asiikoo Zesu 'laa -yaa sɔ wlale -li -wa 'kɛdo- 'kpee mɛɛ mu 'ɛ yrɛ ma. -Ayile -e ɲbwa -bɔn 'ɛ 'yi, 'bhɛɛ- mɛɛ mu 'ɛ 'yaa- da 'zi yrɛkɛn- ɲnoo 'ke -o ge 'tɛnle- a ma 'bhɛ ɲnoo ye.

2

Zesu -flugba do -bheela
(Matie 9.1-8; Luki 5.17-26)

¹ -Yrɛkpa' 'dama 'kanle- blaana, 'ke Zesu 'nule 'ezin- Kapɛnomu. Mɛɛ mu 'ɛ -wa male 'kaa -yoo 'fɛ 'lɛ ma,

2 'ke mεε 'srε 'lεdo- nule- -o 'lεkpale 'eke- ta 'fε 'ε □la -a zi, -asiikoo 'kanyrε- laa -yaa so -srɔowole 'fε 'ε 'lii. 'Bhεε- Zesu 'yaa- -Waanbhaa' a -jan 'ε 'wo zii' -o ni.

3 'Bhε □nɔɔ bhe, 'ke mεε yizie nule- -flugba do 'le -a ba yrɔ do 'yi.

4 'Bhε mεε mu 'ε waa 'sɔle- gele- 'tɛnlε- Zesu ma -trεε, 'ke -wa zrɔn 'bhe ni -zamaa' 'ε 'koo. 'Bhela- -yile, 'ke -woo wlayrε do klεle- 'yee- Zesu 'yaa- 'fε 'la □la 'bhe 'wiiŋ-. 'Bhεε- 'ke -o -flugba' 'ε 'pegee -a 'yila- yrɔ 'ε zinale 'bhe yrε 'ε □nɔɔ bhle ma.

5 Zesu 'a 'yele- 'bhii- -woo -kpa- a 'yi, 'bhii- -e so -flugba 'ε 'bheele, 'ke -ya 'pele 'yee- -flugba 'ε ni 'kaa: «'Ŋ 'nε, 'η 'yaa- -za 'yoo- mu 'ε -sroma -yaan.»

6 'Bhε □nɔɔ bhe, 'Tonɔ daan mu 'la 'yaale- -yaa 'fε 'ε □la -zamaa' 'ε 'plɛŋ- 'ke 'mu 'a pele- 'mu 'kpee 'tε dɔɔ:

7 «-Mele -kla 'bhεε- 'gwlaan- 'lεε- -yoo -janwo' zii' -gee' εε? -E -Waanbhaa' 'tɔsie ma jan -la wo 'zi bhe. Bhaaplɛŋ 'ε -de 'gbu -le so mεε mu a -za 'yoo- mu -sroma 'yanle 'ke ya 'e go -Waanbhaa' do -kplɛn ba εε?»

8 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke Zesu -o 'kpeejan- 'ε dɔle-. 'Bhεε- 'ke -ya pele- -o ni 'kaa: «-Mele -kla 'ka -o 'bhe -jan -gloɔn 'ε dan 'zi 'ka 'kpee εε?»

9 'Woo- -za ple 'gbu 'lεε- -o -dele 'edile εε, -a pele -flugba 'ε ni dɔɔ 'η -yaa' -za 'yoo mu 'ε -sroma -yaan taa- -a pele -a ni dɔɔ -ya -wlen εε, 'bhεε- -e 'taawo- εε?»

10 'Dun- 'η 'yoo- -a zi 'kaa- 'yaango- 'bhii- -za 'yoo- mu -sroma 'yan 'sen- -o 'mi Bhaaplɛŋ Gbe 'ε ni 'trε 'ε ta -gε.» 'Bhε 'yi 'ke -ya pele- -flugba' 'ε

ni dɔɔ:

¹¹ «'Mi 'gbu pe ni dɔɔ: 'E 'wɛn-, 'e 'yila- yrɔ 'ε 'si, 'bhεε- ge 'e ba -lε ma!»

¹² 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke -flugba 'ε -ya -wɛnle', 'ke -ya yila- yrɔ 'ε binale, 'bhεε- 'kee- 'pwele mɔkpen' yrε ma. -O 'kpen 'liibhaa gbε -yɔɔ 'ε 'kɔɔ -o ma 'ke -o -Waanbhaa' 'tɔbhɔle, 'ke -wa pe dɔɔ: «'Waa 'bhε -za 'lεε 'bhε 'yansi kleyrε yeɛ -lido'.»

*Zesu Levi 'sii zii' dɔɔ -e nu dɔ -a zi
(Matie 9.9-13; Luki 5.27-32)*

¹³ 'Bhε blaan, 'ke Zesu gele- 'ezin- Galile -draa 'ε 'lε ma. 'Bhεε- 'ke eyee- -zamaa' 'srε -gbεnε do 'ε 'kpen gele- -a zi 'bhε □nɔɔ ye; 'bhεε- -e □bwa 'bhε mεε mu 'ε daanle ma.

¹⁴ -A 'kan bhla 'ε zi, 'ke -a -yrekpale Alife gbe Levi 'yaale- ma 'nisra gbawo 'fε 'ε □la. -E pe 'bhε ni 'kaa: «Nu dɔ 'η zi!» 'Bhεε- 'ke Levi 'e 'wɛnle-, 'kee- gele- dɔlε Zesu zi.

¹⁵ 'Bhε 'yi bhe 'tε, 'ke Zesu gele- pεbhleɛ 'yee- Levi a 'fε 'ε □la. 'Nisrakun mu -bebe 'pegee mεε 'joo 'yɔɔ- 'ke mu 'pegee 'yee-, 'bhεε- -yaa' -klanlanε mu 'ε 'yaa- pεbhle 'zi 'eke- zi, -amasrɔyi -o 'srε 'ε dɔle -yaa zi.

¹⁶ 'Duŋ- 'Tonŋ daan mu 'la 'yaa- Farizi mu -lɛdo' 'ε ba, 'mu 'yrekpale Zesu ma pεleyrε 'ε □nɔɔ 'ke 'nisrakun mu 'ε 'pegee mεε 'joo 'yɔɔ- mu 'ε 'le, 'ke -wa pele- -yaa' -klanlanε mu 'ε ni 'kaa: «-Mele □kla 'bhεε- 'ka daan mi 'ε 'pegee 'nisrakun mu 'ε, 'bhεε- mεε 'joo 'yɔɔ- mu 'ε -woo pεbhle 'zi 'eke- ta εε?»

¹⁷ Zesu -o wojan 'ε 'male, 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «Mεε 'klenyawole mu maza laa -o -laanekpa mi

ma, 'fɔ gade mu. 'Naa 'nule- mɛɛ 'la zan mu -o 'gbu ye 'bhii- mɛɛ -lɛdɔɔle mu 'mu 'siiyre- ɲnɔɔ, 'duŋ- 'mi ɲnwa mɛɛ 'la zan mu 'mu 'gbu ye 'bhii- za 'yɔɔ- klɛ mu 'mu -la 'siiyre- nɔɔ-»

Mɛɛ mu 'ɛ -o Zesu -lrɔkpa' zii' 'sunɟwɟlaza 'ɛ ba zayi'

(Matie 9.14-17; Luki 5.33-39)

¹⁸ Yi do ta, Mɛɛ Wiinɟɛ' Mi Zaan a -klanɟlanɛ mu 'ɛ 'pegee Farizi mu 'ɛ 'yaa- 'sunɟ 'yi. 'Bhɛɛ- mɛɛ 'ke mu ɲnwa Zesu -lrɔkpaɛ dɔɔ: «-Mɛle ɲkla 'bhɛɛ- Zaan a pɛ -klanɟlanɛ mu 'ɛ 'pegee Farizi mu 'ɛ -waa' -klanɟlanɛ mu 'ɛ -woo 'sunɟ 'yi, 'bhɛɛ- 'duŋ- 'yaa- pɛ -klanɟlanɛ mu 'ɛ waa -o 'sunɟ 'yi ɛɛ?»

¹⁹ Zesu 'a zikpa- -o ni dɔɔ: «Le drɛɛ -nɔɔ 'ɛ 'bhɛɟwɟlɛn- mu 'ɛ sɔ 'sunɟwɟlale 'ke le drɛɛ -nɔɔ 'ɛ 'bhɛ -o -o -din 'waati 'la ba ɛɛ? Waa sɔ 'bhɛ klɛle-, 'ke le drɛɛ -nɔɔ 'ɛ 'bhɛ -o -o -din 'waati 'la ba, waa sɔ 'sunɟwɟlale.

²⁰ 'Duŋ- 'bhɛ 'waati -o zan bhɔɛ, 'ke le drɛɛ -nɔɔ 'ɛ gole -yaan -o -din. 'Bhɛ 'waati 'ɛ ba, -o nu 'sunɟwɟlale 'tɛ.»

²¹ «Mɛɛ do 'kpɔ 'laa sɔ dune- gwe -yisrale 'ke sɔpee' drɛɛ 'le. 'Kee- 'bhɛ ɲkla, sɔpee' drɛɛ 'ɛ 'wɟlayre- nɔɔ- 'eke- ta, -e nu dune- gwe 'ɛ 'bhɛ sɔ 'ɛ -glaanɛ' 'bhɛɛ- -e 'bhɛ 'peedɛ-. 'Bhɛɛ- dune- gwe 'ɛ nu 'peedɛɛ 'ezin-, 'ke 'bhɛ kan -a 'peedɛyɛ -lwa 'ɛ ta.

²² 'Ezin-, mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'laa sɔ -wɛɛn drɛɛ 'klale wi 'flɛ 'floko gwe mu 'yi, 'bhɛɛ- -e 'mu 'liitan-. 'Kee- 'bhɛ ɲkla, -wɛɛn drɛɛ 'ɛ 'pliyyɛ- nɔɔ-, -e nu 'floko gwe mu 'ɛ 'peedɛɛ, 'bhɛɛ- 'yee- wɛɛn 'ɛ klalaa' 'trɛ ma. 'Duŋ- -o -wɛɛn drɛɛ 'ɛ 'kla wi 'flɛ 'floko drɛɛ mu -la -yi.»

*Zesu -jan -gloɔn la ɔwoa -yitrɛ' yi 'ɛ ba zayi'
(Matie 12.1-8; Luki 6.1-5)*

²³ -Yitrɛ' yi do ma, Zesu 'pegee mɛɛ 'ke mu -yaa 'kan zii' ble gba mu 'yi. 'Bhɛ ɔnoɔ bhe, 'ke -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -o dole- ble -vlo mu 'la 'yaa- zibhɛ 'ɛ 'trɔn ta 'mu bhɛ mu 'ɛ 'srɔnle- ma, 'ke -o 'mu -gloɔ -o 'kɔɔ, 'bhɛɛ- -o 'mu bhɛ mu 'ɛ bhle.

²⁴ 'Bhɛ klɛle 'tɛ, 'ke Farizi mu 'ɛ -wa pele- Zesu ni doɔ: «'E 'yrekpa, -mɛle ɔkla 'bhɛɛ- 'yaa- klanlanɛ mu 'ɛ -woo ble bhɛ mu 'ɛ 'srɔn zii' 'ke -woo bhle ɛɛ? 'Bhɛɛ- 'duɲ-, -kɔɔa' 'tonɲ 'ɛ ta, waa 'bhɛ -za -gloɔn 'ɛ klɛ -yitrɛ' yi ma.»

²⁵ 'Bhɛ ɔnoɔ bhe, 'ke Zesu 'a zikpale -o ni doɔ: «-Bhlenɲbe Davidi -za 'la ɔkla 'elwale -so, 'ka mu laa 'bhɛ -za 'ɛ tapele -lido' ɛɛ? 'Nɲ bhe, -yrekpaa' do, gbɔn 'yee Davidi 'gbu 'pegee -a zi mɛɛ mu 'ɛ ɔdia, 'bhɛɛ- pele 'kɛdo- 'kpɔ 'laa -yaa -o 'kɔɔ.

²⁶ 'Bhɛ 'waati 'ɛ ba, Abiataa -le -yaa 'ke 'sraka 'lena mu a -kunlii gbilaan 'ɛ 'le. -O 'bluu mu 'la -gwa 'ke sraka 'le -Waanbhaa' ni, -kɔɔa' 'tonɲ 'ɛ ta, mɛɛ -bhɛɛke' do 'kpɔ 'laa -yaa so 'mu bhlele' 'ke -yaa 'e go 'sraka 'lena mu do -kplɛn ba. 'Duɲ- 'yee- Davidi ɔwlaa -Waanbhaa' gba 'fɛ 'ɛ ɔla, 'bhɛɛ- -e 'bhɛ 'bluu mu 'ɛ ɔbhla, 'bhɛɛ- -ya 'ke ɔnaa -a zi mu 'ɛ ni.»

²⁷ 'Bhɛ blaɔn, Zesu pe -o ni 'ezin- 'kaa: «-Waanbhaa' -yitrɛ' yi 'ɛ ɔkla bhaaplɛɲ -la -nrayiza 'yi, 'duɲ- yaa bhaaplɛɲ klɛle -yitrɛ' yi -zayi'.

²⁸ 'Bhɛla- -yile, Bhaaplɛɲ Gbe 'ɛ 'bhɛ -le 'ke -yitrɛ' yi 'ɛ zan 'le.»

3

Mɛɛ gbɛ 'kwlanle- do -bheeyrɛ' Zesu 'kɔɔ -yitrɛ'

*yi do ma**(Matie 12.9-14; Luki 6.6-11)*

¹ Zesu wla gbε drεεwoa- *Zuufu mu daanfε' 'ε
 □la. Mεε gbε 'kwlanle- do -yaa 'bhε yrε 'ε □nɔɔ
 ye.

² Farizi mu 'ε 'yaa- Zesu klɔsikun zii', 'kooko-
 'kee- 'bhε mεε gbε 'kwlanle- 'ε 'bheela- -yitrε' yi
 'ε ma, 'bhεε- -o la -a ta dɔɔ yaa -yitrε' yi 'ton 'ε
 'klɔsikunε.

³ Zesu pe mεε gbε 'kwlanle- 'ε ni: «'E 'wlen-,
 'bhεε- nu dula- mɔkpen' 'plen- -ge!»

⁴ 'Bhε blaان, 'ke Zesu -o -lrɔkpale dɔɔ: «-Yitrε'
 yi 'ε ma, -a 'sen- -o mεε ni 'kee- -za 'wlan kle mεε
 ni taa- 'kee- -za 'yɔɔ- kle mεε ni εε, 'bhεε- -a 'sen
 -o -a ni 'kee- mεε go -za 'yi taa- 'ke -ya to 'bhεε-
 -e ga εε?» -O -kpen tagale □bwa.

⁵ 'Bhε 'yi 'tε, 'ke -ya -yrε 'mningole -o ta -a
 zrupliile 'le. 'Bhεε- 'ke -ya wleyisriwole -o zru
 -yɔɔya' 'ε ma. 'Bhε klele 'tε, 'ke -ya 'pele- mεε
 gbε 'kwlanle- 'ε ni: «'E gbε 'ε 'yisrɔn!» 'Ke -ya
 'yisrɔnle, 'bhεε- 'kee- -bheele'.

⁶ Farizi mu 'ε 'pwεle- Zuufu mu a daanfε' 'ε □la,
 'bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke -o 'pegee -bhlengbe
 Erɔdi Antipasi a mεε -lɛdo' 'ε -woo -lɛkpale 'eke-
 ta, 'bhεε- -woo 'eke- □ya Zesu dεza 'ε 'yi.

-Zamaa' 'srε do -o zan Zesu ba

⁷ 'Bhε blaان, 'ke Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu
 'ε -o gele- Galile -draa 'ε ba -yrε ta. 'Bhε 'yi 'tε,
 'ke -zamaa' 'srε -gbεnε do gele- -o zi 'bhε □nɔɔ
 ye. Mεε 'ke mu -daa Galile 'kleεn 'ε 'yi, -a 'ke mu
 -daa Zude,

⁸ -a 'ke mu -daa Zeruzalemu, -a 'ke mu -daa
 Idume, -a 'ke mu -daa Zrudεn yue ba -yrεta' -wa

mu 'ε ta, -a 'ke mu -daa 'fɔ Tiri 'pegee Sidon 'trε mu 'ε -din -wa mu 'ε ta. 'Bhε -zamaa' 'srε -gbεnε do 'lεε- ɲnwa Zesu -glinlε', -amasrɔyi, -e -za mu 'la 'kpɛn ɲkla, -o 'mu ɲmaa.

⁹ Zesu pe -yaa' -klanlanε mu 'ε ni 'kaa -o -yitakonɲ 'nε do mabεen -a -din -zamaa' 'ε -zayi', 'kooko- mεε mu 'ε waa nu 'palε- 'η ta.

¹⁰ Wlan 'ε ni, Zesu 'yaa- mεε -bebe 'la 'bhee zii' bhe, -asiikɔɔ ga -yaa mεε 'la za mu 'kpɛn ma, 'mu 'yaa- 'pa zii' -a ta 'mu gbε yan zayi' -a ma.

¹¹ Lii -yɔɔ' mu -yaa mεε 'la zan mu zi, 'ke 'mu 'yaa- -a ye, 'mu -yaa nu 'mu 'kpɔ zenlε -a -lεε, 'bhεε- 'bhε mu -yaa -gbekan' 'ke -wa pe dɔɔ: «'Bhi -le 'ke -Waanbhaa' Gbe 'ε 'le.»

¹² 'Duɲ- Zesu 'yaa- -yran 'zi -o zi 'egloole dɔɔ: «'Ka 'laa 'η ta 'pwεlε- dɔɔ 'mi -le 'ke *-Waanbhaa' Gbe 'ε 'le.»

*Zesu -yaa' winbɔwo mu vu ta plε 'ε makun' zii'
(Matie 10.1-4; Luki 6.12-16)*

¹³ 'Bhε blaanta, 'ke Zesu gele- 'sanlε- vlε goon do wiinɲ, 'bhεε- -e -yaa mεε 'la zan mu zi, -e 'mu 'siila-; 'bhεε- 'mu ɲnwa -a ba.

¹⁴ -E mεε vu ta plε -la makwan- -o ba, 'kooko- 'mu bo a -din.

¹⁵ 'Bhεε- 'kee- sɔ 'bhε mu 'winbɔle -Waanbhaa' a -jan 'woyrε- nɔɔ-, 'bhεε- -e 'senɲ ɲnaa 'mu ni 'ke 'mu 'zina mu -gbin mεε mu zi.

¹⁶ -E mεε vu ta plε 'la makwan- 'mu 'tɔ -le -gε: Simɔ, -e 'bhε 'tɔkpaa- Pieri,

¹⁷ 'bhεε- Zebede gbe plε Zaki 'pegee 'bhε ɲnwagwlen Zaan, -e 'mu 'tɔkpaa- 'ezin- Boanεεgezi, 'bhε 'yile-: -gblanɲ' gbe mu.

18 'Bhεε- Andre 'pegee Filipu, Batremi 'pegee Matie, Toma 'pegee Alife gbe Zaki, Tade 'pegee Simo ('bhe 'la 'bhe 'yaa- 'bhe a 'kleen -vavade bhe),

19 'bhεε- Zuda Isikarioti, 'yee- 'la 'yaa nu Zesu 'lenale 'bhe 'soonnii mu 'ε ni.

Zesu ba 'fa □la mu 'ε -nwa -a 'kunε-

20 'Bhe blaen, 'ke Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε -o nule- 'fε 'lε ma, 'ke -zamaa' do nule- -o zi 'ezin-, -asiikoo -waa -yaa pεbhleyre -srɔowo' -o 'koo.

21 'Bhe klele 'tε, -yaa' 'fa -la mu 'ε 'mu 'bhe 'male-, 'ke 'mu gele- -a 'kunyre- nɔɔ-, -amasroyi -o -yaa pe 'zi 'kaa -a ηgblo -wlenna.

Zesu pe dɔɔ -yaa pe fanjan- 'ε 'bhe 'laa da -Setran' ba

(Matie 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

22 'Toη daan mu 'la -daa Zeruzalemu, 'mu 'yaa-pe 'zi dɔɔ: «Bεεzebuli, ('bhe 'yi -le 'zina mu -kunlii' gblaen), 'bhe -le 'yee- Zesu zi. 'Bhεε- 'bhe -le 'zina mu -gbin 'seη na zii' -a ni.»

23 'Bhe 'yi 'tε, 'ke Zesu -o 'siile-, 'bhεε- 'kee-janwole 'o ni -gɔɔn mu 'yi gɔnε- 'lεε- 'bhεε-gbεen- dɔɔ: «-Setran' so -a 'gbu -gbinle' 'nale- -a ma εε?

24 'Ke -bhlenjbe do a 'kleen 'yi mεε mu 'ε gwledan 'eke- ba, 'bhe -bhlenjbe 'kleen 'ε yaa so -mole'.

25 'Bhεε- 'ke 'fε do -la mu gwledan 'eke- ba, 'bhe 'fε 'ε wi.

26 'Bhe klegbeya do 'ε 'yi, 'ke -Setran' 'wlenna- -a 'gbu ma, 'bhεε- 'kee- gwledan -a 'gbu ba; 'yee-

-Setran' 'gbu -a -glooya' 'ε yaa so -mole', 'bhεε- -e yan.»

27 «'Ke mεε do -o -a zi 'bhii- -e ge wla fangan-mεε do ba 'fa □la, 'bhεε- -e 'bhe 'koope- mu faan, 'η bhe, -e 'bhe mεε 'ε gbε 'pegee 'bhe gaan mu 'ε yre 'pe. 'Bhεε- 'kee- -yaan 'bhe yrelele 'pe, 'bhεε- -a gbεso 'bhe fangan- mεε 'ε 'bhe a 'fa -la pe mu 'ε 'faanle ta.

28 Wlan 'ε ni, 'mi pe 'ka ni doo: -Waanbhaa' nu bhaaplenj mu a -za 'yoo- mu 'ε 'kpen -sroma 'yanle-, 'ke 'bhe ge 'kpale- -wa 'tosiε ma jan 'mu 'la 'kpen □woa 'mu ta.

29 'Duη- 'ke 'bhi 'la □jan 'yoo- □woa Lii 'Weη 'ε ma, -Waanbhaa' laa nu 'bhe -za 'yoo- 'ε 'sroma- 'yanle -titi, -amasroyi 'bhe -za 'yoo- 'kwe 'ε nu bole 'ε wiij- 'yikpensee ta.»

30 Zesu -janwoa 'Tonj daan mu 'ε ni 'bhe gbεen- bhe, -amasroyi 'mu 'yaa- pe 'zi doo lii -yoo' -o -a zi.

Mεε 'la zan mu -o 'ke Zesu a 'fa -la mu -zeze 'gbu 'ε 'le

(Matie 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Zesu 'yaa- bhla 'la ba 'bhe yre 'ε □noo, 'ke -a nεε 'pegee -a □nwagwlen' mu 'ε 'nule. -O -dulaa' 'pεelii-, 'bhεε- 'ke -o mεε winbole -a 'siiryε- noo-.

32 -Zamaa' 'mlingole yaale -yaa 'yee- Zesu zi, 'bhεε- -wa □pia -a ni doo: «Dula- doo, 'ε nεε 'pegee 'ε □nwagwlen' mu 'ε, 'bhεε- 'ε 'nwale- mu 'ε -woo 'pεelii-. 'Bhεε- -o maza 'ε ma.»

33 Zesu 'a zikpaa- -o ni doo: «-Dele 'ke 'η nεε 'pegee 'η nεεnε- mu 'ε 'le εε?»

³⁴ 'Ezin- 'ke -ya -yre 'mlingole -a zi mεε mu 'ε ta, 'bhεε- 'ke -ya pele- 'kaa: «'Ŋ nεε 'pegee 'η nεεnε- mu 'ε 'wole- -geε.

³⁵ Wlan 'ε ni, 'ke mεε 'oo mεε 'la -Waanbhaa' zru maza klε, 'bhε zan -le 'ke 'η nεε 'pegee 'η nεεnε-, 'bhεε- 'η nεε -nε le 'ε 'le.»

4

Pεbhe bɔ mi ma -gɔɔn

(Matie 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹ 'Ezin-, Zesu -dwa mεε mu 'ε daanle ma Galile -draa 'ε gɔɔna. 'Bhεε- -zamaa' 'srε -gbεnε do □nwa 'mlingole a zi, -asiikɔɔ -e -ja yaale -yitakon do 'yi, 'bhε -yaa -yi 'ε ta, 'bhεε- -zamaa' 'ε 'yaale- -yaa -yi 'ε gɔɔna.

² -E -yaa -o daan 'zi -za -bebe 'le -gɔɔn mu -la -yi, 'bhεε- -e -yaa -o daan 'zi bhla 'la ba -ya □pia -o ni dɔɔ:

³ «-Ka 'ka 'trɔnkpa 'η ni doo: Pεbhe bɔ mi do -ja pεbhe bɔyre nɔɔ-.

⁴ -E -yaa pεbhe mu 'ε bɔ 'zi bhla 'la ba -yaa' gbabhe 'ε ta, 'ke pεbhe mu 'ε 'lɛdo- 'klaale zibhe 'ε 'lɛzi-, maannε- mu 'ε -daa 'ke 'bhε mu 'mu 'bhlele.

⁵ -A -le -bhεeke' do -klalaa' vlε gloglo mu 'yi, 'bhεε- 'trε kplankplan laa -yaa -o -la. Pεbhe mu 'ε -o □bhwa -gun blaale-, 'duŋ- -o 'sεnε 'laa gele 'trε 'yi 'egbɔɔnle.

⁶ -Yrete' 'pɛenle- -saan bhla 'la ba, 'ke -yoo diinj -nε mu 'ε dɛle-, 'ke -o gale-; -amasrɔyi -o 'sεnε mu 'ε waa geyre -srɔɔwole 'trε 'yi 'egbɔɔnle vlε mu 'ε 'kɔɔ.

⁷ Pεbhe mu 'ε 'lɛdo- -klalaa' lɛrε mu 'ε yi. -O 'pegee lɛrε mu 'ε □bhwa 'eke- zi, 'ke lɛrε 'mu 'ε

'kpale -o ta, 'bhεε- 'ke 'mu -o -dewole. 'Bhεε- waa 'sɔle- -o bhaa klele-.

⁸ Pɛbhε 'ε 'ledo- -ja -klalaa' 'trε ti 'yi. 'Bhεε- -o □bhwa 'elrele, 'ke -o gbaandεle, 'bhεε- 'ke -woo -bhaale'. -O diinj do 'bhε bhaa mia do bhε vu □kla, -o diinj -bhεεke' do 'bhε bhaa mia yaga □kla, 'bhεε- -o diinj -lε -vindo' 'ε 'bhε bhaa -kεmε do □kla.»

⁹ Zesu 'pe -o ni dɔɔ: «'Ke -a -yima' 'trɔn -o mεε 'la zan ηgblo ma, -ya -yima'!»

*-Mele □kla 'bhεε- Zesu -o -gɔɔn mu bɔ 'zi εε?
(Matie 13.10-17; Luki 8.9-10)*

¹⁰ Zesu 'e 'plεngwa- -zamaa' 'ε ma bhla 'la ba, mεε 'la zan mu 'mliŋgole -yaa -a zi 'mu 'pegee -yaa' *-klanlanε vu ta plε 'ε 'mu 'a -lrɔkpaa dɔɔ: «-Gɔɔn mu 'ε 'yi -o 'nale- εε?»

¹¹ 'Bhε klele 'tε, ke Zesu 'a zikpale -o ni dɔɔ: «'Ka mu 'la 'ka -o 'ka 'trɔnkpa zii' 'η ni, -Waanbhaa' -yaa' -bhleŋgbeya gaanyiza mu 'ε dɔleya 'ε □naa 'ka mu -la ni. 'Duŋ- mεε -vin mu 'ε, 'η -za mu 'ε kpɛn wo 'mu ni -gɔɔn mu -la -yi,

¹² 'kooko-,
<'ke -woo -yrεkpaa -o ta 'elrele, waa sɔ -o yele-,
'bhεε- 'ke -woo □maa -o 'trɔn 'le, waa sɔ -o
-yimale;

'kebhlaale waa nu -o zru niinalε -Waanbhaa' ba,
'bhεε- 'bhε 'laa -waa' -za 'yɔɔ- mu 'ε -sroma
yan.»

*Zesu -o pɛbhε bɔ mi 'ε ma -gɔɔn 'ε 'yipe zii'
(Matie 13.18-23; Luki 8.11-15)*

13 Zesu pe -o ni dɔɔ: «'Ka 'laa -gɔɔn 'lɛɛ- 'bɛɛ 'yimalɛ ɛɛ? 'Bɛɛ- 'ka nu -gɔɔn -vin mu 'ɛ 'yimalɛ 'nale- -a ma ɛɛ?»

14 Pɛbɛɛ bɔ mi 'ɛ 'bɛɛ -o 'bhii- mɛɛ 'la zan -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ bɔ.

15 Pɛbɛɛ mu 'la -klalaa' zibɛɛ 'ɛ 'lɛzi- 'bɛɛ 'yi -le dɔɔ mɛɛ 'la zan mu -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ □maa, 'bɛɛ- 'ke -Setran' 'nule 'bɛɛ yrɛ do 'ɛ □nɔɔ bɛɛ blaale-, -o 'bɛɛ -jan 'la □kpa- -o 'kpee 'bɛɛ gɔɛ.

16 'Bɛɛ klɛgbɛɛɛ 'ɛ 'yi, pɛbɛɛ -bɛɛɛke' mu 'la -klalaa' vlɛ gloglo mu 'ɛ 'yi, 'bɛɛ mu -o 'bhii- mɛɛ 'la zan mu 'ke -o -Waanbɛɛ' a -jan □maa, -o dɔ -a □la 'bɛɛ yrɛ do 'ɛ □nɔɔ bɛɛ blaale- 'ke -o zrukpaale 'le.

17 'Duɔ- -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ 'bɛɛ 'laa 'bɛɛ 'sɛnɛ gbaan -o zru 'ɛ 'yi. -Woo kpa 'bɛɛ 'yi 'waati sa ba, 'bɛɛ- 'ke -woo 'trɛbhɔle -saan, 'bɛɛ 'pegee 'ke -o -yrɛnkpaale -saan -o ta bhla 'la ba -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ -zayi', 'bɛɛ yrɛ do 'ɛ □nɔɔ bɛɛ -o ploɔ a ma.

18 Mɛɛ 'ke mu -o 'bhii- lɛɛ mu 'la pɛbɛɛ mu 'ɛ -klalaa' 'mu 'yi. 'Ke -o -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ □maa -o dɔ -a □la.

19 'Bɛɛ- -o blina- yiɛn bo yikpɛn- ta 'drunyan 'lɛɛ- 'yi pɛ mu 'ɛ -zayi'. -O bhla ma -naflo mu -glin, 'bɛɛ 'pegee -o zru bhɔle klɛ pɛ -gloɔn 'ɛ 'kɛn ma, -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ yaa boyrɛ -srɔɔwo' -o zru 'ɛ 'yi, 'bɛɛ- 'bɛɛ 'laa -za 'kɛdo- 'kpɔ 'yanwo- -o ma.

20 Mɛɛ 'ke mu -o 'bhii- 'trɛ ti -lɛɛle' 'la 'ke pɛbɛɛ mu 'ɛ -klalaa' 'bɛɛ ta. 'Ke -o -Waanbɛɛ' a -jan 'ɛ □maa, -o dɔ a □la, 'bɛɛ- -o 'bɛɛ 'yizaklɛ: Mɛɛ 'ke mu 'bɛɛ 'yi za -lɛɛle' klɛ -gloɔn mia do 'bɛɛ vu, mɛɛ -bɛɛɛke' mu 'bɛɛ 'yizaklɛ -gloɔn mia yaga, 'bɛɛ- mɛɛ -bɛɛɛke' mu 'bɛɛ 'yizaklɛ -gloɔn

-keme do.

-Lanbha ma -gɔɔn
(Luki 8.16-18)

²¹ 'Bhe blaana, 'ke Zesu -o -lɔkpale 'kaa: «-Lanbha 'bhile- 'e -wa dulaa' 'gbongbo -la -la taa- mee yilape -la [la eɛ? 'N] bhe 'te -wa dun -lanbha dunyɛ 'e 'bheɛ- [nɔɔ] laanima.

²² -Amasɔyi, pe 'oo pe 'la gaanle -o, 'bhe nu 'pwɛɛ- 'tebhile ba -yrekpaa' do, 'bheɛ- gaanyiza 'tole- gaanyiza, 'bhe ta nu 'pwɛɛ- 'pɛɛlii- mɔkpen' 'yɛ ma.

²³ 'Ke -a -yima' 'tron mee 'la zan ngblo ma, -ya -yima'.»

²⁴ Zesu pe -o ni 'ezin- dɔɔ: «'Ka -o 'kɛla 'ma zii' 'η 'lii, -ka 'bheɛ- -za 'kun 'elrele. 'Ka pe yɛkɛ- 'la na mee ni, -o nu 'bheɛ- yɛkɛ- 'nale 'ka ni, 'bheɛ- -wa baankpa a ta 'ka ni.

²⁵ 'Bhe kɛgbeya 'e 'yi, 'ke pe -o mee 'la zan 'kɔɔ, -o nu pe baan' 'nale- 'bhe zan ni. 'Dun- 'ke pe 'ke 'laa -o mee 'la zan 'kɔɔ, 'bhe zan laa nu -za 'kɛdo- sɔɔwɔɛ; 'ali- pe sanɛ- 'la 'bhe -o -a 'kɔɔ, -o nu 'bhe 'kunɛ-.»

Pɛbhe 'la bhɔ -a 'gbu ma 'bhe ma -gɔɔn

²⁶ Zesu pe -o ni 'ezin- 'kaa: «-Waanbhaa' a -bhɛngbeya 'e 'yoo- -gee' a ma: Mee do pɛbhe [bwa -yaa] gbabhɛ 'e ta.

²⁷ 'Kee- yidia- oo, 'kee- [bwa -a -yɛ ma oo, -bi zi 'pegee -yrekpaa', pɛbhe 'e bhɔ, 'bheɛ- -e gbaandɛ gɔnɛ- 'la gbɛɛn- yaa 'bhe do 'kpɔ 'yaango-.

²⁸ 'Trɛ 'e -ya ya 'ke pɛdiin 'e 'le 'pe, 'bheɛ- pɛdiin 'e gbaandɛ, 'bheɛ- -ya -vlo mu kɛ 'bhe blaana,

'bhεε- -a -lεyan' 'ke -a bhε mu 'ε 'solele -a -vlo mu 'ε ma boolazi.

²⁹ 'Ke -o -tranna bhla 'la ba, mεε mu -gɔŋlo si 'bhεε- -woo kan, -amasroyi -o 'kan 'waati 'ε □bhwa.»

Mutaadi bhε ma -gɔɔn

(Matie 13.31-32,34; Luki 13.18-19)

³⁰ Zesu pe -o ni 'ezin- dɔɔ: «-O -sɔ -Waanbhaa' -bhleŋgbeya 'ε danle- -mela ma 'ezin- εε? Taa- -o sɔ -a zɔnle- -gɔɔn -gloɔn 'ε -dela ma 'ezin- εε?»

³¹ -Waanbhaa' -bhleŋgbeya -yoo 'tε 'bhii- mutaadi bhε do gbεεn-, 'ke -wa □bwa 'trε 'ε 'yi, 'yela- 'fientronne 'yiya- 'trε 'ε ta pεbhε mu 'ε 'kpen ni.

³² 'Ke -o -yaa -a bolele bhla 'la ba, 'kee- □bhwa -e tro 'bhεε- -a diinj 'ε kan -zienbhe' gba 'ε 'yi pɛdiinj mu 'ε 'kpen ta, -a gbε mu 'ε -woo -yide', -asiikɔɔ gba la maanne- mu sɔ 'mu 'fe 'kpale- -a -laa mu 'ε 'yi.

³³ Zesu 'yaa- -Waanbhaa' a jan 'ε 'wo zii' -o ni -gɔɔn -bebe 'yi 'bhii- 'kela bhε 'bhε gbεεn-. -O -yaa sɔ -Waanbhaa' a -jan yεke- 'la 'yimale, -e -yaa 'bhεε- wlata -gɔɔn bɔ 'zi -o ni.

³⁴ Yaa -yaa -jan sanε- -wo -o ni, 'ke yaa -gɔɔn bɔ 'bhε zi. 'Duŋ- 'ke -o 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε 'gbansaan 'te -yaa kle 'waati 'la ba, -e -yaa 'bhε -gɔɔn mu 'ε 'kpen -yipe' 'mu ni.

Zesu -ploɔ -gbεnε 'ε makpalaa

(Matie 8.23-27; Luki 8.22-25)

³⁵ 'Bhε -yrekpaa' do 'ε 'le yroma 'ε zi, Zesu pe -yaa' *-klanlanε mu 'ε ni dɔɔ: «-Kɔɔ' 'kan -draa 'yre gbε do 'ε ta.»

36 -O ɔgwa -zamaa' 'ε -din bhla 'la ba, 'yee- Zesu 'yaale- -yaa gban -yitakon 'la yi, -yaa' -klanlanε mu 'ε -ja 'kele- 'bhεε- -yitakon do 'kpɔ 'ε 'bhεε- 'yi. -Yitakon 'bhεεke mu -yaa ge 'zi -o zi 'ezin-.

37 -O -yaa 'bhε 'yi bhe 'tε, 'ke -ploɔ -gbεnε do 'kanle- 'sanle, 'bhεε- 'bhε 'yaa- -yipɔɔ' mu 'ε 'kla zii' -yitakon 'ε 'yi, -asiikɔɔ 'bhε 'yaa- zan 'palε- 'ke -yi 'ε' le.

38 'Bhε bhla 'ε ba, Zesu 'yaa- yidε 'zi -yitakon 'ε 'yi -o -zanta', ηgblo 'kpa -piti 'ε ta. -Wa bwele 'tε, 'ke -wa pele- -a ni 'kaa: «'O daan mi, 'woo- zan galawolε -yi 'ε ba, 'yaa 'bhε yienkan εε?»

39 Zesu bwele 'tε, 'kee- -yranle' -ploɔ 'ε zi, 'bhεε- 'ke -ya pele- -draa 'yi 'ε ni dɔɔ: «'Bhε 'swa- 'bhε 'yi -gee', 'kpala!» 'Bhε klele 'tε, 'ke -ploɔ 'kanle- 'ε dulale, 'bhεε- 'ke pε 'ε 'kpen 'kpaale siη.

40 'Bhεε- Zesu pe -yaa' -klanlanε mu 'ε ni dɔɔ: «-Mεle ɔkla 'bhεε- 'ka -o -gblaan 'zi -gee' εε? -E ɔkla 'nale- 'bhεε- 'ka 'laa 'ka kpa 'mi 'yi εε?»

41 'Bhε ɔnɔɔ bhe, 'ke -gblaan -gbεnε do 'klale -yaa' -klanlanε mu 'ε 'yi, 'bhεε- 'ke -wa pele- 'eke- ni dɔɔ: «'E! Mεε -glɔɔn 'ε -dele mεε 'lεε- 'le εε? 'Ali- -ploɔ 'pegee 'yi 'mu 'kpen 'a 'weli- ma.»

5

Zesu lii -yɔɔ' ɔgbian mεε do zi Gadara 'klεen 'ε 'yi

(Matie 8.28-34; Luki 8.26-39)

1 'Bhε blaان, 'ke Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε -o 'bhɔle- Galile -draa 'ε 'yɾε gbε do 'ε ta, Gadara mu 'ε -waa' 'klεen 'ε 'yi.

² Zesu zinale -yitakon 'ε 'yi, 'bhe yre do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke mεε do 'pwele -a -yi 'kee- da mεε bu mu 'ε ta, 'bheε- -e □nwa 'yee- Zesu -lεpale. Zina 'yaa- -a zi.

³ -E -yaa yi mεε bu mu 'ε ta, 'bheε- mεε 'kedo- 'kpɔ fangan- 'laa -yaa sɔ 'a -yrela' ta -li, 'ali- 'kee- -yaa klε piibhe kpεle- mu 'le.

⁴ -Amasrɔyi -sɔ, -o piibhe 'gblun mu □bwa a gaan mu 'ε ma, 'bheε- -wa gbε ta -yrela' 'ke piibhe kpεle- mu 'le. 'Dun- -e 'bhe piibhe 'gblun mu 'ε -gwa -a gaan mu 'ε ma, 'bheε- -ya gbε ma piibhe kpεle- mu 'ε -kplɔɔkplɔɔdwa, 'bheε- -e 'mu takaan-; 'bhe 'pegee -ya gaan ma piibhe 'gblun mu 'ε 'kpen 'cienna-. Mεε 'kedo- 'kpɔ gbε laa -yaa sɔ -li -a 'kunle- ta.

⁵ 'Waati 'ε 'kpen ba, -bi zi oo, -yrekpa' oo, -e -yaa kanaa' bu mu 'ε ta, 'bhe 'pegee vlε gɔɔn mu 'ε 'wiin-, 'kee- ge gbekanlele, 'bheε- 'kee- ge a 'gbu madinwole 'le -sɔ vlε mu 'ε ma.

⁶ -A -yrekpale Zesu ma 'egbɔɔnle 'te, 'kee- gele- blasanlele 'bhe ba -yre ta ye, 'bheε- 'kee- 'bhe gbale- -a 'kpɔ zenlele 'bhe 'lεε.

⁷ 'Bheε- 'kee- -gbekanle 'ke -ya pele- 'bhe ni dɔɔ: «-Mele 'o 'pegee 'bhi 'plen- εε laanima *-Waanbhaa' Gbe Zesu, 'η mazato -Waanbhaa' 'tɔ 'ε -zayi', 'bheε- 'yaa -yrenkpale 'η ta.»

⁸ -E -janwoa 'bhe gbεen- bhe, -amasrɔyi Zesu 'a □pia lii -yɔɔ' 'ε ni 'elwale 'pe dɔɔ -e go 'yee- mεε 'ε zi.

⁹ 'Bheε- Zesu 'yee- mεε 'ε 'lrɔkpa dɔɔ: «-Wo 'e sii 'nale εε?» 'Ke -ya pele- dɔɔ: «-Wo 'η sii <-zamaa' 'srε, -amasrɔyi 'woo- 'ebebele.»

¹⁰ 'Bhe 'yi 'te, 'kee- -sromabole Zesu ni 'ebebele

doo: «'E 'zooole-, 'yaa 'o -gbinle' 'kleen 'lee- 'yi.»

11 'Bhe 'waati 'e ba, □swa 'le -gbene do -yaa pēbhle 'zi goon 'e 'wiinj-.

12 Lii -yoo' mu 'e -sromabwa Zesu ni doo: «'Ke 'yoo -gbian mee 'lee- zi -a 'to 'o ge wla □swa mu 'la bhe -o 'yi.»

13 Zesu -dwa 'bhe □la -o ni. 'Bhe klele 'te, 'ke -o gole- mee 'e zi, 'bhe- 'ke -o gele- wale □swa mu 'e 'yi. 'Bhe 'yi 'te, 'woo- □swa 'ledo- 'e -o -daa blasanlele vle goon 'e 'wiinj-, 'ke -o nule- baale -draa 'e ba, 'bhe- 'ke -o 'kpen gale-. -O -yaa bho □swa 'waa ple -din.

14 'Bhe klele 'te, 'ke -o gooba mu 'e 'kanle 'eke- ma, 'bhe- 'ke -o gele- 'bhe -za 'e 'wonwonzenle 'bhe □noo -wa 'e 'pegee gba la -wa 'ne mu 'e ta. Mee mu 'e □nwa 'te 'bhe -za 'e yreglinle.

15 -O bhole Zesu -din, 'ke -o lii -yoo' 'srē 'yaa- mee 'la zan zi 'bhe 'yele. 'Bhe 'yaale- -yaa, 'bhe- dune- 'klale- -yaa 'bhe ta, 'bhe 'pegee 'bhe -yrebakpaale -yaa. -O -yrekpalawoa 'bhe 'bheele- ma, 'ke -gblaan 'klale -o -yi.

16 Mee 'la zan mu 'a □ya Zesu zi, 'bhe- 'ke 'mu 'yee- -za 'e 'kpen kleyre □ya, -za 'la □kla 'yee- lii -yoo' zan 'e ni, 'bhe 'pegee -za 'la □kla □swa mu 'e ni 'ezin-, 'mu 'bhe -za 'e 'kpen 'yigonna 'wooyre ma □noo -glin mu 'e ni.

17 'Bhe klele 'te, 'ke -o -sromabole Zesu ni doo 'bhe go -waa' 'tre 'e ta.

18 Zesu 'san bhla 'e zi -yitakon 'e 'yi, 'ke lii -yoo' 'e 'yaa- mee 'la zan zi, -e -sromabole 'sanle Zesu ni doo -e bole- 'bhe zi.

19 Zesu 'laa dole 'bhe □la -a ni, -ya □pia -a ni droon' doo: «Ge 'e ba 'fe 'le ma 'yaa- mee mu 'e

ba, 'bhεε- Mεεzan -Waanbhaa' -za 'wlan 'la □kla 'e ni, 'bhε 'pegee 'e 'yrenklaa- -a ma gone- 'la gbεen- bhe, 'bhε 'kpen 'yipe- -o ni.»

²⁰ 'Yee- mεε 'ε gele 'tε, 'kee- Zesu -za 'la □kla -a ni 'bhε 'woηwoηzenle 'yee- 'kleen do 'ε 'yi -wa vu 'ε 'kpen ta. Mεε 'la zan mu 'kpen Zesu kleza 'ε □maa, -o 'kpeelenia -o ma.

Zesu le do -bheela 'bhε 'pegee -e Zailusi 'lunε do -bwela gale ba

(Matie 9.18-26; Luki 8.40-56)

²¹ 'Bhε -blaan, Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε -o -draa 'ε takaan- -yitakon 'ε 'yi, 'bhεε- -o nu gbε drεewoa- -draa 'ε 'yre gbε do 'ε ta. -O bhole -draa 'ε bhonla, 'ke -zamaa' 'srε do 'klale -o zi.

²² 'Bhε klele 'tε, 'ke Zuufu mu daanfε' 'ε □la -kunlii' mu 'ε do nule-, -o -yaa 'bhε sii Zailusi. 'Bhε Zesu 'yele-, 'kee- baale' 'bhε gaan ma.

²³ 'Bhεε- 'ke 'bhε -sromabole 'yee- Zesu ni doo: «'N 'lunε 'ε 'lε -o zan 'kpaale-, nu ge 'η ba, 'bhεε- 'yee- gbε 'kpa -a ma, 'kooko- -e bhee.»

²⁴ 'Bhε 'yi 'tε, 'ke -o 'pegee Zesu gele- 'eke- zi -a ba -lε ma. -O -yaa ge 'zi bhla 'la ba -a ba -lε ma, -zamaa' 'srε do 'la dole -yaa -a zi 'mu 'yaa- 'klin zii' 'eke- ta gbε 'ε 'kpen zi -a ma.

²⁵ Le do -yaa -zamaa' 'ε 'plen-, -a lεε vu ta ple 'ke yaa -yito' 'ε 'lε 'laa kan.

²⁶ -E □mwa -a -laanεkpale ma, 'bhεε- 'bhε □kla 'trεbhole. -A 'koo -goli' 'ε 'kpen 'yaan- 'ke yaa 'klenyawo. Droon' yaa ga 'ε baan' -le -yaa 'kla zii' -a ba.

²⁷⁻²⁸ -E Zesu a -za 'ε 'male-, 'ke -ya pele- -a 'kpee doo: «'Ke 'η □swa 'η gbε yanle- sa -a ta dunε- 'ε

ma, 'η nu -bheele'.» 'Bhe 'yi 'te, 'kee- nule- wlale -zamaa' 'ε 'plen- Zesu -zanta', 'bheε- 'ke -ya gbε yanle- 'bhe ta dune- 'ε ma.

²⁹ 'Bhe yre do 'ε □noo bhe, 'ke yaa -yito' 'ε 'lekanle 'te; 'bheε- 'kee- -bheele' yaa ga 'ε 'yi.

³⁰ 'Bhe yre do 'kpo 'ε □noo bhe, 'ke Zesu 'a 'yaangole -a 'fle 'yi 'bhii- 'soleya fangan- do -pwela -a -yi. -Ya -leklale -zamaa' 'ε ta, 'ke -yoo -lrōkpale dōo: «-De -le -yaan 'η ta dune- ma εε?»

³¹ -Yaa' -klanlanε mu 'ε -wa -lekwana a ni dōo: «'E 'yre 'laa -o -zamaa' 'ε 'klinle- ma 'e zi, 'bheε- 'yoo 'o 'lrōkpa zii' dōo -dele -yaan 'e ma εε?»

³² 'Duη- Zesu 'a 'yre 'mlinwoa- -a zi mu 'ε ta, 'kooko- mεε 'la zan -yaan -a ma -e 'bhe zan ye.

³³ 'Yee- le 'ε 'yaa- bεεn 'zi gbilaan 'ε 'koo -kpakpa. -E -nwa -a 'kpo zenle Zesu 'leε, 'bheε- -e -za 'la □kla -e 'bhe 'kpen wlan□pia Zesu ni.

³⁴ Zesu pe -a ni dōo: «'N 'lunε, 'yee 'kpalawoa 'mi 'yi bhe, 'e -gwa -za 'yi, ge 'e ba yilabla ta! Bhaa 'yaa- ga 'ε yaa niinale 'e ma 'ezin-.»

³⁵ Zesu 'yaa- 'bhe -jan 'ε 'wo zii' bhla 'la ba, 'ke mεε 'ke mu dale- Zuufu mu daanfε' 'ε -kunlii' Zailusi ba -le ma, 'bheε- 'ke -wa pele- -a ni dōo: «'E 'lunε 'ε □kla 'ke siele', 'yaa -koo' daan mi 'ε 'trebhole 'ezin-.»

³⁶ 'Duη- Zesu 'laa 'bhe -jan 'ε bole -klozi 'yi, 'ke -ya pele- Zuufu mu daanfε' -kunlii 'ε ni dōo: «'Yaa -gbilaanle', 'e 'kpa 'mi 'yi drōη.»

³⁷ -O ge bhla 'ε zi 'yee- Zuufu mu daanfε' -kunlii 'ε ba, Zesu 'laa dōle -a -la 'ke mεε 'kedo- 'kpo ge -o zi, 'ke ya 'e go Pieri, 'bheε- Zaki 'pegee 'bhe 'nwagwlen- Zaan ba.

38 -O bhōle Zuufu mu daanfe' -kunlii 'ε ba, 'ke Zesu -zamaa' do yele- 'ke -woo -we 'zi 'zoozoo-, 'bhe 'pegee mεε 'ke mu -yaa wisi' zii' 'ke -o -gbekan' 'egloole.

39 -E wlale 'fε 'ε □la, 'ke -ya pele- -o ni dōo: «-Mεle □kla 'bhεε- 'ka -o -we 'zi -gee' 'zoozoo- εε, 'bhεε- 'ka -o wisi' zii' εε? -Nε 'ε yaa gale, -yoo yi pla.»

40 'Bhe klele 'te, 'ke 'bhe mεε mu 'ε 'sonsile Zesu ma. -Ayile, 'ke -yoo 'kpen 'pwele 'pεlii-. 'Kee- -nε dε 'pegee -nε 'ε nεε, 'bhεε- mεε 'la zan mu □nwa -a zi 'mu 'te -la 'tole 'a zi. 'Bhεε- 'ke -o gele- -nε gbaa 'ε 'yilayε 'ε □nōo.

41 -E -nε 'ε □kwan 'bhe gbε ma 'ke -ya 'siile 'kaa: «*Talita kumi!* » 'Bhe 'yile-: «-Gblanε, 'mi pe 'e ni dōo 'e 'wlen-!»

42 'Bhe yrε do 'kpō 'ε □nōo bhe, 'ke -gblanε 'ε bwele- gale ba, 'ke -ya -wlenle', 'bhεε- 'kee- 'taawole 'sanle. -A lεε -yaa vu ta plε. Mεε mu 'ε -o -gblanε 'ε bwele yele gale ba, 'ke -o liibhaale -o ma 'kee- kan a -dan' ta.

43 'Bhe blaan, 'ke Zesu -o -lεmazōnle- dōo waa 'bhe -za 'ε 'pele- mεε 'kedo- 'kpō ni. 'Bhεε- -e pe -o ni -o pele na -gblanε 'ε ni.

6

Nazareti mu 'ε waa dōle -a -la 'ke -woo kpa Zesu 'yi

(Matie 13.53-58; Luki 4.16-30)

¹ Zesu gole 'bhe yrε 'ε 'nōo-, 'kee- gele- -a 'tro -wa 'ε ta.

² *-Yitrε' yi 'ε 'bhole-, 'kee- mεε mu 'ε daanle 'sanle *Zuufu mu daanfe' 'ε □la. Mεε 'srε 'la 'yaa-

'mu 'trɔŋkpa zii' -a ni, -e 'mu 'kpen 'kpeelɛnia, 'bhɛɛ- 'ke 'mu 'a 'pele dɔɔ: «'Ee! -E 'bhɛ -za mu 'lɛɛ- 'kpen -daanna -dela ba ɛɛ? -Zadɔleya 'la -ya 'kɔɔ, 'bhɛ 'pegee -e 'sɔle- maza mu 'la klɛ 'zi, -dele 'bhɛ 'sɔle- maza mu 'ɛ klɛ 'sen 'na zii' -a ni ɛɛ?

³ Mari gbe 'fɛ 'wiɪŋkpa mi 'ɛ yaa 'kɛle- ɛɛ? Zaki 'pegee Zose, 'bhɛɛ- Zude 'pegee Simɔ 'naagwɛn- 'ɛ -yaa 'kɛle- ɛɛ? 'Bhɛɛ- -a nɛɛnɛ- le mu 'ɛ waa -o 'kɔɔ ba -gɛ ɛɛ?» -O 'kpɛɛjan- mu 'ɛ ma, waa 'sɔle- -o 'kpale -a -yi.

⁴ -Ayile, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni 'kaa: «-O -Waanbhaa' -lɛla' janwo mi 'ɛ -lɛdɔ' a ma yrɛkpen- ɲɔɔ, 'fɔke ya 'e go -a 'gbu da -wa 'la ta 'mu ɲɔɔ mu 'ɛ ba, 'bhɛ 'pegee -a dɛ mu, 'bhɛɛ- -yaa' 'fa -la mu 'ɛ ba.»

⁵ Waa -o 'kpalawolɛ Zesu 'yi -a 'gbu da -wa 'ɛ ta, yaa 'sɔle- 'sɔle- maza -bebe klɛlɛ 'bhɛ ɲɔɔ; 'ke yaa 'e go -ya gbɛ -kpaɛ gadɛ mu 'dama 'la ta 'mu ba, 'bhɛɛ- 'mu 'bheela-.

⁶ Waa -o 'kpalawolɛ -a -yi bhe, 'bhɛ 'a 'kpeelɛnia -a ma. Zesu -ja 'kaanlɛ- Nazareti kpɛ ma -wa mu 'ɛ ta 'kee- ge mɛɛ mu 'ɛ daanlele -Waanbhaa' a -jan 'ɛ 'le.

Zesu -yaa' -klanɲlanɛ vu ta plɛ 'ɛ 'winbɔ- 'zi -Jan 'Nrɛle- 'ɛ 'woyre- nɔɔ- (Matie 10.5-15; Luki 9.1-6)

⁷ Zesu -yaa' *-klanɲlanɛ vu ta plɛ 'ɛ 'siila- -a -din, 'bhɛɛ- 'ke -yoo winbɔle 'sanle plɛ plɛ 'kaa -o ge -Jan 'Nrɛle- 'ɛ 'woyre- 'ɛ nɔɔ-; 'bhɛɛ- 'kee- 'sen 'nale -o ni 'ke -o lii -yɔɔ' mu -gbin mɛɛ mu zi.

⁸⁻⁹ 'Bhɛɛ- -e pe -o ni dɔɔ: «'Ka -o gelawo zii' gbɛn 'ɛ ta bhe, 'ka 'laa pele 'pegee gbɛn ta ge 'pepe

'sile-, 'bhεε- 'ka 'laa -goli' do 'kpo bɔle 'ka 'wiin-, 'bhe 'pegee 'ka 'laa dunε- ple 'klale- 'ka ta. 'Dun-ka 'ka 'taawo 'beni mu 'si, 'bhεε- -ka -sawla 'wla 'ka gaan ma.»

¹⁰ -E pe -o ni 'ezin-: «'Ke 'ka □bhwa -wa 'la ta, 'bhεε- 'ke -o 'ka 'cieya- □kla 'fε 'la □la, -ka bo 'bhεε- □la, 'ke 'bhe ge 'tenle- 'ka jilale ma.

¹¹ 'Bhεε- 'ke waa 'ka 'kunle- 'elrele, 'bhe 'pegee 'ke waa -o 'tronkpale 'ka 'wojan- mu 'ε □la yre 'la □noo, 'ke 'ka -o go 'zi bhla 'la ba 'bhe yre 'ε 'noo-, -ka 'ka gaan mazon 'bhe yre 'ε □noo, 'ke 'ka 'ka gaan ma bwegblen- mu 'ε 'kpen go. 'Bhe nu klele 'bhe yre 'ε □noo mu 'ε -waa' -za 'yoo- 'ε ma 'toomasie 'le.»

¹² -Yaa' -klanlane vu ta ple 'ε -o -ja 'bhεε- 'yi 'te, 'bhεε- -o -yaa pe 'zi mεε mu 'ε ni doo: «-Ka 'ka 'taawogbeya 'ε 'niina- 'ke 'ka 'ploo- -za 'yoo- klele ma!»

¹³ -O 'zina -bebe □gbian mεε mu zi. -O gade mu -bebe 'srola- 'ke -yrɔn 'le, 'bhεε- -o 'mu 'bheela-

Mεε Wiinfe' Mi Zaan deyre
(Matie 14.1-2; Luki 9.7-9)

¹⁴ 'Bhe 'waati 'ε ba, -Bhlangbe Erodi Antipasi Zesu 'to 'ε □maa, -amasroyi -o -yaa 'bhe 'tobho zii' yrekpen- □noo. Mεε 'ke mu -yaa pe 'zi doo: «Mεε Wiinfe' Mi Zaan -le -bwela gale ba, 'bhela-yile 'sole- maza mu kle -glooya' -o -a 'koo.»

¹⁵ Mεε 'ke mu -yaa 'pe zi doo: «Eli -le». -A 'ke mu -yaa 'pe 'ezin- doo: «-Waanbhaa' -lela' janwo mi do -le 'bhii- 'elwaleta -Waanbhaa' -lela' -janwo' mu 'ε gbεen-.»

16 'Yee- -bhleṅgbe Erōdi Antipasi 'bhe -jan mu 'ε 'male-, 'ke -ya pele- 'kaa: «'An Ɔpia mεε mu 'ε ni dɔɔ -o Zaan 'la ṅgblo 'kan, 'bhe -le 'kele-».

(Matie 14.3-12; Luki 3.19-20)

17-18 -Za 'la Ɔkla 'bhεε- *Erōdi 'a Ɔpia mεε mu 'ε ni dɔɔ -o Zaan ṅgblo 'ε kan' 'bhe -le -gε: 'Yee-Erōdi Antipasi -a 'gbu nεεnε- Filipu 'na Erodiadi Ɔsia 'ke -a na 'le. 'Bhe 'yi 'tε, 'ke Zaan 'a 'pele -a ni dɔɔ: «'Ke 'yee 'gbu nεεnε- na Ɔkla 'kee 'na 'le, 'bhe 'laa -o 'ke -za 'lrele- 'le.» 'Bhe klεle 'tε, 'ke 'yee- Erōdi mεε mu winbɔle Zaan 'kunyre- nɔɔ-, 'bhεε- 'ke -wa bɔle- -kaso 'yi.

19 Erodiadi zrupliile -yaa Zaan ma 'bhe -zayi', 'bhεε- -e -yaa 'bhe dεyre -la -glin 'zi, 'duṅ- -a gbε laa 'solε- -lido' 'bhe dεle ta.

20 -Amasrɔyi Erōdi -yaa -gasikpa Zaan 'lεε 'egbenεle. 'Bhεε- -a 'gbu 'yaa- 'yaango- 'bhii- Zaan -o 'ke mεε -lεdɔɔle 'le, 'bhe 'pegee mεε 'weṅ do 'le, 'bhεε- -e -yaa 'bhe tagbin. 'Kee- -yaa Zaan 'wojan- 'ε ma, -a zru ba 'tε 'yaa- dɔ. 'Bhεε- 'duṅ-, 'bhe 'yaa- sɔ -a ni 'ke -ya 'trɔnkpa- Zaan ni.

21 'Duṅ- -yrekpa' do, 'ke Erodiadi -a pε -za -zigo' yi 'ε 'bhɔle. 'Bhe yi 'ε 'yaa- 'ke -bhleṅgbe Erōdi 'ya lεε -zabla' yi 'ε 'bhεε- 'le. Erōdi pε -koo -gbenε do Ɔkla. -E -yaa' mεε gblaan mu oo, -srwase' -kunlii mu oo, 'bhe 'pegee Galile 'klεn 'ε 'yi mεε gblaan mu 'ε 'kpεn 'siila- 'bhe ma.

22 Erodiadi 'gbu 'lu -gblanε 'ε 'wlale- 'feti klε 'fε 'ε Ɔla, 'kee- 'srotanle 'sanle. -E Ɔswa 'gbu Erōdi 'pegee -yaa' 'cie mu 'ε ni. 'Yee- -bhleṅgbe Erōdi pε 'bhe 'yi 'tε gblanε 'ε ni dɔɔ: «'Kee pε 'la 'yɾεwoa- ṅ ma, ṅ nu 'bhεε- 'nale- 'e ni.»

23 -Ya 'sienwoa- 'gbu -gblanɛ 'ɛ ni dɔɔ: «'Kee pe 'oo pe 'la 'yɛwoa- 'ɛ ma, 'ɛ nu 'bhe 'nale- 'e ni, 'ali- 'kee- ɔkla 'an -bhlenɔbe 'kleɛn 'ɛ gbɛ do 'le oo, 'ɛ nu dɔɛ 'bhe 'nale- ɔla 'e ni.»

24 'Bhe klele 'tɛ, 'ke -gblanɛ 'ɛ 'pwele 'pɛɛlii-, 'kee- gele- -a nɛɛ -lrɔkpale dɔɔ: «'N -mɛ pe -za 'gbu -la 'yɛwo -a ma ɛɛ?» -A nɛɛ pe a ni dɔɔ: «-A pe 'ɛ 'yoo- Mɛɛ Wiinɛ' Mi Zaan nɔblo 'ɛ 'bheɛ-zi.»

25 'Bhe 'yi 'tɛ, 'ke -gblanɛ 'ɛ 'niinale blaale- 'fɛ 'ɛ ɔla, 'ke -ya pele- -bhlenɔbe 'ɛ ni: «'N 'yoo- -a zi 'bhii- 'e Mɛɛ Wiinɛ' Mi Zaan nɔblo 'ɛ 'bheɛ- 'kan, 'bheɛ- 'ya na 'ɛ ni pele -koo do ta 'saanibhe.»

26 'Bhe -jan 'ɛ 'bhe 'yee- -bhlenɔbe 'ɛ ta ɔkla sun 'egbenɛle. 'Duɔ- -ya 'sienlawoa gban -jan 'la 'bhe ta -gblanɛ 'ɛ ni, yaa 'cie mu 'ɛ 'yɛ ma, yaa -yaa sɔ a -gbɛdɔle 'bhe klele ma.

27 'Bhe yɛ do 'ɛ ɔnɔɔ bhe, 'ke -ya gooba -srwase' mu 'ɛ do winɔle 'kaa 'bhe ge Zaan nɔblo 'ɛ 'kan, 'bheɛ- 'bhe nu 'kele- -a ni.

28 -Srwase' mi 'ɛ -ja Zaan nɔblo 'ɛ 'kanɛ- -kaso 'fɛ 'ɛ ɔla, 'kee- nule- 'bhe 'le pele -koo do ta. 'Kee- 'bhe 'nale -gblanɛ 'ɛ ni. 'Bheɛ- 'ke -gblanɛ 'ɛ 'bhe 'kpale 'bhe nɛɛ 'kɔɔ.

29 Zaan -a -klanlanɛ mu 'ɛ 'bhe 'male-, 'ke -o nule- -a gbaa 'ɛ 'silɛ-, 'bheɛ- 'ke -o gele- -a binɛ.

Zesu -o -yaa' winɔwo mu 'ɛ dayɛ pe 'zi

30 Zesu a winɔwo mu 'ɛ dale blaɛn -waa' 'taa 'ɛ ta, 'ke -woo -lɛkpale 'eke- ta 'yee- Zesu -din, 'bheɛ- 'ke -o -za mu 'la 'kpen ɔkla 'bhe 'pegee -o mɛɛ mu -daanna -za mu 'la 'kpen 'le, 'mu 'yigɔɔnle -a ni.

³¹ Zesu pe -o ni 'kaa: «-Koo' go -ge, 'bhεε- -koo' ge 'edanma -koo' 'yitrεε sa -kpe ta yre do □noo.» Zesu -janwoa 'bhe gbεen- bhe, -amasroyi mεε -bebe 'yaa- nu 'zi -o ba 'ke -o ge 'waati 'ε 'kpen ba, -asiikoo Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε waa -yaa pebhleyre -sroowo -o 'koo.

Zesu pebhle □naa mεε 'waa 'soo ni (5.000)

(Matie 14.13-21; Luki 9.10-17; Zaan 6.1-14)

³² 'Bhe 'yi, -O -saan -yitakon do 'yi, 'bhεε- 'ke -o -yi 'ε takanle, 'bhεε- 'ke -o 'gbansaan 'te gele- -kpe 'ε ta yre do □noo.

³³ 'Dun- mεε -bebe -o □ya, -o ge bhla 'ε zi -yitakon 'ε 'yi, 'bhεε- -woo madwa-. 'Bhela- -yile, 'bhe mu -daa -wa mu 'ε 'kpen ta, 'bhεε- 'mu blasaan-, 'ke 'mu gele- zenle blaale- 'yee- Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε 'lεε -o -yaa ge 'zi yre 'la □noo 'bhe □noo.

³⁴ Zesu zinale -yitakon 'ε 'yi, 'kee- -zamaa' -gbεnε 'ε yele-. 'Bhεε- -o -yrenklaa -a ma. -Amasroyi -o -yaa 'bhii- -bhlaa mu 'la -o gooba mi laa -o ta. 'Bhe 'yi 'te, 'ke -yoo -o daanle 'sanle -za -bebe 'le.

³⁵ -E □bwa mεε mu 'ε daanle ma, 'bhεε- 'waati 'ε □bhwa 'egboonle. -Ayile, -yaa' -klanlanε mu 'ε -woo mabεenle -a -din, 'ke -wa pele- -a ni: «'E 'yrekpa, -koo' -o -bon dreyi' -a ma 'de! 'Bhεε- 'waati 'ε □bhwa gban 'egboonle;

³⁶ -a pe mεε mu 'lεε- ni 'kaa -o ge pele mu -loyre' -glin -bon 'yi -wa mu 'pegee -koo' -din -wa mu 'ε ta.»

³⁷ 'Bhe 'yi 'te, 'ke Zesu 'a pele -o ni doo: «'Ka mu 'gbu pele na -o ni!» 'Bhεε- -o pe -a ni 'ezin- doo: «'Ali- 'ke 'o denie -goli' 'tanbha -kemε ple pe

'bluu □lwa, 'bhεε- 'ke 'o 'bhe □naa 'woo- mεε mu 'lεε- ni, 'bhe sɔ -o mabhɔle εε?»

³⁸ 'Bhe klεle 'tε, 'ke Zesu -o -lrɔkpale 'kaa: «'bluu 'wεε- -le 'ka 'kɔɔ εε? -Ka ge -a -glin doo.» -O gele 'eke- -lrɔkpale 'ke -o nule- -a pele -a ni: «'bluu 'soo 'pegee kaa plε.»

³⁹ 'Bhe 'yi 'tε, 'ke Zesu 'a 'pele -yaa' -klanlanε mu 'ε ni dɔɔ: «-Kaa pe mεε mu 'ε ni dɔɔ -o yala- -bɔn -dɔɔ 'ε ta -lε ma -lε ma!»

⁴⁰ 'Bhεε- mεε mu 'ε -yalaa' -lε ma -kεmε do do 'pegee mia plε bhe vu vu.

⁴¹ 'Bhe klεle 'tε, 'ke Zesu 'bluu 'soo 'ε 'pegee kaa plε -o 'kunle -a 'kɔɔ, 'ke -ya -yrε 'kpale laanima, 'bhεε- 'kee- -Waanbhaa' 'pubɔle pele 'ε ma. 'Bhe blaanta, 'kee- 'bluu mu 'ε takanle kplokplo, 'ke -yoo 'kpale -yaa' -klanlanε mu 'ε 'kɔɔ 'kaa -woo -yicien' -zamaa' 'ε ma. 'Bhe klεgbeya do 'ε yi, 'kee- kaa plε 'ε 'yicienle -o 'kpen ma.

⁴² Mεε mu 'ε 'kpen pεbhla-, 'bhεε- -o kpedwa-.

⁴³ -O yanle pε 'ε 'bhlelele, 'bluu 'lekpu- mu 'pegee kaa mu 'la □bwa -o blaana, 'mu ciε -nε □yan vu ta plε -paa.

⁴⁴ Mεε mu 'la 'kpen 'yee- pε 'ε □bhla, 'mu 'yaa 'gwlaan- 'waa 'soo (5.000); le mu 'pegee -nε mu laa -yaa 'bhe mεε -lii 'ε ba.

*Zesu 'taawo zii' -draa 'ε ta
(Matie 14.22-33; Zaan 6.15-21)*

⁴⁵ 'Bhe -za mu 'ε 'kanle- -gun bhe, Zesu 'a □pia -yaa' -klanlanε mu 'ε ni 'kaa -o ge 'san -yitakon 'ε 'yi kpanma. -E -yaa zi 'bhii- -o 'kan 'a -lεε -sɔ -draa 'yrε gbε do 'ε ta, Betisaida -wa 'ε ba -yrε 'ε ta. 'Bhe 'waati 'ε ba, 'yee- 'gbu nu 'ploole- -zamaa' 'ε ma 'kaa -o ge -o ba -lε ma.

46 Zesu 'yanle- 'ploolele -zamaa' 'ε ma, 'kee-gele- -a 'seriwole goon do wiin-.

47 -Bi □pwa 'waati 'la ba, -yaa' -klanlanε mu 'ε 'yaa- -yitakon 'ε 'yi, -yi 'ε drɛyi', 'bhεε- 'yee- Zesu do -kplɛn -yaa 'trɛ ma.

48 Zesu 'a □ya 'bhii -yaa -klanlanε mu 'ε gbɛzikaan -yitakon 'ε 'bhɔle- ma, -amasrɔyi -ploo 'ε 'yaa- 'kan zii' 'kee- nu -o ba -yrɛ ta. 'Bhε klɛle 'tɛ, zrwanzi maa gwɛn -we bhla □lwa 'ε ba, 'kee- 'taawole 'sanle -yi 'ε ta 'kee- nu -o ba -yrɛ ta, -e -yaa zan drɔon' 'kanlɛ- -o ta.

49 -Wa yele 'taawoyrɛ 'ε □nɔɔ -yi 'ε ta, -e □kla -o ni 'bhii- jielii do -le -yaa 'kele-, -ayile 'ke -o -gbekanle 'sanle.

50 -Amasrɔyi, -o 'kprɛn 'a □ya, 'bhεε- -gblaan □klaa -o -yi. 'Bhε yrɛ do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke -ya pele- -o ni 'kaa: «-Ka 'ka zrudo 'eglɔole, 'mi -le 'kele-, 'ka 'laa -gblaanlɛ'.»

51 'Bhε blaان, 'kee- 'sanle -o zi -yitakon 'ε 'yi, 'ke -ploo 'kanle- 'ε dulale. -Yaa' -klanlanε mu 'ε 'liibhaala -o ma 'kee- kan -a -dan' ta.

52 -Amasrɔyi, -e 'sole- maza 'la □kla -o -yrɛ ma 'bluu 'yicienyɛ 'ε □nɔɔ, -waa 'bhε -yi 'malɛ- -li bi, -woo 'trɔn 'yi -dwa 'eglɔole 'bhε 'yimale ma.

*Zesu gadε mu -bheela Zenezarɛti 'klɛn 'ε 'yi
(Matie 14.34-36)*

53 Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε 'yanle -draa 'ε takanlele bhla 'la ba, 'ke -o zinale -draa -yrɛ gbɛ do 'ε ta Zenezarɛti 'trɛ 'ε ta, 'bhεε- -o -yitakon 'ε 'yrela- -yi 'ε 'lezi-.

54 -O zinale -gun -yitakon 'ε 'yi, 'ke mεε mu 'ε -o Zesu madɔle 'bhε yrɛ do 'ε □nɔɔ bhe.

55 'Bhε klele 'tε, 'ke mεε mu 'ε gele- Zesu 'nuza- 'ε wonwonzenle 'kleen 'ε 'yi yrekpen- □nɔɔ. 'Bhεε- mεε mu 'ε 'yaa- zan gadε mu 'ε 'le -a ni 'mu 'yila -saa mu 'ε ta. 'Ke -o -yaa ma 'kaa -yoo yre 'oo yre 'la □nɔɔ, -o -yaa ge -a zi 'bhεε- □nɔɔ ye.

56 'Kee- -yaa bhɔ yre 'oo yre 'la □nɔɔ, -wa gbilaan mu ta oo, -wa 'fientronne mu ta oo, -bon 'yi -wanε' mu ta oo, mεε mu 'ε 'yaa- nu -waa' gadε mu 'ε 'lekpalε -kpan mu 'ε ta, 'bhεε- -o -yaa -sromabɔ Zesu ni dɔɔ: «-A 'to 'ke 'waa- gadε mu 'ε -woo gbε yan sa -yaa' dunε- tralape 'ε ma.» Gadε mu 'la 'kpen 'mu gbε -yaan 'bhε ma, 'mu 'kpen 'bheela-.

7

Farizi mu 'ε 'pegee 'Tonj daan mu 'ε -o -gbɔɔ mu a 'sinii ta za -klosikunle (Matie 15.1-20)

¹ Farizi mu 'ε 'pegee *'Tonj daan mu 'ke mu -daa Zeruzalemu. 'Bhεε- -o 'pegee Farizi mu 'ε -ja -o -lekpalε Zesu zi.

² -O -yaa' *-klanlane mu 'ε 'klosikwan, 'bhεε- -wa □ya 'bhii- 'ke 'mu -o pebhlele, 'mu 'laa -yaa 'mu gbε mafe 'bhii- -wa kle gɔne- 'la gbεen- Zuufu mu a 'sinii ta za 'ε ma.

³ Wlan 'ε ni, Farizi mu 'ε 'pegee Zuufu -vin mu 'ε 'kpen waa -yaa sɔ pebhlele, 'ke -waa -o gbε mafele 'elwale 'pe, 'bhii- -o -yaa kle gɔne- 'la gbεen- -o -gbɔɔ mu a 'sinii ta za 'ε ma.

⁴ 'Bhε klegbeyā do 'ε 'yi, 'ke -o -daa 'plεε 'yi, waa sɔ pebhlele, 'ke waa -o gbε mafele 'elwale pe. -O -gbɔɔ mu -o 'sinii ta za -bhεeke' -bebe

□twa -o ni, 'bhεε- -o 'mu 'klosikun: 'bhe 'ke mu -le 'bhii- -waa' -yi 'mipe- mu -yifεgbeya 'pegee -waa' 'tregbo-, 'bhεε- -waa' piibhεgbo mu -yifεgbeya.

⁵ 'Bhela -zayi' -le, Farizi mu 'ε 'pegee 'Tonj Daan mu 'ε -o Zesu 'Irokpaa- dɔɔ: «-Mele □kla 'bhεε- -yaa' pe -klanlanε mu 'ε waa -o 'taawo zii' -kɔɔ' -gbɔɔ mu a 'sinii ta za mu 'ε ta εε? -Mele □kla 'bhεε- waa -o gbε mafe 'bhii- -wa kle gɔnε- 'la gbεen- -kɔɔa' 'sinii ta za 'ε ma εε?»

⁶ Zesu 'a zikpaa- -o ni 'te dɔɔ: «Mεε -yrekɔɔza kle mu, -Waanbhaa' -lela' janwo mi Ezai -jan 'la □woa 'ka ba zayi' 'elwale -so, 'bhe □kla 'ke wlan 'le. -A yɔɔndeεle -o -a 'kɔɔ 'kaa -Waanbhaa' pe dɔɔ:

<Mεε mu 'λεε- -woo 'η 'ledɔ- -a ma -o -liijan' mu 'te -la -le;

'duj- -o zru mu 'ε 'plεngole -o 'η ma.

⁷ -Woo 'η gba bhaama, -amasrɔyi -o mεε mu daan 'ke bhaaplen mu a 'sinii ta za mu -la -le.»

⁸ Zesu pe -o ni dɔɔ: «'Ka -Waanbhaa' a pe 'tonj mu 'ε to -a nɔɔ-, 'bhεε- 'ka bhaaplen mu a 'si ta za mu -la -klosikun.»

⁹ -E pe -o ni 'ezin- 'kaa: «'Ka 'ka -bango' -Waanbhaa' pe 'tonj 'gbu 'ε 'yi kpataakpa, 'bhεε- 'ka 'kaa- 'sinii ta za mu -la 'klosikun.

¹⁰ Wlan 'ε ni, Moizi pe dɔɔ: <'E de 'pegee 'e nεε -ledɔ' -o ma 'elrele>. 'Bhεε- -ya □pia 'ezin- dɔɔ: <'Ke mεε 'la zan -a de 'pegee -a nεε 'danganwoa, 'bhe zan -o 'ke depe 'le>.

¹¹ 'Bhεε- 'ka mu 'bhe -jan 'ε maniinaa 'ke 'kaa pe dɔɔ 'ke mεε do 'a □pia -a de 'pegee -a nεε ni 'kaa <'N 'yaa- nu bhɔle 'ka ba 'η 'kɔɔpe- 'la 'le,

'bhe ɲkla 'ke 'kooban 'le ('bhe 'yi -le -o pe 'la ɲnaa -Waanbhaa' ni).

¹² 'Bhe klegbeya 'e 'yi, 'ka 'bhe zan 'e ngblo 'e sie, 'bheε- yaa so -a 'gbu 'srɔwole 'ke -ya 'koope- na -a de 'pegee -a neε ni -li -titi.

¹³ 'Bhe klegbeya -gloɔn 'e gbεen- bhe, 'kaa- 'sinii ta za mu 'e ma, -Waanbhaa' a -jan 'e 'yiga- mεε mu 'e -yre 'yi. 'Ka 'bheε- 'yansi za -gloɔn -bebe kle!»

*Pe mu 'la so bhaaplɛɲ 'kpee 'trinɔɔle
(Matie 15.10-20)*

¹⁴ Zesu -zamaa' 'e 'sii gbε dreεwoa- 'ezin-, 'ke -ya pele- -o ni doo: «'Ka 'kpɛn, -ka 'ka 'trɔnbado doo, 'bheε- -ka -jan 'lεε- 'yima!

¹⁵ Pele 'kedo- 'kpɔ 'laa so wlale- mεε 'kpee, 'bheε- 'bhe 'a 'kpee 'trinɔɔ-. 'Duɲ- pe 'la da bhaaplɛɲ 'gbu 'kpee, 'bhe -le -a 'gbu 'kpee 'trinɔɔ- -Waanbhaa' -yre 'yi.

¹⁶ ['Ke -jan 'lεε- 'yima' 'trɔn -o mεε 'la zan ngblo ma, -ya -yima'.]»

¹⁷ Zesu -gwa -zamaa' 'e -din, 'bheε- -e -ja wlale 'fε 'e ɲla 'waati 'la ba, 'ke -yaa' -klanlanε mu 'e -o 'yee- -goɔn 'e 'yilrɔkpale 'a ma.

¹⁸ 'Bhe klele 'tε, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni doo: «'Ka mu 'ezin-, 'ka mu laa 'bhe 'yima- εε? 'Ka mu 'laa 'yaango- 'bhii- 'pɛɛlii- pe 'kedo- 'kpɔ 'laa so wlale- mεε 'kpee 'bheε- -ya 'kpee 'trinɔɔ- εε?

¹⁹ -Amasrɔyi, pele laa wla mεε zru 'e 'yi, -e ge mεε vi 'e 'bheε- 'yi; 'bheε- -e kle 'ke blinpe 'le boolazi.» (Zesu 'bhe -jan 'lεε- 'woa- win 'la ma 'bhe 'yi -le doo: Mεε so pele 'tole- pe 'bhe 'bhlele.)

20 -E pe -o ni 'ezin- dɔɔ: «Pɛ 'la mɛɛ 'kpee 'trɪŋdɔ- -Waanbhaa' -yɾɛ 'yi, 'bɛ da 'e 'gbu zru 'ɛ 'bɛɛ- 'yi.

21 -Amasɔyi, 'kpeejan- -yɔɔ' mu 'ɛ 'kɾɛn da bhaaplɛŋ 'gbu zru 'ɛ 'bɛɛ- 'yi 'bhii- 'kɛ mu 'lɛɛ gbɛɛn-: 'joo 'yɔɔ- oo, -faan zru oo, mɛɛ dɛ zru oo,

22 -yanbhɔɔya zru oo, -naflo zru oo, yiɛnya oo, -dawliya oo, 'taawogbɛya -yɔɔ' oo, zranwole oo, mɛɛ 'tɔsiɛle oo, 'e 'gbu magbaandɛle oo, 'bɛ 'pegee -zadɔkleya.

23 'Bɛ -za 'yɔɔ- mu 'la bɛ, 'mu -la 'kɾɛn da mɛɛ zru 'ɛ 'yi, 'bɛɛ- 'mu -le mɛɛ 'kpee 'trɪŋdɔ-.»

'Cie le do 'e ɔkpaa Zesu 'yi

(Matie 15.21-28)

24 Zesu gole 'bɛ yɾɛ 'ɛ ɔnɔɔ, 'kee- gele Tiri 'klɛn 'ɛ 'yi. -E bhɔle 'bɛ ɔnɔɔ, 'kee- gele -wlaɛ 'fɛ do -la; 'bɛɛ- yaa -yaa zi 'bhii- mɛɛ 'kɛdo- 'kpɔ 'a 'yaango- 'bhii- -yoo 'bɛ 'fɛ 'ɛ ɔla; 'duŋ- -a tagaanle laa bolɛ.

25 -Amasɔyi, lii 'yɔɔ- -yaa le do -lunɛ' do zi. 'Bɛ yɾɛ do 'ɛ ɔnɔɔ bɛ, le 'ɛ -ya 'male- 'kaa Zesu ɔnwa, 'kee- gele- baalɛ Zesu gaan ma.

26 'Bɛ le 'ɛ 'bɛ 'laa -yaa 'ke Zuufu le 'le, 'bɛ -yaa da Sirofenisi 'klɛn 'ɛ 'yi. -E -sromabwa Zesu ni dɔɔ 'bɛ lii 'yɔɔ- 'ɛ -gbɪn -a -lunɛ' 'ɛ zi.

27 'Bɛɛ- 'duŋ-, Zesu pe -a ni dɔɔ: «-A 'to -nɛ mu 'ɛ pɛbhle 'pɛ 'bɛɛ- -o kɾɛdɔ. -Amasɔyi, 'kee -nɛ mu a pɛbhle ɔsia -o -la, 'bɛɛ- 'ya -blinna -gbaan' mu 'ɛ ni, 'bɛ 'laa lele.»

28 'Yee- le 'ɛ pe Zesu ni dɔɔ: «'Bɛ -o 'ke wlan 'le Mɛɛzan, 'bɛɛ- 'duŋ-, 'ke -nɛ mu -o pɛbhle 'zi, -gbaan' mu 'ɛ -o pɛ piinɛ- mu 'la balaa' -nɛ mu 'ɛ

'koo pɛbhle -tabali 'ɛ ɲla 'trɛ ma, 'mu 'bhɛ mu -la bhle.»

²⁹ 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'ke Zesu 'a 'pele -a ni doo: «Le -nɛ, 'e -jan 'la ɲwoa bhe, 'bhɛ -zayi', ge 'e ba -lɛ ma; lii -yoo' 'ɛ -gwa 'e 'lunɛ 'ɛ zi.»

³⁰ 'Yee- le 'ɛ 'nule- -a ba -lɛ ma 'tɛ, 'kee- bhɔle- -a -lunɛ' 'ɛ 'yila- le ta -saa 'ɛ ta. 'Bhɛ bhla 'ɛ ba 'ke lii 'yoo- 'ɛ -gwa gban 'bhɛ zi.

Zesu 'bhobho 'trɔn 'wile- do -bheela

³¹ Zesu gole Tiri 'klɛn 'ɛ 'yi, 'kee- 'kanle Sidon -wa 'ɛ ta, 'bhɛɛ- -e -yaa zan bhla 'la ba Galile -draa 'ɛ ba -yrɛ ta, 'kee 'kanle -wa vu -o 'klɛn 'la 'yi 'bhɛ 'yi.

³² Mɛɛ 'ke mu -nwa 'ke 'bhobho 'trɔn 'wile do 'le -a ba. 'Bhɛɛ- 'ke -o -sromabɔle -a ni doo -ya gbɛ 'kpa 'bhɛ 'bhobho 'trɔn 'wile- mi 'ɛ ma, 'bhɛɛ- 'bhɛ bhee.

³³ 'Bhɛ klele 'tɛ, 'ke Zesu 'bhobho 'trɔn 'wile- 'ɛ plɛngole -zamaa' 'ɛ ma, 'kee- gele- 'kele- 'edanma. 'Bhɛɛ- 'ke -ya gbɛ -nɛbhɛ' plɛ wlale- 'bhɛ 'trɔn mu 'ɛ 'yi. 'Bhɛɛ, 'ke -ya -liile' bɔle- -a gbɛ -nɛbhɛ' do ma, 'bhɛɛ- 'kee- 'bhɛ -zwanle' 'yee- 'bhobho 'ɛ nrɛ 'ɛ ma.

³⁴ 'Bhɛ blaɛn, 'ke Zesu 'e 'yɛkpale laanima, 'ke -ya 'trele 'egloole, 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- doo: «*Efata!*» 'Bhɛ 'yile 'kaa: «-Ka 'ka 'liiploo-!»

³⁵ 'Bhɛ yrɛ do 'kpɔ 'ɛ ɲoo bhe, 'ke 'yee- mɛɛ 'ɛ 'trɔn mu 'ɛ 'liiploole, 'ke -a nrɛ 'ɛ tagbingole, 'bhɛɛ- 'kee- -jan 'wole 'sanle 'elrele.

³⁶ 'Bhɛ blaɛn, 'ke Zesu 'nule mɛɛ mu 'ɛ ta, 'bhɛɛ- 'kee- 'yee- 'bhobho 'ɛ 'mado- mu 'ɛ 'kpen 'lemazonle 'kaa waa 'bhɛ -za 'ɛ 'yigoonle mɛɛ 'kedo- 'kpɔ ni. Droon' -yoo -lemalazwan bhe,

'woo- mEE mu 'ε -ja -waa' mEE 'ε 'bheezā- 'ε wōŋwōŋ baan' zenle yɛkpen- □nɔɔ.

³⁷ MEE mu 'ε -o 'kpen 'liibhaala -o ma 'kee kan a -daŋ' ta. 'BhEE- -o -yaa pe 'zi 'tε 'kaa: «MEE 'lEE- kleeza mu 'ε 'kpen -o 'elrele. 'BhEE- -e sɔ -a kleele- dɔɔn' 'bhEE- 'trɔn 'wile- mu -jan ma, 'bhe 'pegee 'bhobho mu -janwo'.»

8

Zesu mEE 'waa yizie -lebwa (4.000) *(Matie 15.32-39)*

¹ 'Bhe 'waati 'ε ba, -zamaa' 'srE -gbɛnɛ do -nwa -o -lɛkpale -a zi 'ezin-. 'BhEE- pele laa -yaa -o 'kɔɔ. 'Bhe kleele 'tε, 'ke Zesu -yaa' -klanlanɛ mu 'ε 'siile, 'bhEE- 'ke -ya pele- -o ni 'kaa:

² «MEE mu 'lEE- -yɛnkla' zii' 'ŋ ma, -amasɔyi -o -yɛkpaā' yaga -le -gɛ 'ke -woo -kɔɔ' zi, 'bhEE- pele laa -o 'kɔɔ -li.

³ 'Ke 'ŋ 'ploola- -o ma -o gbɔndele 'ε 'le, -o -gblɔzi' nu gale -o ma -o ge bhla 'ε zi -o ba -wa la zi 'ε 'lii gbɔn 'ε 'kɔɔ. -Amasɔyi -o -bebe -daa yɛ gbɔɔn nɔɔ-.»

⁴ 'Bhe 'yi 'tε, 'ke -yaa' -klanlanɛ mu 'ε -wa pele- -a ni 'kaa: «'O nu pele -srɔɔwɔle yɛ 'ε -dela nɔɔ- gɛ, 'bhEE- 'o pele na -o ni, 'bhEE- -o kpɛdɔ -bɔn 'yi yɛ 'lEE- □nɔɔ εε?»

⁵ Zesu -o -lrɔkpale 'kaa: «'bluu 'wEE- -le 'ka 'kɔɔ εε?» 'Ke -wa -lɛkunle a ni dɔɔ: «'Srwaple-.»

⁶ 'Bhe kleele 'tε, 'ke -ya pele- -zamaa' 'ε ni -o yala- 'trε ma. 'BhEE- -e 'bluu 'srwaple- 'ε 'sile-, 'kee- -Waanbhaa' 'pubɔle 'mu ma, 'ke -yoo takanle 'bhEE- 'ke -ya 'kpale -yaa' -klanlanɛ mu 'ε 'kɔɔ

doo -woo -yicien' -zamaa' 'ε ma. 'Bhεε- 'ke 'mu 'bhe klele-.

⁷ Kaanε- 'ke mu -yaa -o 'koo 'ezin-. Zesu -Waanbhaa' 'pubwa- 'bhe kaanε- mu 'ε ma, 'ke -ya pele- -yaa' -klanlanε mu 'ε ni 'kaa -woo -yicien' mεε mu 'ε ma 'ezin-.

⁸ -O 'kpen pe 'ε □bhla, 'bheε- -o kpedwa-. Zesu a -klanlanε mu 'ε -o ciε -nε □yan 'srwaple- -la -paa 'ke 'bluu kpu mu 'la □bwa -o blaana 'mu 'le.

⁹ -O -yaa bhō 'gwlaan- 'waa yiziε -din (4.000). -O yanle pebhlelele, 'ke Zesu 'ploole mεε mu 'ε ma 'te.

¹⁰ 'Bhe yre do 'ε □noo bhe, 'ke 'yee- 'pegee -yaa -klanlanε mu 'ε 'sanle -yitakon 'ε 'yi, 'bheε- 'ke -o gele- Dalimanuta 'tre 'ε ta.

*Farizi mu 'ε laanima -tōomasie do -yre 'wo zii'
Zesu ma
(Matie 16.1-4)*

¹¹ -O bhōle 'bhe 'kleen 'ε 'yi 'te, 'ke Farizi mu 'ε 'nule- zaabole Zesu 'le ma. -O -yaa -a zi 'bhii- -o -jan bhee 'kpala -a -leε, 'bheε- 'ke -wa pele- -a ni doo: «-Tōomasie do kle 'ke 'bhe 'a zron 'o ni 'bhii- 'e da -Waanbhaa' ba.»

¹² Zesu 'e 'trele -a nii- 'yi 'egloole, 'bheε- 'ke -ya pele- -o ni doo: «-Mele □kla 'bheε- 'saanige mu 'ε -woo 'sole- maza do -yre wo zii' εε? 'Mi pe 'ka ni 'η 'sowεε- ma 'kaa 'naa nu 'sole- maza do 'kpo klele 'woo- 'saanige mu 'leε- -yre ma!»

¹³ 'Bhe blaana, 'kee- gole- Farizi mu 'ε -din, 'bheε- 'kee- 'sanle -yitakon 'ε 'yi, 'kee- gele- 'ezin- -draa -yre gbε do 'ε ta.

Farizi mu a 'bluu -pɛɛ 'wɛn 'sɛkɛ 'pegee Erɔdi a -za
(*Matie 16.5-12*)

14 'Bluu 'sile- ɲnia Zesu a -klanlanɛ mu 'ɛ 'kpee, 'fɔ 'bluu do 'kpɔ -le -yaa -o 'kɔɔ -yitakonɲ 'ɛ 'yi.

15 Zesu -jan 'lɛɛ- 'bhɛ 'kpankpanyaan -o ma dɔɔ: «-Ka 'ka 'yrɛkpa 'ka 'gbu ba 'elrele, Farizi mu 'ɛ 'pegee *Erɔdi a 'bluu -pɛɛ 'wɛn 'sɛkɛ 'ɛ ma.»

16 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'ke -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -zaabɔle 'sanle 'eke- -lɛ ma 'ke -wa pele- 'eke- ni dɔɔ: «'Waa 'bluu 'la 'sile- 'ebebele bhe, 'bhɛla- -yile -yoo -jan -gɔɔn 'lɛɛ- 'bhɛ 'wo zii' ɛɛ?»

17 Zesu 'bhɛ yaangole, 'ke -yoo -lrɔkpale dɔɔ: «-Mɛle ɲkla 'bhɛɛ- 'ka -o zaabɔ 'zi 'ke 'kaa pe -mɛla ma 'bluu 'laa -o 'o 'kɔɔ ɛɛ? 'Ali- 'kee- 'tɛn -zɔn, 'ka 'laa 'mi kleza mu 'ɛ 'yimale -li ɛɛ? 'Ka 'trɔn 'yi 'egɔɔle 'dɛ?

18 'Ka 'yrɛbhɛ- mu -o, 'bhɛɛ- 'ka 'laa -yrɛ ma ye ɛɛ? 'Ka 'trɔn mu -o, 'bhɛɛ- 'ka 'laa -jan ma ɛɛ? 'Bhɛ 'laa -o -li 'ka 'kpee ɛɛ?

19 'N 'bluu 'soo 'la takaa- mɛɛ 'waa 'soo (5.000) 'ɛ ma, -o kpu mu 'la ɲbwa, 'ka ciɛ -nɛ ɲyan 'wɛɛ- -la -paa 'ke -o -le ɛɛ?» -O pe dɔɔ: «Vu ta plɛ.»

20 «'Bhɛɛ- 'n 'bluu 'srwaplɛ- 'la takaa- mɛɛ 'waa yizie 'ɛ ma, 'ka ciɛ -nɛ ɲyan 'wɛɛ- -la -paa 'ke -o kpu mu 'la ɲbwa 'mu 'le ɛɛ?» -O pe dɔɔ: «'Srwaplɛ-»

21 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «'Ka 'laa -a 'yimale -li ɛɛ?»

Zesu -yrɛ 'wi mi do -bheela Betisaida -wa 'ɛ ta

22 Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ ɲnwa Betisaida -wa 'ɛ ta. 'Bhɛɛ- 'ke mɛɛ mu 'ɛ 'nule

-yɾɛ 'wi mi do 'le Zesu ba, 'ke -o -sromaboɓe -a ni 'kaa -ya gbɛ 'kpa 'bhɛ ma, 'bhɛɛ- -e 'bhɛ bhee.

²³ 'Bhɛ klɛ le 'tɛ, 'ke Zesu -yɾɛ 'wi mi 'ɛ 'kunle- 'bhɛ gbɛ ma, 'kee- gele- 'kɛle- -wa 'ɛ -zanta'. 'Bhɛɛ- 'ke -ya -liile' -gloole' 'bhɛ 'yɾɛbhɛ- mu 'ɛ ta, 'ke -ya gbɛ 'kpale 'mu ta, 'bhɛɛ- 'kee- 'bhɛ -lɾɔkpale dɔɔ: «'E yɾɛ ma ya ɛɛ?»

²⁴ -Yɾɛ 'wi mi 'ɛ -ya -yɾɛ 'liiploola 'ke -ya pele- dɔɔ: «'N 'yɾɛ -o mɛɛ mu ma, -woo 'bhii- -yri diinj mu gbɛɛn-, -woo 'taawo zii'.»

²⁵ Zesu 'e gbɛ 'kpa gbɛ drɛɛwoa- 'ezin- 'yee- mɛɛ 'ɛ 'yɾɛbhɛ- mu 'ɛ ta. 'Ke -ya -yɾɛkpale -a -lɛɛ siinj, 'bhɛɛ- -e -bheela, kee- yɾɛ ma 'yele 'weŋ.

²⁶ 'Bhɛ blaanta 'tɛ, 'ke Zesu 'ploole -a ma, 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- -a ni dɔɔ: «Ge 'e ba -lɛ ma, 'duŋ- 'yaa 'kanlɛ- -wa 'ɛ 'kpee.»

ZESU 'PEGEE -YAA' -KLANLANɛ MU

Piɾi pe 'kaa Zesu -le 'ke Mɛɛ -Bhee Mi -Kɾɔsɔɔ 'gbu 'ɛ 'le

(Matie 16.13-20; Luki 9.18-21)

²⁷ Zesu 'pegee -yaa' *-klanlanɛ mu 'ɛ -o -ja Sezare Filipu -din -wa mu 'ɛ ba -yɾɛ ta. -O -yaa zi 'ɛ 'lii bhla 'la ba, 'ke -yoo -lɾɔkpale 'tɛ 'kaa: «Mɛɛ mu 'ɛ -woo 'mi 'kun zii' mɛɛ -gloon 'ɛ -dela -le ɛɛ?»

²⁸ -Yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -wa -lɛkwan -a ni dɔɔ: «Mɛɛ 'ke mu pe 'yoo- 'ke Mɛɛ Wiinjɛ' Mi Zaan 'le, -a 'ke mu pe 'yoo- Eli 'le. 'Bhɛɛ- -a 'ke mu pe 'ezin- 'kaa 'yoo- -Waanbhaa' -lɛla' janwo mu 'ɛ do 'le.»

²⁹ Zesu -o -lɾɔkpa'a 'ezin- dɔɔ: «'Bhɛɛ- 'ka mu 'lɛɛ-, 'ka mu 'kpee ma 'mi -o 'ke -dela -le ɛɛ?» Piɾi

pe -a ni dɔɔ: «'Bhi -le Krisi 'le, -Waanbhaa' Mɛɛ -Bhee Mi -Kpɔsɔɔ 'gbu 'la ɲkpaɔ 'bhe 'le.»

³⁰ 'Bhe 'yi 'te, 'ke Zesu -o -lɛmazɔnle 'egloole dɔɔ: «'Ka 'laa 'bhe 'pele- mɛɛ 'kedo- ni.»

Zesu -o -a dɛza 'ɛ 'pegee -a bweza 'ɛ ba 'lɛɛjanwo 'zi

(Matie 16.21-28; Luki 9.22-27)

³¹ 'Bhe blaɔn, 'ke Zesu -yaa' -kɔɔɔlanɛ mu 'ɛ daanle 'sanle gɔnɛ- 'lɛɛ- 'bhɛɛ- gbɛɛn- dɔɔ: «-A -lɛdulale -o dɔɔ Bhaapɔɔ Gbe 'ɛ nu -yɛnɔhɔlele 'ebebele, Zuufu mu a 'gwlaan- gbɔɔn mu 'ɛ, 'pegee'sraka 'lɛna -kɔɔɔlii' mu 'ɛ, 'bhe 'pegee 'Toɔɔ daan mu 'ɛ nu -o -baɔgɔle -a -yi. -O nu a kɔlele 'bhɛɛ- -wa dɛ, 'duɔ- -a gale blaɔn -yɛkpaɔ' yaga mi ma, -e nu bwele gale ba.»

³² Zesu 'yaa- 'bhe -za mu 'ɛ 'wo zii' -o ni kpataakpa. -Ayile, 'ke Pɛri -a 'siile mɛɛ mu 'ɛ 'yɛ-gɔma', 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- Zesu ni dɔɔ: «'Yaa -janwɔle 'bhe gbɛɛn- -gee'!»

³³ 'Duɔ- Zesu 'niinale 'ke -ya -yɛkpaɔle -yaa' -kɔɔɔlanɛ mu 'ɛ ta, 'kee- -lale' Pɛri ta, 'ke ya pele- 'bhe ni dɔɔ: «'E 'pɔɔngɔ 'ɲ ma, -Setran' mɛɛ! -Amasɔyi 'e 'kpɛɛjan- mu 'ɛ waa -o 'ke -Waanbhaa' 'kpɛɛjan- mu 'le, 'fɔ bhaapɔɔn mu 'kpɛɛjan- 'te.»

Mɛɛ sɔ kɔlele- Zesu zi mi 'le gɔnɛ- 'la gbɛɛn-

(Matie 16.24-28; Luki 9.23-27)

³⁴ 'Bhe blaɔn, 'ke Zesu -zamaa' 'ɛ 'pegee -yaa' -kɔɔɔlanɛ mu 'ɛ 'siile, 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «'Ke mɛɛ 'la zan -a zi 'bhii -e kɔle 'ɲ zi mi 'le, -ya -baɔgo' -a 'gbu 'yi, -e yaa -yɛgɔɔlele 'ɛ 'si, 'bhɛɛ- -e nu dɔ 'ɲ zi.

³⁵ -Amasroyi, 'ke mɛɛ 'la zan -a zi 'bhii- -ya 'gbu -si 'e go -za 'yi, 'bhɛ zan nu bloolɛ 'bhɛ 'si 'e 'yi. 'Dun- 'ke mɛɛ la zan 'e zru -gwa 'bhɛ 'gbu 'si 'e ni 'mi 'pegee -Jan 'Nrɛle- 'ɛ -zayi, 'bhɛ zan -si 'e nu gole -za 'yi.

³⁶ 'Ke mɛɛ do 'trɛ ta pɛ mu 'ɛ 'kɛn 'srɔɔwoa-, 'ke yaa -Waanbhaa ba bole -yre -si 'e 'srɔɔwole, 'bhɛ -trɔn -o ma -mɛla -le ɛɛ?

³⁷ Bhaaplɛn sɔ -a 'gbu 'si 'ɛ tagbawole 'ke -mɛla -le ɛɛ?

³⁸ 'Ke mɛɛ 'la zan -yralakpaa 'mi 'pegee 'an -jan mu 'ɛ 'lɛɛ -zɔn mɛɛ mu 'ɛ 'plɛn-, 'woo- 'la -o zru laa -o do -Waanbhaa' ni, 'bhɛɛ- -woo 'ke -za 'yɔɔ- klɛ mu 'le bhe. 'Bhɛ 'yi Bhaaplɛn Gbe 'ɛ nu yralakpalɛ 'bhɛ zan 'ɛ -lɛɛ, 'ke 'yee- 'pegee -mlɛkɛ' 'wɛn mu 'ɛ ɲnwa yi 'la 'le -a Dɛ a 'tɔbhɔleya 'ɛ 'yi.»

9

¹ Zesu pe -o ni 'ezin- dɔɔ: «'Mi pe 'ka ni 'n 'sɔwɛɛ- ma, 'ka mu 'la 'ka -o -gɛ -zɔn, 'ka 'ke gale plɛn-, 'mu nu -Waanbhaa' a -Bhlɛngbeya 'ɛ 'nule yele -yaa' -glɔɔya' 'le.»

Zesu 'a dɔgbeya 'ɛ mabɔɔla (Matie 17.1-13; Luki 9.28-36)

² -Yrekpaa' 'srwado- 'kanle- blaan, 'ke Zesu Picri 'bhɛɛ- Zaki 'pegee Zaan 'sile, 'ke -o gele- 'edanma vlɛ gɔɔn 'trole- do wiin-, 'bhɛɛ- 'ke -ya dɔgbeya 'ɛ mabɔɔle 'mu 'yre ma.

³ -A ta dunɛ- mu 'ɛ 'fleela- 'epu 'penpenle. -O ɲkla 'epule gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'bhɛ mɛɛ laa -srɔɔwo' 'trɛ 'lɛɛ- ta -gɛ 'ke 'bhɛ sɔ sɔ 'fɛle 'bhɛɛ- -ya flee 'bhii- -a ta dunɛ- mu 'ɛ 'fleegbeya 'ɛ gbɛɛn-.

⁴ 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, -yaa' *-klanlanε yaga 'ε 'mu 'elwaleta -Waanbhaa' -lɛla' janwo mi plε □ya, Eli 'pegee *Moizi 'ke -woo -balo klε 'zi Zesu 'le.

⁵ 'Bhε klεle 'tε, 'ke Pieri 'a 'pele Zesu ni: «'O Daan mi, 'o klɛlawoa -gε 'bhε 'lrela- 'dε. 'O nu 'kpaanε yaga dɔlε, 'bhi a pε do, Moizi a pε do, 'bhεε- Eli -a pε do.»

⁶ Wlan 'ε ni, -e -yaa -jan yεkε- 'gbu 'la wo, yaa -yaa 'bhε dɔ, -amasɔyi -gblaan -yaa 'yee- 'pegee -klanlanε -vin plε 'ε -o -yi.

⁷ Lafle' -gblen do -nwa -o trala, 'bhεε- 'bhε lii 'ε □kpaa -o ta. 'Ke -weli' do dale- 'bhε lafle' -gblen 'ε 'yi 'ke 'bhε 'a pele- dɔɔ: «'N Gbe 'la -za sɔ 'η ni 'egbenεle 'yele- -gε, -ka 'ka 'trɔnbado -a ni 'elrele!»

⁸ 'Bhε yrε do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke -yaa' -klanlanε mu 'ε -woo -yrε 'mlingole -o 'zi, 'bhεε- waa mεε 'kedo- 'kpɔ 'yelε- 'ezin-, 'ke yaa 'e go Zesu do -kplɛn ba.

⁹ Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε zina- bhla 'ε zi vlε gɔɔn 'ε 'wiin-, Zesu -o -lɛmazwan dɔɔ -o -za 'la □ya waa 'bhε 'yigɔɔnlε mεε 'kedo- 'kpɔ ni 'sani- 'yee- Bhaaplɛn Gbe 'ε bwele plɛn- gale ba.

¹⁰ 'Bhε -jan 'ε □bwa -yaa' -klanlanε mu 'ε 'kpee, 'duŋ- -o -yaa 'eke- -lrɔkpa dɔɔ: «-Ya pelawoa 'kaa <'Kee- bwe gale>. 'Bhε 'yi -o 'nale- εε?»

¹¹ 'Bhε blaen, 'ke Zesu a -klanlanε mu 'ε -wa 'lrɔkpale dɔɔ: «-Mele -kla 'bhεε- *'Tonj daan mu 'ε -o pe dɔɔ Eli -le nu nulε 'elwale 'pe εε?»

¹² Zesu 'bhε -jan 'ε zikpaa- -o ni dɔɔ: «Wlan -le 'bhε 'le, Eli nu nulε 'elwale 'pe pε 'kpen 'kpale- 'bhε 'kpayrε- nɔɔ-, 'bhεε- 'duŋ- -mεle

□kla 'bhεε- -a yɔɔndele -o 'ezin- dɔɔ *Bhaaplen
Gbe 'ε nu -yrenbhleε 'ebebele, 'bhεε- -o nu -a
mafinyanwole εε?

¹³ 'Bhεε- 'duŋ-, 'mi pe 'ka ni dɔɔ Eli □nwa gban,
'bhεε- mεε 'ke mu -yaa sɔ -yren yeke- 'la 'kpale -a
ta 'mu 'bhεε- □kla, 'bhii- -a yɔɔndele -o gɔne- 'la
gbεen- -a ba zayi' -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi bhe.»

*Zesu lii -yɔɔ do □gbian -nε do zi
(Matie 17.14-21; Luki 9.37-42)*

¹⁴ -O bhole -klanlanε -vin mu 'ε -din, 'ke
-o -zamaa' 'srε -gbenε do yele- 'mu zi, 'bhe
'pegee 'Ton daan mu 'ke mu -yaa zaabo 'zi 'woo-
-klanlanε mu 'ε 'le.

¹⁵ Zesu □klaa -zamaa' 'ε ba, 'bhεε- -wa yele, 'ke
-o nule- -a -lepale blasanlele, 'bhεε- -wa 'pubwa-.

¹⁶ 'Bhe klele 'tε, 'ke Zesu yaa -klanlanε mu 'ε
-lrɔkpale 'kaa: «'Ka -o zaabo 'zi -mεla ta -o -le
εε?»

¹⁷ -Zamaa' 'ε 'plen mεε do 'a 'lekwan- ni dɔɔ:
«'O Daan mi, 'η □nwa 'ke 'η gbe 'ε 'le 'e ni,
-amasroyi lii 'bhobho -o -a zi.

¹⁸ 'Ke lii -yɔɔ' 'ε □pwa 'a ta yre 'oo yre 'la □nɔɔ,
-ya balaa' 'tre ma, 'bhεε- 'η gbe 'ε -ya -liile' pwe
-a -le ma, 'bhεε- -ya 'sonbhe- mu 'ε kan 'eke-
ta, 'bhεε- -e dɔ zazraza. 'N 'sromabwa 'yaa-
-klanlanε mu 'ε ni 'kaa -o 'yee- lii -yɔɔ' 'ε -gbin
-a zi, 'bhεε- waa 'sɔle- 'bhe klele-.»

¹⁹ Zesu pe -yaa' -klanlanε mu 'ε ni dɔɔ: «'Ee!
'Ka mu, 'ka 'laa 'ka kpa -Waanbhaa' 'yi! -A
-vinbwa 'waati 'wεε- 'bhεε- 'η bo 'ka -din εε? -A
-vinbwa 'waati 'wεε- 'bhεε- 'η bo 'ka 'kwe 'sile- 'ε

ma εε? -Ka nu -ne 'ε 'le 'η ta -ge!» 'Bhεε- -o □nwa 'bhe 'le -a ni.

²⁰ Lii -yoo' 'ε Zesu 'yele-, 'bhe yre do 'ε □nwo bhe, 'kee- -ne 'ε bεenle- -kpakpa, 'ke 'bhe baale' 'tre ma, 'bhεε- 'ke 'bhe -bhlile' 'sanle 'ke 'bhe 'liile- -don 'ε pwe -so 'bhe 'le ma.

²¹ Zesu -ne δε 'ε -lrokpa 'kaa: «Lii -yoo' 'λεε- -yoo 'ε gbe 'ε zi 'bhe □nwo □mwa gban εε?» -Ne δε 'ε -ya -lekwan Zesu ni dwo: «-Ya zi -e 'san 'a matruηε 'le.

²² 'Bhεε- 'waati 'ε 'ke ba, 'yee- lii -yoo' 'ε -ya □bwa 'te 'yi 'bhe 'pegee -yi ba, 'kooko- -ya δε. 'Duη-, 'o 'yrenkla 'e ma, 'kee so -za do 'ke klele-, 'e 'zoolle-, bho 'o ba!»

²³ Zesu 'a zikpa- -a ni dwo: «-Mele □kla 'e pe 'kee so -za do klele- εε? -Amasroyi 'ke mεε 'la zan 'e □kpa- -Waanbhaa' 'yi, -za 'kpen kle 'sen -o 'bhe zan 'ε ni.»

²⁴ 'Bhe yre do 'ε □nwo bhe, 'ke -ne δε 'ε -gbekanle, 'bhεε- 'ke -ya pele- dwo: «'N 'kpale- -o -Waanbhaa' 'yi, 'duη- nu bho 'η ba 'ke 'ye 'η 'kpaleya 'ε 'ke kla a ba!»

²⁵ Zesu 'a 'yele- 'bhii- -zamaa' 'ε 'yaa- zan blasanlele -o ba -yre ta, 'kee- 'pεenle lii -yoo' ta 'ke -ya pele- dwo: «Lii 'bhobho, 'mi pe 'e ni go -ne 'λεε- zi, 'bhεε- 'yaa bole 'ezin- -a zi 'sekeseke.»

²⁶ 'Bhe klele 'te, 'ke lii -yoo' 'ε -gbekanle 'kree, 'bhεε- 'kee- -ne 'ε bεenle- 'eglole, 'bhεε- 'ke- -gole- -a zi. -Ne 'ε 'srinna- zazraza 'bhii gbaa, -asiikwo mεε -bebe -yaa pe 'zi dwo -e -gaa.

²⁷ 'Duη- Zesu -ne 'ε 'kunle -a gbε ma, 'kee- -bhole- -a ba -a -wlenlele, 'bhεε- 'kee- -dulale -a gaan ta.

28 Zesu 'bhōle- blaana -a ba -lɛ ma, 'ke -yaa' -kɔnɔnɔ mu 'ɛ -wa -lɔkpale 'edanma dɔɔ: «-Mɛle ɔkla 'o mɔɔ 'fuu 'laa 'sɔlɛ- 'yee- lii -yɔɔ' 'ɛ -gbinle' ta ɛɛ?»

29 'Bhɛɛ- Zesu 'a 'lɛkwan- -o ni dɔɔ: «'Ke yaa 'e go 'seriwole do -kplɛn ba, 'ka 'fuu 'laa sɔ 'bhɛ lii -yɔɔ' -gɔɔn 'lɛɛ- -gbinle' ta.»

Zesu -o 'a dɛza 'pegee -a bweza gale ba 'ɛ ba janwo gbɛ drɛɛwo 'zi

(Matie 17.22-23; Luki 9.43-45)

30 -O gole 'bhɛ 'yɛ 'ɛ ɔnɔɔ, 'ke -o 'kanle Galile 'klɛn 'ɛ 'yi. Zesu 'laa -yaa -a zi 'bhii- mɛɛ mu 'ɛ -wa geyɛ dɔ.

31 -Amasɔyi, -e -yaa -a zi 'bhii- -e -yaa' -kɔnɔnɔ mu 'ɛ daan -za -gɔɔn 'lɛɛ- 'bhɛɛ- 'le: «-O nu Bhaaplɛn Gbe 'ɛ 'lɛnɛ mɛɛ mu 'ɛ ni, 'bhɛɛ- 'mu 'a dɛ, 'bhɛɛ- -a gale blaana -yɛkpa'a' yaga mi ma, -e nu bweɛ gale ba.»

32 'Duɔ- -yaa' -kɔnɔnɔ mu 'ɛ waa 'bhɛ -jan 'ɛ 'yimɛ, -o -yaa -gbɛn 'zi -a -lɔkpale ma.

Mɛɛ 'la zan -o 'egblaana -Waanbhaa' ba

(Matie 18.1-5; Luki 9.46-48)

33 Zesu 'pegee -yaa' * kɔnɔnɔ mu 'ɛ ɔwɛla Kapɛnɔmu. -O bhōle 'fɛ 'ɛ ɔla bhla 'la ba, 'kee- -yaa' -kɔnɔnɔ mu 'ɛ -lɔkpale 'tɛ 'kaa: «'Ka -yaa zaabɔ 'zi -mɛla ta zi 'ɛ 'lii ɛɛ?»

34 'Duɔ- waa -wɛɛ'. -Amasɔyi, -o -yaa zi 'ɛ 'lii bhla 'la ba -o zaabwa- 'eke- -lɛ ma dɔɔ -o -de 'gbu -le 'egblaana -o ba ɛɛ.

35 'Bhɛ klɛ le 'tɛ 'ke, Zesu 'yaale, 'kee- -yaa' -kɔnɔnɔ vu ta plɛ 'ɛ 'siile, 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «'Ke mɛɛ 'la zan -a zi 'bhii- -e klɛ mɔkpɛn'

'lɛɛ mi 'le, 'bɛɛ zan klɛ 'pe -o 'kɛn -zanta' mi -la -le, 'bɛɛ- -e klɛ mɔkɛn' a yɛwɔnɛ 'le.»

³⁶ 'Bɛɛ- -e -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ do ɔkwɔn, 'kɛɛ- 'bɛɛ dulalɛ -o plɛɲ-, 'bɛɛ- 'kɛ -ya bɔlɛ- -a gbɛ 'yi, 'kɛ -ya pɛlɛ- -o ni 'kaa:

³⁷ «'Kɛ mɛɛ -o mɛɛ 'la zan -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ 'lɛɛ- 'yansi do ɔkwɔn 'ɛlɛlɛ 'mi 'tɔ 'ɛ -zayi', 'bɛɛ zan 'mi 'gbu -la ɔkwɔn 'ɛlɛlɛ bɛɛ. 'Duɲ- 'kɛ mɛɛ 'la zan 'mi ɔkwɔn 'ɛlɛlɛ, 'bɛɛ zan laa 'mi do -kplɛn 'kunlɛ- 'ɛlɛlɛ, 'duɲ- mɛɛ 'la zan 'mi 'winbwa- -e 'bɛɛ- ɔkwɔn 'ɛlɛlɛ 'ɛzin- bɛɛ.»

Mɛɛ 'la zan laa -o -kɔɔ' 'sɔɔnnii 'le, 'bɛɛ -o -kɔɔ' 'yiɛnii 'le

(Luki 9.49-50)

³⁸ Zɛsu a -klanlanɛ 'la 'tɔ 'yaa Zaan, 'bɛɛ pɛ Zɛsu ni dɔɔ: «'O Daan mi, 'o mɔɔ mɛɛ do ɔya 'kɛ -yoo 'zina mu -gbɛn 'zi mɛɛ 'kɛ mu zi 'ɛ 'tɔ 'ɛ 'yi. 'O 'bɛɛ mazapia -a ni, -amasrɔyi yaa -o -kɔɔa' mɛɛ 'ɛ do 'le.»

³⁹ 'Duɲ-, Zɛsu 'a zikpaa- -a ni dɔɔ: «'Ka 'laa 'bɛɛ mazapɛlɛ -a ni, mɛɛ 'kɛdo- 'kpɔ 'laa sɔ 'solɛ-maza klɛlɛ- 'mi 'tɔ 'ɛ 'yi, 'bɛɛ- 'bɛɛ blaɛn yrɛ do 'ɛ ɔnɔɔ bɛɛ, -e gbɛ -jan 'yɔɔ- wɔlɛ 'mi ma.

⁴⁰ -Amasrɔyi, 'kɛ mɛɛ 'la zan laa -o -kɔɔ' 'sɔɔnnii 'le, 'bɛɛ zan -o -kɔɔ' 'yiɛnii -la -le.

⁴¹ 'Kɛ mɛɛ 'oo mɛɛ 'la zan -yi 'paayan ɔ do ɔnaa 'ka ni, -amasrɔyi 'ka -o Mɛɛ -Bɛɛ -Kpɔsɔɔ Kɛri a pɛ mɛɛ mu 'le bɛɛ, 'mi pɛ 'ka ni wlan 'ɛ ni dɔɔ 'bɛɛ zan nu 'bɛɛ ma -trɔn 'srɔɔwɔlɛ.»

Zɛsu -o mɛɛ mu 'ɛ 'kɛɛlɛkan zii' -o baaza ma -za 'yɔɔ- 'yi

(Matie 18.6-9; Luki 17.1-2)

⁴² Zesu pe -o ni 'ezin- dɔɔ: «-Nɛ 'fiɛntrɔnnɛ mu 'la -woo □kpaɔ 'mi 'yi, 'ke mɛɛ 'la zan 'a □wlaa -o zi 'bhɛɛ- -o -balaa' -za 'yɔɔ 'yi, 'ke -o -yaa vlɛ -kpuŋ -gbɛɛ do yre 'bhɛ zan 'ɛ bhɔ ma, 'bhɛɛ- -wa blin wɛyi- 'ɛ ba, 'bhɛ mabhaa yaa nu bhɔlɛ bhɛ zan 'ɛ ma.

⁴³ 'Kee gbɛ 'ɛ do -le 'a 'wla zii' 'e zi 'bhɛɛ- 'e baa- 'zi -za 'yɔɔ- 'yi, -a takan', 'bhɛɛ- 'ya go 'e ma. 'Kee ge 'e gbɛ do 'le bole -yrɛ ma -si 'ɛ 'yi, 'bhɛ mabhaabhɔ 'e ma 'ke 'bhɛ kan 'kee ge 'e gbɛ plɛ 'le -jranama 'tɛ 'la yaa lii -titi 'bhɛ 'yi 'bhɛ ta.

⁴⁴ [-A nɔɔ- -wlɛnnɛ' mu 'la gbaa mu 'ɛ bhle, waa ga -titi, 'bhɛɛ- -a □nɔɔ 'tɛ 'ɛ yaa lii -titi.

⁴⁵ 'Kee gaan do -le 'a 'wla zii' 'e zi 'bhɛɛ- 'e baa- 'zi -za 'yɔɔ- 'yi, -a takan' 'bhɛɛ- 'ya go 'e ma. 'Kee ge 'e gaan do 'le bole -yrɛ -si 'ɛ 'yi, 'bhɛ mabhaabhɔ 'e ma 'ke 'bhɛ kan 'kee ge 'e gaan plɛ 'le -jranama 'tɛ 'ɛ 'yi 'bhɛ ta.

⁴⁶ -A nɔɔ- -wlɛnnɛ' mu 'la gbaa mu 'ɛ bhle, waa ga -titi, 'bhɛɛ- -a □nɔɔ 'tɛ 'ɛ yaa lii -titi.»]

⁴⁷ «'Bhɛɛ- 'kee 'yɛbhɛ- do -le 'a wla zii' 'e zi 'bhɛɛ 'e baa- 'zi -za 'yɔɔ- 'yi, -a yro. 'Kee- ge 'e 'yrɛ gbɛ do 'le -Waanbhaa' a -Bhlɛngbeya -wa 'ɛ ta, 'bhɛ mabhaabhɔ 'e ma 'ke 'bhɛ kan 'ke -woo 'e blin -jranama 'tɛ 'ɛ 'yi 'e 'yɛbhɛ plɛ 'le 'bhɛ ta.

⁴⁸ [-A nɔɔ- -wlɛnnɛ' mu 'la -o gbaa mu 'ɛ mu 'ɛ bhle, waa ga -titi, 'bhɛɛ- -a □nɔɔ 'tɛ 'ɛ yaa lii -titi.]

⁴⁹ Wlan 'ɛ ni, 'ka 'kpen do do nu 'kanlɛ- 'tɛ -yɛn 'ɛ 'bhɛɛ- 'yi, 'bhɛɛ- 'ka nu goɛ -za -yi, 'bhɛɛ- 'ka bo 'ka -yrɛ ma yikpɛnsɛ ta 'bhii- 'ke -o wɛ □kpaɔ wi ma gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'bhɛɛ- yaa bɔn -titi.»

⁵⁰ «Wɛ 'ɛ -yoo 'ke pɛ -lɛle' do 'le, 'duŋ- 'ke -a -nrɛleya 'ɛ -gwa -a -yi, 'ka sɔ -a -nrɛle' -mɛ pɛ

-la -le 'ezin- εε? 'Ka 'gbu 'yinra- 'bhii- we gbεεn-, 'bhεε- -ka bo 'eke- 'yi yilabla 'yi.»

ZESU -O -WAANBHAA' A YEWU 'ZI ZUDE 'PEGEE ZERUZALEMU

10

Gwlenna yaa- 'kanza-

(Matie 19.1-12; Luki 16.18)

¹ Zesu 'pegee -yaa' *-klanlanε mu 'ε -gwa 'bhε yre 'ε □nɔɔ, 'bhεε- -o -ja Zude 'kleεn 'ε 'yi. 'Bhε blaان, -o -ja Zrudεn yue -yre gbε do 'ε ta. 'Ezin- 'ke -zamaa' 'srε do 'e 'lεkpale -a zi, 'bhεε- 'ke -yoo daانle 'sanle 'bhii- -ya kle 'tanii gɔnε- 'la gbεεn-.

² Farizi mu 'ke mu 'mu 'mabεenna -a -din, 'bhεε- 'mu -yaa zi 'bhii- 'mu -jan bhee bo -a -lεε, -ayile 'ke 'mu 'a 'lrɔkpale 'tε dɔɔ: «-Kɔɔa' 'tonj 'ε ta, mεε do sɔ 'ploole 'bhε na ma εε?»

³ 'Bhε 'yi 'tε, 'ke Zesu 'a zikpale -o ni -o -lrɔkpalele 'ezin- dɔɔ: «*Moizi 'tonj -gloɔn 'ε -dela yɔɔndia- 'ka ni εε?»

⁴ -Wa zikpaa- Zesu ni dɔɔ: «Moizi pe 'o ni 'kaa 'ke mεε do -a zi 'bhii- -e 'plo- -a na ma, -e gwlenna yaa- 'kan 'sεwεdε, 'bhεε- -e 'bhε kpa -a na 'kɔɔ; 'ke 'bhε □kla, 'bhεε- -e sɔ 'ploole -a na ma 'tε.»

⁵ 'Bhε klele 'tε, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni dɔɔ: «Moizi 'bhε 'tonj -gloɔn 'ε 'sεweyɔɔndia 'ka ni, 'ka 'trɔn 'yi -gloɔya' 'ε 'bhεε- ma.

⁶ 'Kebhlaale, 'elwale -Waanbhaa' -yaa 'drunyan kle 'zi bhla 'la ba, -e 'gwlaan- 'pegee le -la □kla.

⁷ 'Bhεla- -zεεle, 'gwlaan- nu gole -a dε 'pegee -a nεε ba 'fa -la, 'bhεε- 'yee- 'pegee -a na nu bole 'eke- 'yi.

⁸ -O mɛɛ plɛ nu 'kpalɛ- 'eke- ma, 'bhɛɛ- -o klɛ mɛɛ do, 'bhɛ klɛgbɛya 'ɛ 'yi, waa nu klɛlɛ -li mɛɛ plɛ 'fɔ mɛɛ do 'kpɔ.

⁹ -Waanbhaa' pɛ plɛ 'la □kpaɛ 'eke- ma, 'bhɛɛ- -yoo □kla do, mɛɛ 'kɛdo- 'kpɔ 'laa -o goɛ 'eke- ma.»

¹⁰ 'Bhɛ blaɛn, Zɛsu 'pegeɛ -yaa' -kɛɛɛɛ mu 'ɛ 'yaa- bhɛɛ 'la ba 'fɛ 'ɛ □la, 'ke -wa -lɔkɛɛɛ 'ezin- -e -jan 'la □woa 'bhɛ ma.

¹¹ Zɛsu 'a zikpaɛ- -o ni dɔɔ: «'Kɛ mɛɛ 'oo mɛɛ 'la zan -pɛɛɛ -a na ma, 'bhɛɛ- -e le -bhɛɛke' -yalaa', -e -yanbhɔɔya -la □kla -a 'na -lwa mi 'ɛ ba 'bhɛ gbɛɛn- bhɛ.

¹² 'Bhɛɛ- 'ke le do -gwa -a -nɔɔ 'kɔɔ, 'keɛ- 'yalaa- 'gwɛɛɛn- -bhɛɛke' 'kɔɔ, -e -yanbhɔɔya -la □kla bhɛ 'le bhɛ.»

*Zɛsu -o -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ mu 'dumawo zii'
(Matie 19.13-15; Luki 18.15-17)*

¹³ Mɛɛ 'ke mu □nwa -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ 'ke mu 'le Zɛsu ba, 'kooko- -ya gbɛ 'kpa 'mu ma, 'bhɛɛ- -e 'mu 'dumawo. 'Duɛɛ- -yaa' -kɛɛɛɛ mu 'ɛ 'bhɛ mazapia 'bhɛ zan mu 'ɛ ni.

¹⁴ Zɛsu -o yɛlɛ 'bhɛ -za -glɔɔn 'ɛ klɛyɛ 'ɛ nɔɔ-, 'ke -ya zɛɛɛɛɛ, 'bhɛɛ- 'ke -ya pɛɛɛ -yaa' -kɛɛɛɛ mu 'ɛ ni dɔɔ: «-Kaa 'to 'ke -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ mu 'ɛ nu 'ɛ ba, 'ka 'laa 'bhɛ 'yigalɛ -o 'kɔɔ. -Amasɔyi mɛɛ 'la zan mu -o 'bhii- 'woo- -nɛ 'fiɛntrɔnnɛ mu 'lɛɛ- dɔgbɛya 'ɛ gbɛɛn-, -Waanbhaa' a -bhɛɛɛɛɛɛ 'ɛ -yoo 'bhɛ zan mu -la pɛ 'le.

¹⁵ 'Mi 'a pɛ 'ka ni wlan 'ɛ ni dɔɔ 'ke mɛɛ 'la zan laa -Waanbhaa' a -bhɛɛɛɛɛɛ 'ɛ -za 'kunɛ- 'bhii-

-ne 'fientrɔnnɛ do gbɛɛn-, 'bhɛ zan laa nu 'solɛ-gele- -a ɲɔɔ.»

16 'Bhɛ blaان, 'ke Zesu -ne 'fientrɔnnɛ mu 'ɛ 'kunle -a gbɛ -yi, 'ke -ya gbɛ 'kpale -o 'kpen ta do do 'bhɛɛ- 'ke -yoo 'dumawole.

Pezan do a -za

(Matie 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 'Bhɛ blaان, Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ 'yaa- zan dɔɛ 'taa 'ɛ ta bhla 'la ba, 'ke mɛɛ do nule- blasanlele, 'ke -ya 'kpɔ zenle- Zesu gaan ma 'bhɛ 'lɛɛ, 'bhɛɛ- 'kee- 'bhɛ -lrɔkpale 'kaa: «Daan mi Wlan, 'ɲ -mɛ pɛ za 'gbu -la klɛ, 'bhɛɛ- -Waanbhaa' ba bole -si 'la -dan' 'laa -o -a ma, 'ɲ 'bhɛ 'srɔɔwo- ɛɛ?»

18 Zesu 'a 'lɛkwan- -a ni dɔɔ: «-Mɛle ɲkla 'bhɛɛ- 'ya 'pe zii' 'mi ma dɔɔ«Daan mi Wlan ɛɛ?» Mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'laa -o 'ewlanle, 'ke yaa 'e go -Waanbhaa' do -kplɛn ba.»

19 «'E -Waanbhaa' a 'tonɲ mu 'lɛɛ- dɔ ɛɛ? 'Kaa: <'Yaa mɛɛ dɛɛ, 'yaa -yanbhɔɔya klɛɛ, 'yaa -faanwoɛ, 'yaa bhla 'kpale- 'e -vindo' mi ma, 'yaa mɛɛ mu 'kɔɔpɛ- 'silɛ- -dawli' ma, 'e dɛ 'pegee 'e nɛɛ -lɛdɔ' a ma.»

20 'Yee- mɛɛ 'ɛ -ya -lɛkwan Zesu ni 'tɛ dɔɔ: «'O Daan mi, 'ɲ 'bhɛ 'tonɲ mu 'la bhɛ 'mu 'kpen -klosikunle -saan 'ɲ matrunya bhla zi ma.»

21 Zesu 'e 'yɛkpale -a ta, 'ke -a ba -za 'sole 'bhɛ ni 'egbenele. 'Bhɛɛ- 'bhɛ 'pe -a ni 'tɛ dɔɔ: «'Yaa -za do 'kpɔ -la klɛɛ -li, 'bhɛ -le 'e 'kɔɔpɛ- mu 'ɛ gɔnlele; ge -o 'kpen gɔn, 'bhɛɛ- 'yoo- ma -gɔli' 'ɛ 'na 'kɔɔflɛnzan mu ni. 'Kee 'bhɛ ɲkla, -naflo -bebe nu klɛɛ 'e 'kɔɔ lafle' 'yi. 'Bhɛ blaان, 'bhɛɛ- 'e nu dɔɛ 'mi zi 'tɛ!»

22 'Yee- mεε 'ε -e 'bhe -jan 'ε 'male-, 'ke -a zrubatedole -a ma, 'bheε- 'kee- gele- -a wleyisriwolele, -amasroyi -naflo -bebe 'yaa- -a 'koo.

23 Zesu 'e 'yre 'mlingole -a zi mu 'ε ta, 'ke -ya pele- -yaa' -klanlane mu 'ε ni doo: «-Naflo mu -o mεε 'la zan mu 'koo, -o gele la -Waanbhaa' a -bhleṅgbeya yre 'ε □nɔɔ 'de!»

24 'Bhe -jan 'ε 'bhe -yaa' -klanlane mu 'ε 'kpeelɛnia -o ma. -Ayile 'ke -ya pele- -o ni 'ezin- 'kaa: «'N 'bhegwlen- mu, -Waanbhaa' a -bhleṅgbeya yre 'ε □nɔɔ gele la 'de!»

25 'Yoonma do 'kanle- -o 'edile -mlesienne do -gluu zi 'kee- kan pezan do gele ta -Waanbhaa' a -bhleṅgbeya yre 'ε □nɔɔ 'de.»

26 -Yaa' -klanlane mu 'ε 'kpeelɛni gbε -yoo 'ε 'koo -o ma 'ezin-, 'ke -woo 'eke- -lrokpale doo: «-Dele so gole- -za 'yi εε?»

27 Zesu 'e 'yrekpa- -o ta frii 'ke -ya pele- doo: «Bhaapɛn mu -yre 'yi, 'bhe 'laa so klele-, 'duṅ- -Waanbhaa' -yre 'yi, 'bhe 'laa -o -za 'ke 'le. -Amasroyi, -za 'kpen kle 'seṅ -o -Waanbhaa' ni.»

28 'Bhe klele 'te, 'ke Piri 'a pele -a ni 'kaa: «'E 'tronbadɔ doo, 'o mɔɔ 'o 'niigwa- -za 'kpen 'yi, 'bheε- 'o □nwa dole 'e zi.»

29 Zesu 'a zikpa- -a ni doo: «'Mi pe 'ka ni wlan 'ε ni 'kaa: 'ke mεε 'oo mεε 'la zan -yaa' 'fe oo, -a nεnε- 'gwlaan- mu oo, -a nεnε- le mu oo, -a de oo, -a nε oo, -a -nε mu 'pegee -yaa' gba mu 'ε 'kpen □twa -a nɔɔ-, 'mi 'pegee -Jan 'Nrale- 'ε -zayi',

30 'bhe zan nu 'bhe pe mu 'ε 'kpen do do dulayre -keme do do -srɔwole 'drunyan 'leε- 'yi. 'Kee-

□kla 'fε mu 'le oo, -a nεεnε- 'gwlaan- mu 'le oo, -a nεεnε- le mu 'le oo, -a nεε mu 'le oo, -a -nε mu 'le oo, 'bhe 'pegee gba mu; 'duŋ- -o nu -yrenkpale 'bhe zan 'ε ta 'pe. 'Bheε- -e nu -Waanbhaa' ba bole -yre ma -si 'la -danj' 'laa -o 'bhe ma 'bhe 'srɔɔwole 'drunyan 'la 'bhe -o zan bhe 'bhe 'yi 'tε.

³¹ 'Duŋ- mεε 'la zan mu -o -zɔn zilεε- mu 'le, 'mu -bebe nu kleε zizan- mu 'le boolazi, 'bheε- mεε 'la zan mu -o -zɔn zizan- mu 'le, 'mu -bebe nu kleε zilεε- mu 'le.»

Zesu -o -a dεza 'pegee -a bweza gale ba 'ε ba janwo gbε yaga mi wo 'zi

(Matie 20.17-19; Luki 18.31-34)

³² Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε 'yaa- zi 'ε 'lii Zeruzalemu 'taa 'ε ta bhla 'la ba, 'yee- Zesu 'gbu dɔle -yaa -o -lεε. Yaa -klanlanε mu 'ε blina- yien -yaa, 'bheε- mεε 'la zan mu dɔle -yaa -o zi -gblaan -yaa 'mu 'yi. 'Bhe 'yi 'tε, 'kee- -yaa' -klanlanε mu 'ε 'sii gbε dreεwole 'edanma, 'bheε- -za 'la 'yaa- nu 'tenle- -a ma, -yoo 'kpeelekanle -saan 'bhe 'le.

³³ 'E pe -o ni dɔɔ: «-Ka 'ka 'trɔnbado doo, -kɔɔ' -o gelawo zii' Zeruzalemu bhe -o nu *Bhaaplenj Gbe 'ε 'lenale 'sraka 'lena -kunlii' mu 'ε 'pegee 'Toŋ daan mu 'ε ni. 'Mu nu 'kiti baale -a ta 'kaa -wa dε, 'bheε- 'mu nu -a -lenale Zuufu kle mu ni.

³⁴ 'Bhe mu nu -a malrɔgole, 'mu nu 'mu -liile' 'klale -a ta, 'mu nu a tafεle 'ke gbanjhlε 'le, 'bheε- 'mu nu -a dεε. 'Duŋ-, -a gale blaen -yrekpa' yaga mi ma, -e nu bwele gale ba.»

Zebede gbe plε 'ε -woo -za do -yrewo' zii' Zesu ma

(Matie 20.20-28)

35 Zebede gbe Zaki 'pegee Zaan, -woo mabεenna Zesu -din 'ke -wa pele- -a ni dɔɔ: «'O Daan mi, 'woo -a zi 'bhii- 'e pε do na 'o ni, dɔ 'bhe ɲla 'o ni.»

36 Zesu -o -lɔkpaɔ 'kaa: «'Kaa- zi 'bhii- 'η -mε pε -la na 'ka ni εε?»

37 'Bhεε- -wa zikpaɔ- Zesu ni dɔɔ: «'Kee ɲja bhla 'la ba 'yaa- -bhlenɲbeya 'tɔbhɔ ma yaayrε 'ε ɲnɔɔ, 'e 'zoole-, dɔ a -la 'ke -o mεε plε 'ε do yalaa' 'e gbε -yiε' ta, 'bhεε- -a do yalaa' 'e gbε -koo 'ε ta.»

38 Zesu 'a 'lɛkwan- -o ni dɔɔ: «'Ka pε 'la 'yɛwo zii' 'ka 'laa 'bhe 'gbu dɔ. -O nu -yɛn gbɔ -gloɔn 'la dɔle 'η 'wiin-, 'ka nu dɔle a -la 'ke 'ka 'bhe 'ke si εε? Taa- 'ka nu 'sɔle- dɔle- -a -la 'ke 'ka ga 'bhii- 'mi gagbeya 'ε gbεεn- εε?»

39 'Bhe ɲnɔɔ bhe, 'ke -wa pele- 'kaa: «-Aani', 'o mɔɔ fanɲan- nu 'sɔle- 'bhe ta.» 'Bhe klεle 'tε 'ke -ya pele- -o ni 'ezin- dɔɔ: «Wlan -le 'bhe 'le, 'ka nu 'η ta -yɛn gbɔ 'ε 'ke 'bhlele-, 'bhεε- 'η ta -yɛn 'kpaɲbeya 'ε, 'bhe 'ke nu klεle 'ka ta.

40 'Duɲ- 'η gbε -koo 'pegee 'η gbε -yiε' 'yi yaayrε mu 'ε, 'mi 'laa -o 'ke 'mu 'na mi 'le. -Waanbhaa' 'bhe yaayrε mu 'ε 'lɛmagaanna mεε 'la zan mu ni, -e nu -o nalε 'bhεε- zan mu 'ε ni.»

41 Zesu a -Klanlanε mu -vin vu 'ε 'trɔnbɔle 'bhe -jan 'ε 'yi, 'ke -woo zrupliile Zaki 'pegee Zaan ma.

42 'Bhe klεle 'tε, 'ke Zesu -o 'kpɛn 'siilε-, 'ke -ya pele- -o ni 'kaa: «-Ka 'ka 'trɔnbado doo! 'Ka 'gbu 'a 'yaango- 'bhii- -o mεε 'la zan mu kun 'bhii- mεε mu ta -kunlii' mu 'drunyan 'lεε- 'yi, 'bhe zan mu 'mu a -kunliiya 'ε klε 'drunyan 'lεε- 'yi mu 'ε ta. 'Bhεε- mεε gblaan mu 'ε, 'bhe mu 'mu a gblaanya 'ε gbinkpa mεε -bhεεke' mu -la ta.

43 'Duŋ- 'ka mu, 'ka laa klele 'ka plen- 'bhe gbɛɛn- -gee'. Droon', 'ke mɛɛ 'la zan -a zi 'bhii- -e kle mɛɛ gbalaan 'le 'ka ba, 'bhe zan 'ɛ kle 'ka 'kpen -a yewone 'le.

44 'Bheɛ- 'ke mɛɛ 'la zan -a zi 'bhii- 'bhe kle 'ka 'lɛɛ mi 'le 'ka ba -ge, 'bhe zan 'ɛ kle 'ka 'kpen -a lu 'le.

45 'Bhe klegbɛya do 'yi bhe, Bhaaplen Gbe 'ɛ yaa nule mɛɛ mu klele -yaa' yewone mu 'le, 'duŋ- -e ɲnwa -a 'gbu klele mɔkpen' a yewone 'le, 'bhe 'pegee 'ke -ya 'gbu 'si 'ɛ kle 'ke mɛɛ -bebe tagbawope 'le -Waanbhaa' ni.»

*Zesu Zeriko -yɛ 'wi mi do -bheela
(Matie 20.29-34; Luki 18.35-43)*

46 Zesu 'pegee -yaa -klanlanɛ mu 'ɛ ɲbhwa -wa do ta, -o -yaa 'bhe -wa 'ɛ sii Zeriko. 'Yee- Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ, 'bheɛ- -zamaa' sɛɛ do -yaa zan gole Zeriko -wa 'ɛ 'kpee bhla 'la ba, -yɛ 'wi mi do yaale -yaa zibhe 'ɛ 'trɔn ta, 'ke 'bhe 'e -yɛwo' mɛɛ mu ma. -O -yaa 'bhe sii Batime, 'bheɛ- 'bhe de 'tɔ -le -yaa Time.

47 -Ya male 'te 'kaa Nazareti mi Zesu -le -yaa 'kan zii', 'kee- -gbekanle 'sanle 'ke -ya pe dɔɔ: «Davidi 'nranɛ- Zesu, 'ɲ 'yrenkla 'e ma!»

48 'Bhe bhla 'ɛ ba, mɛɛ -bebe -yaa -a tagayɛ -glin 'zi. Droon' -e -yaa gbe 'ɛ baan' -la 'kan zii' 'egloole 'kaa: «Davidi 'nranɛ-, 'ɲ 'yrenkla 'e ma!»

49 'Bhe 'yi 'te, 'ke Zesu dulale, 'bheɛ- 'ke -ya pele- dɔɔ -wa 'sii 'bheɛ- -o nu 'kele- -a ni. -O 'yee- -yɛ 'wi mi 'ɛ 'siile-, 'ke -wa pele- -a ni dɔɔ: «'E zrudo 'egloole, 'e 'wlen-, -yoo 'e 'sii zii'.»

50 'Bhε kle le 'tε, -yρε 'wi mi 'ε -ya ta dune-
tralape 'ε blinle- 'trε ma, 'kee- pinale 'sanle -a
gaan ta, 'bhεε- 'kee- gele- Zesu ba.

51 -E bhεle Zesu -din, 'ke 'bhε 'a -lrεkpale 'kaa:
«'Yoo- -a zi 'bhii- 'η -mε pε za -la kle 'e ni εε?»
-Yρε 'wi mi 'ε pe -a ni: «'O Daan mi, -a kle 'bhεε-
'η yρε ma ye gbε drεεwo.»

52 'Bhεε- Zesu pe -a ni dεε: «Ge! 'Yee 'kpalawoa
'mi 'yi bhe, 'e 'bheela-!» 'Bhε yρε do 'ε □nεε bhe,
'kee- yρε ma yele-, 'bhεε- 'kee- dεle- Zesu zi zi 'ε
'lii.

11

*Zesu □wlaa Zeruzalemu 'bhii- -bhlenge do
gbεεn-*

(Matie 21.1-11; Luki 19.28-40; Zaan 12.12-19)

1 Zesu 'pegee -yaa' -klanlane mu 'ε □bhwa
Betifaze 'pegee Betani -wa mu 'ε -din. 'Bhε
-wa mu 'ε 'plengole laa -yaa Zeruzalemu ma
'egbεεnle. -O -yaa 'waati 'la ba vle gεεn 'la -wa
sii <Olivi diin vle gεεn> 'bhε 'tenla-, 'ke Zesu -yaa'
-klanlane mu 'ε ple winbεle- -o -lεε.

2 -Ya □pia -o ni dεε: «-Ka ge 'ka 'lεε -wa 'la bhe
-a ta, 'ka 'bhεle- -gun -a nεε-, 'ka nu -soofaline
do 'yεle- yεle 'fε do -lε ma. Mεε 'kedo- laa 'sanle
-lido' -a ta, -kaa 'ploo- 'bhεε- 'ka nu 'kele- -gε.

3 'Bhεε- 'ke mεε 'ke 'ka 'lrεkpaa dεε: <-Mεle
□kla 'bhεε- 'ka -o -a 'ploo zii' εε?> 'Kaa- pe 'bhε
zan 'ε ni dεε: <Mεεzan -la maza -dwa -a ma. 'Ke
'bhε □kla 'tε, -e nu dεle -a -la 'ke 'ka nu 'kele-
-gε.>>

4 -Yaa' -klanlanε mu 'ε gele 'bhe 'yi 'te, 'ke -o -soofaline do -yrelε' yele- 'pεεlii -gbleba 'ε 'lezi- 'fe do -le ma, 'bheε- 'ke -wa 'ploole.

5 Mεε 'la zan mu -yaa 'bhe yre 'ε □nɔɔ, 'mu 'ke mu -o -lrɔkpa 'kaa: «'E! 'Ka -o -mεla kle 'zi bhe εε? -Mεle □kla 'bheε- 'ka -o -soofaline 'la bhe -a 'plooo zii' εε?»

6 -Yaa' -klanlanε mu 'ε -wa -lekwan 'bhe zan mu 'ε ni 'bhii- Zesu 'a □pia -o ni gɔnε- 'la gbεεn- bhe. 'Bhe kle 'le 'te, 'ke 'bhe mεε mu 'ε -soofaline 'ε 'tole -o 'kɔɔ, 'ke -o nule- 'kele-.

7 -O -nwa 'ke -soofaline 'ε 'le Zesu ni, 'ke -o -waa' dunε- tralape mu 'ε gole-, 'bheε- 'ke -o 'mu 'kpaale -soofaline 'ε kpoo ta, 'bheε- 'ke Zesu 'sanle 'bhe -soofaline 'ε ta.

8 Mεε -bebe 'mu ta dunε- tralape mu 'ε 'kpalaa- zibhe 'ε 'lii Zesu 'lεε, 'bheε- -a 'ke mu -ja -bɔn 'yi -yri -dɔɔ 'laa mu 'kanle- 'ke -o 'mu 'kpaale zibhe 'ε 'lii.

9 Mεε 'la zan mu dɔle -yaa Zesu 'lεε, 'bhe 'pegee mεε 'la zan mu dɔle -yaa zi, 'mu 'yaa- -gbekan' zii' 'bheε- 'ke -wa pe dɔɔ:

«Ozana! *

Mεε 'la zan -o zan Mεεzan 'tɔ 'ε 'yi, bhaa -Waanbhaa' 'bhe zan 'ε -dɔɔbo'!

10 Bhaa -Waanbhaa' -kɔɔ' -gbɔɔ Davidi a -bh- lengbeya 'la -yoo zan 'ezin- bhe, 'bhe -dɔɔbo'!

Ozana lafle' 'ε 'yi yrekpen- □nɔɔ!»

11 Zesu bhole Zeruzalemu, 'kee- gele- wlale *-Waanbhaa' Gba 'Fε -Gbεnε 'ε □la. -E -yaan -a -yre 'mliŋgolele pe mu 'ε 'kpen ta bhla 'la ba, 'ke

* **11:9 11.9** 'Bhe 'yi -le dɔɔ: <Bhaa -Waanbhaa' 'a go -za 'yi! -Kaa magbaande!>.

'yee- 'pegee -yaa' -klanlanε vu ta ple 'ε -o gele-
Betani, -amasroyi -fitrii' 'kpale- -saan gban bi.

Zesu figi diinj do 'danganwoa

(Matie 21.18-19)

¹² 'Bhε ta tooklin- yi 'ε 'le, -o go bhla 'ε zi Betani,
'ke gbɔn Zesu dele-.

¹³ -E figi diinj do □ya 'egboonle, 'bhε 'laa mu -yaa
'bhε ta. 'Bhε 'yi, 'kee- gele -a -yɛkpalε 'bhε figi
diinj 'ε 'yi 'bhε bhaa -glin -zayi'. 'Duŋ-, -e bhɔle 'tε
'bhε □la, yaa 'bhε bhaa 'kedo- 'kpɔ 'yele- 'bhε 'yi.
-Amasroyi figi diinj bhaa klε 'waati 'laa -yaa 'bhε
'le.

¹⁴ 'Bhε klεle 'tε, 'ke -ya 'pele figi diinj 'ε ni:
«Bhaa 'yaa- 'e bhaa klεle 'ezin- -titi!» -Yaa'
-klanlanε mu 'ε 'tronbwa- 'bhε -jan 'ε 'yi.

*Zesu -o pɛgɔn mu 'ε -gbin 'zi -Waanbhaa' Gba
'Fε -Gbɛnε 'ε □la*

(Matie 21.12-17; Luki 19.45-48; Zaan 2.13-22)

¹⁵ Zesu 'pegee -yaa' -klanlanε mu 'ε 'bhɔle-
Zeruzalεmu, 'kee- gele- wlalε -Waanbhaa' Gba 'Fε
-Gbɛnε 'ε □la. 'Bhεε- 'kee- 'bhε □nɔɔ pɛgɔn mu
'ε 'pegee pɛlɔ- mu 'ε -gbinle' 'sanle, 'kee- -gɔli'
tabɔɔ mu 'ε waa -tabali mu 'ε 'lɛbhulale, 'bhεε-
'kee- maanne- kpro gɔn mu 'ε 'mu 'yaakpe- mu 'ε
'lɛbhulale.

¹⁶ Yaa 'tolε- 'ke mεε 'kedo- 'kpɔ kan -Waanbhaa'
Gba 'Fε -Gbɛnε 'ε □la 'ke pε 'kedo- 'kpɔ 'le 'bhε
'kɔɔ.

¹⁷ 'Bhεε- -yoo -daanna -jan 'lεε- 'le dɔɔ: «-A
yɔɔnde le laa -o -Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi 'kaa:
-Waanbhaa' pe dɔɔ: <-O nu 'an pε 'fε 'ε 'siile- 'si
mu 'ε 'kpen a 'seriwo 'fε.» 'Bhεε- Zesu 'a □kpa

-a ta 'ezin- dɔɔ: «'Duŋ- 'ka mu 'a ɲkla 'ke -faannii' mu magaan yrɛ 'le.»

18 'Sraka 'lɛna -kuŋlii' mu 'ɛ 'pegee 'Tonj daan mu 'ɛ -o 'bhɛ -jan 'ɛ 'male-, 'ke -o Zesu dɛyrɛ -glinle' 'sanle. 'Bhɛɛ- 'duŋ-, -o -yaa -gblaan 'ezin- -a -lɛɛ, -amasrɔyi -yaa' mɛɛ daangbɛya 'ɛ 'yaa- zamaa' 'ɛ zru 'ɛ 'kun zii'.

19 Yromazi bhɔle 'tɛ, 'ke Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ gole- -wa 'ɛ 'kpee.

*'Kpaleya 'pegee 'seriwoza
(Matie 21.20-22)*

20 Bhɛ ta tooklin- yi 'ɛ 'le zrwan 'tutu 'ɛ zi, Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ 'kan bhla 'ɛ zi, 'ke -o -yɛkpale figi diinj 'ɛ gale ma. 'Kee- san laanima, 'kee- -zinaa' 'traa.

21 Zesu -jan 'la ɲwoa -yri diinj 'ɛ ni, 'bhɛ dɔle Pieri 'kpee, 'ke -ya pele Zesu ni 'kaa: «'O Daan mi, 'e 'yɛkpa, 'e figi diinj 'la 'danganwoa -e -gaa 'fenfen.»

22 'Bhɛ klɛle 'tɛ, 'ke Zesu 'a 'pele -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ ni dɔɔ: «-Ka 'ka 'kpa drɔŋ -Waanbhaa' -yi!

23 'Mi 'gbu pe 'ka ni 'ŋ 'sɔwɛɛ- 'ɛ ma dɔɔ 'ke mɛɛ 'la zan laa zru klɛle plɛ, 'bhɛɛ- 'duŋ-, 'ke -ya ɲkpa -a -yi 'bhii- -e -jan 'la ɲwoa 'bhɛ 'yiza- sɔ klɛle-, 'ali- 'ke 'bhɛ zan 'a ɲpia vlɛ gɔɔn 'lɛɛ- ni 'kaa: <Go 'e dulayrɛ 'ɛ ɲnɔɔ, 'bhɛɛ- ge bɔ weyi- 'ɛ ba>. 'Bhɛ -za 'ɛ 'bhɛ -le nu klɛle 'bhɛ zan 'ɛ 'weli- ta.

24 'Bhɛla- -zɛɛle, 'mi pe 'ka ni dɔɔ 'ke 'ka pɛ 'oo pɛ 'la 'yɛwoa- -Waanbhaa' ma 'seri 'yi, -ka 'ka 'kpa 'a -yi 'bhii- 'ka 'bhɛ pɛ 'ɛ 'srɔwoa- gban, 'bhɛɛ- -e nu 'bhɛ 'nalɛ- 'ka ni 'tɛ.

25 'Bhɛɛ- 'ke 'ka 'wlenna- 'ka 'seriwo zayi' -Waanbhaa' ni, 'bhɛɛ- 'kee- -dwa 'ka 'kpee 'bhii- mɛɛ 'ke -za 'yoo- 'ke ɔkla gban 'ka ni, -ka 'bhe zan a -sroma 'yan.

26 ['Duŋ-, 'ke 'ka 'laa 'eke- a -sroma 'yanɛ-, 'ka De -Waanbhaa' 'la -yoo laanima, 'bhe 'laa nu 'ka mu a -sroma 'yanɛ-.]»

Zesu a -glɔɔya' 'ɛ da 'naa- -a ma ɛɛ?

(Matie 21.23-27; Luki 20.1-8)

27 Zesu 'pegee -yaa- -klanlanɛ mu 'ɛ -o ge gbɛ drɛɛwoa- 'ezin- Zeruzalemu. Zesu 'yaa- 'kaan zii' bhla 'la ba -Waanbhaa' Gba 'Fɛ -Gbɛnɛ 'ɛ ɔla, 'ke 'sraka 'lena -kunlii' mu 'ɛ 'pegee 'Toŋ daan mu 'ɛ, 'bhɛɛ- Zuufu mu a 'gwlaan- gbalaan mu 'ɛ 'ke mu nule- 'tɛnɛ- -a ma.

28 'Bhɛɛ- 'ke -wa -lrɔkpale doo: «-Dele 'bhe -za mu 'lɛɛ- kle 'seŋ ɔnaa 'e ni ɛɛ? 'Bhɛɛ- -dele -o kle -glɔɔya' ɔnaa 'e ni ɛɛ?»

29 'Bhe klele 'tɛ, 'ke Zesu 'a 'lɛkunle -o ni 'kaa: «'Mi nu -jangɔ' do 'kpɔ -la -yilrɔkpale 'ka ma, 'bhɛɛ- 'ke 'ka 'bhe 'lɛkwan- 'ŋ ni, mɛɛ 'la zan -za mu 'lɛɛ- kle 'seŋ ɔnaa 'ŋ ni, 'ŋ nu 'bhe 'tɔkanɛ 'ka ni.

30 'Bhe -jangɔ' do 'ɛ bhe -le -gɛ: -Dele Zaan 'winbwa- mɛɛ mu 'ɛ wiɪŋfeyrɛ noo- -yi ba, -Waanbhaa' taa- bhaapɛŋ mu 'ɛ ɛɛ? -Ka 'bhe 'lɛkun 'ŋ ni doo!»

31 'Duŋ- -o zaabɔle ɔsaan 'eke- -lɛ ma 'kaa: «'Ke 'wa 'lɛkwan- -a ni 'kaa -Waanbhaa' -le Zaan 'winbwa-, -e nu 'o 'lrɔkpale doo: <-Mɛla ma 'ka 'laa 'ka 'kpale- -a -yi ɛɛ?»

32 'Bhɛɛ- 'o so -a -lɛkunle -a ni doo: <Bhaapɛŋ mu -le 'a 'winbwa- ɛɛ?» -O -yaa -gbalaan 'zi -waa'

mεε mu 'ε 'λεε, -amasroyi 'bhe mu 'kpen 'kpale-
-yaa -a -yi 'bhii- Mεε Wiinjε' Mi Zaan -yaa 'ke
-Waanbhaa' -lela' janwo mi kpataakpa do -la -le.»

³³ 'Bhe 'yi 'te, 'ke -wa -lekunle Zesu ni dɔɔ: «'O
mɔɔ laa 'bhe dɔ.» 'Bheε- Zesu pe -o ni 'ezin- dɔɔ:
«'Mi 'duj-, mεε 'la zan -za mu 'λεε- kle 'sej □naa
'mi ni, 'mi laa nu 'bhe zan 'ε 'tokanle 'ka ni.»

12

-Drɔɔ gba la yewone 'yɔɔ- mu ma -gɔɔn
(*Matie 21.33-46; Luki 20.9-19*)

¹ 'Bhe blaanta, 'ke Zesu -janwole 'sanle -o ni
-gɔɔn mu 'yi. -E pe -o ni 'kaa: «Mεε do -drɔɔ gba
do -kpa, -e 'jasa □bwa 'bhe gba 'ε zi, 'bheε- -e
-drɔɔ bhaa 'yigo- -gluu do -kaan, 'bheε- -e 'kpaane
do -dwa 'kpata- do wiinj- laanima gba 'ε gooba mi
'ε -yaa' pe 'le. 'Bhe blaana, 'kee- gba 'ε gbekpale
yetane mu 'ε 'kɔɔ 'kaa 'bhe mu 'e 'yrekpa 'a ba.
'Bhe blaana 'kee- gele- 'taa do ta.

² -Drɔɔ bhaa 'kan bhla 'ε 'bhɔle-, 'ke 'yee-
gbazan 'ε -e -yaa' 'fa -la yewone mu 'ε do 'winbɔle
-yaa' yetane mu 'ε ta, -yaa' pe -drɔɔ bhaa 'si zayi'
'woo- yetane mu 'ε 'kɔɔ.

³ 'Bhe 'bhɔle- yetane mu 'ε ta gba 'ε ta, 'ke -o
'bhe 'kunle, 'ke -o bhe tafele, 'bheε- 'ke -o 'ploole
'bhe 'kɔɔflen- 'ε ma jafata.

⁴ Gbazan 'ε -e -yaa' 'fa -la yewone mu 'ε
-bhεeke' do 'winbwa- 'ezin- 'o ta. 'Bhe 'bhɔle- gba
'ε ta ye, 'ke -o 'bhe 'saale 'bhe 'wiinj-, 'bheε- 'ke -o
'bhe -zwanwole.

⁵ 'Bhe blaana, 'ke gbazan 'ε -e -yaa' 'fa -la yewone
mu 'ε 'bhεeke do winbɔle -o ta ye. 'Bheε- 'ke -o
'bhe dεle-. -Woo -bhεeke' -bebe mu □kwan 'bheε-

'kungbeya 'ε 'yi: -wa 'ke mu tafia□, 'bhεε- -wa 'ke mu □dia.

⁶ Mεε 'kedo- 'kpɔ 'laa bole gbazan 'ε 'kɔɔ, 'ke yaa 'e ge -a gbe bhε do 'la -za -yaa sɔ -a ni 'egbenεle 'bhε ba. -E 'bhε 'winbwa- 'woo- yetanε mu 'ε ta 'tε. -E -yaa pe 'zi -a 'kpee dɔɔ: <-O nu -gasikpale 'η gbe 'ε 'bhε 'lεε-.>

⁷ 'Dun- -yetanε mu 'ε -o gbazan 'ε gbe 'ε 'yele- 'ke 'bhε -o zan, 'ke -wa pele 'eke- ni dɔɔ: <Gbazan 'ε 'ciεn 'ε nu bole mεε 'la ni boolazi, 'yele- -gε, -kɔɔ 'a dε, 'bhεε- gba 'ε bo -kɔɔ' ni.>

⁸ -O 'bhε 'kunle- 'tε, 'ke -o 'bhε dεle-, 'bhεε- 'ke -wa gbaa 'ε blinle- -drɔɔ gba 'ε -zanta'.»

⁹ 'Bhε klele 'tε, 'ke Zesu -o -lɔɔkpale dɔɔ: «'Ka 'kpee ma, 'ke -drɔɔ gbazan 'ε □nwa, -e nu -mεla klele 'woo- -yetanε mu 'ε ni εε? 'Nj bhe, 'kee- □nwa, -e nu -o dεle, 'bhεε- -e -drɔɔ gba 'ε gbekpa -yetanε mu -bhεεke' mu 'kɔɔ.

¹⁰ 'Ka 'laa -jan 'lεε- 'bhε tapele -lido' -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi yre do nɔɔ- εε? 'Kaa:

<Vle 'la 'fεdɔ- mu 'ε -wa -blinna, 'bhε -le □kla 'ke 'fεgwε- 'ε gaan □la vle -kpun 'lrele- 'gbu 'ε 'le.

¹¹ 'Bhε -daa Mεεzan -Waanbhaa' -la ba. 'Bhεε- 'bhε □kla -kɔɔ' mu -yre 'yi, -liibhaa' maza 'le.»

¹² Zesu 'bhε -jan 'ε 'wolawoa bhe, Zuufu mu -kunlii mu 'ε 'yaa- -a 'kunyre- -glin 'zi. -Amasroyi -wa 'yaangwa- 'bhii- Zesu 'bhε -gɔɔn -gloɔn 'la bhe 'bhε □bwa 'wo -la ma. 'Bhεε- 'dun-, -o -yaa -gblaanlawo zi 'ezin- -zamaa' 'ε 'lεε bhe, -o Zesu □twa -a nɔɔ- ye, 'bhεε- -o -jilaa.

Zuufu mu 'ε Zesu 'lrɔkpaa- 'nisra gbawoza 'ε yi

(Matie 22.15-22; Luki 20.20-26)

¹³ -O Farizi mu 'ε 'ke mu 'pegee -bhleṅbe Erɔdi Antipasi a mεε -lɛdo' 'ε 'ke mu 'winbwa- Zesu ba -jan bhee 'kpaa zayi' -a -lεε, 'bhεε- -wa kun -a 'gbu 'liijan- ma.

¹⁴ 'Bhε mεε mu 'ε 'nule- 'tε, 'ke -wa pele- Zesu ni dɔɔ: «'O Daan mi, 'wa 'yaango- 'bhii- 'e wlan 'te -la pe, 'bhεε- 'yaa gbalaan mεε 'kedo- 'kpɔ 'lεε, -amasrɔyi 'yaa bhaapleṅ mu kun waa gbalaanya ma, 'duṅ- 'taawogbeya 'la sɔ -Waanbhaa' ni, 'yoo- daan 'bhεε- 'le wlan 'ε ma. 'Woo- 'e 'lrɔkpale -za do -yi, -a pe 'o ni, -kɔɔa' 'toṅ 'ε ta, 'o sɔ -o Romε mu 'ε waa -Bhleṅbe 'la sii Sezaa, 'bhε a 'nisra 'ε gbawole εε? 'Wa gbawo taa- 'waa gbawole εε?»

¹⁵ 'Duṅ- Zesu 'yaa -o dolawo 'bhii- -woo 'ke mεε -yrekɔɔza klε mu 'la 'le bhe, 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «-Mele □kla 'bhεε- 'ka -o -jan bhee bɔ zii' 'η 'lεε εε? -Ka nu denie -gɔli' 'tanbha do 'le 'η ni 'bhεε- 'an taglin- doo!»

¹⁶ -O nule 'bhε 'le -a ni 'tε, 'ke -yoo -lrɔkpale 'kaa: «-Dela ṅgblo lii, 'bhε 'pegee -dela 'tɔ yɔɔndeḷe -le 'tanbha 'lεε ta -gε εε?» -Wa zikpaa- -a ni dɔɔ: «Sezaa -le 'kele-!»

¹⁷ 'Bhε klεle 'tε, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni dɔɔ: «Sezaa a pε -o 'kela 'le, -ka 'bhεε- 'na 'bhε ni, 'bhεε- -Waanbhaa a pε -o 'kela 'le, -ka 'bhεε- 'na 'bhε ni!» 'Bhε -jan 'lɛkungbeya 'ε 'bhε -o 'kpeleṅia -o ma.

Saduse mu 'ε Zesu 'lrɔkpaa- gbaa mu bweza 'ε

*gale ba 'bhe 'yi ba**(Matie 22.23-33; Luki 20.27-40)*

¹⁸ -O -yaa Zuufu mu -ledo' sii Saduse mu. Waa -yaa -o kpa -a -yi 'bhii- mεε gbaa mu sɔ bwele-gale ba. 'Woo- Saduse mu 'ε 'ke mu □nwa Zesu ba, 'bhεε- -wa -lrɔkpa dɔɔ:

¹⁹ «'O Daan mi, Moizi 'toŋ 'lεε- 'bhεε- yɔɔndia- 'o ni 'kaa: 'Ke 'gwlaan- do -gaa, 'bhεε- 'ke -ya na glaanle 'ε □twa -a -zanta' 'ke yaa -nε yalε -li 'bhe ta. -A 'nwagwlen- nu 'bhe glaanle 'ε 'silε- 'bhe 'na 'le, 'kooko- 'bhe nu -nε mu 'la 'yalε- -a na 'ε ta, -wa 'tɔkpa- 'mu ma.

²⁰ 'Bhe 'laa 'sanle- bhaama, nεεnε- ma 'gwlaan- 'srwaple- -yaa 'tε. -O 'naagwlen- le do -yalaa', 'bhe 'laa -nε 'yalε- 'bhe 'le 'ε ta 'ke 'bhe 'gbu gale-.

²¹ 'Bhe gaanzido 'ε, 'bhe 'yee- glaanle 'ε 'yalaa- 'ezin-. 'Bhεε- 'bhe 'laa -nε -srɔwɔle 'yee- le 'ε ta 'ke 'bhe gale- 'ezin-. -A gaanzido 'gwlaan- yaga mi 'ε 'yee- -za do 'kpɔ 'ε 'bhe -le □tian 'bhe ma 'ezin-.

²² 'Woo- nεεnε- 'gwlaan- 'srwaple- 'ε -o 'kpen 'a □sia do do, 'bhεε- -o -gaa, 'ke -waa -nε ya 'yee- le 'ε ta. -O 'kpen gale blaana, 'ke le mi 'ε 'gbu gale- 'ezin-.

²³ Gbaa mu bwe yi 'ε 'le gale ba, le mi 'ε nu bole -o -de 'gbu -la ni εε, -amasrɔyi -e □kla -o 'kpen 'na 'le do do εε?»

²⁴ Zesu 'a zikpa- -o ni dɔɔ: «'Ka -o 'ka 'yini-zii' 'egbenele, 'bhεε- 'ka 'yi -o ni 'zi -za 'la ma 'ka 'bhe dɔ εε? -Jan mu 'la yɔɔndele -o -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi, 'ka 'laa 'mu 'yima-, 'bhεε- 'ka 'laa -Waanbhaa' a -glɔɔya' 'ε dɔ.

²⁵ Wlan 'ε ni, 'ke gbaa mu -bwela gale ba yi 'la

'le, 'gwlaan- mu laa nu le mu 'sile- -li, 'bhεε- le mu laa nu yaale -li 'gwlaan- mu 'koo, 'duŋ- -o nu bole 'bhii- -mlεke' mu a pe bogbeya 'ε gbεen- lafle' 'yi.

²⁶ 'Bhεε- gbaa mu bweza 'ε gale ba, 'ka 'laa 'bhe -za 'lεε- tapele -lido' Moizi -a 'sεwe 'ε 'yi, -yri lunε- -za 'ε yɔɔnde le -o yre 'la □noo bhe εε? -Waanbhaa' -jan 'lεε- 'bhεε- □woa Moizi ni 'kaa: <'Mi -le 'ke Abraamu a -Waanbhaa' 'le, 'bhεε- η 'yoo- 'ke Izaki a -Waanbhaa' 'le, 'bhe 'pegee Zakabu a -Waanbhaa'.>>

²⁷ Zesu pe 'ezin- doo: <'Bhe -jan 'ε 'bhe 'a zron -koo' ni 'bhii- -koo' -gboo mu 'la bhe -woo -o -yre ma. 'Bhεε- mεε -yremale mu -le -Waanbhaa' gba, mεε gbaa mu laa 'bhe kle. 'Ke 'ka 'kpee ma, gbaa mu laa bwe gale ba, 'bhe bhla 'ε ba, 'ka 'yinile -o 'egbεnele 'dε.>

*'Toŋ 'la -za 'gbu -o 'eglɔɔle -Waanbhaa' -yre 'yi
(Matie 22.34-40; Luki 10.25-28)*

²⁸ 'Toŋ daan mi do Zesu 'pegee 'woo- mεε mu 'ε -waa' zaabo wli 'ε □maa. 'Bhe 'a □ya 'bhii- Zesu -jan 'ε 'lekwan- 'elrele Saduse mu 'ε ni. 'Bhεε- 'ke 'bhe 'e 'mabεenle Zesu -din, 'ke 'bhe 'a 'lrokpale 'tε doo: <'Toŋ 'ε -dela -za 'gbu -o 'eglɔɔle -o 'kpen ba εε?>

²⁹ Zesu 'a zikpaa- -a ni doo: <'Toŋ 'la 'bhe -za 'gbu -o 'eglɔɔle 'bhe -le -ge: <Izraeli mεε mu, -ka 'ka 'trɔnbado doo, Mεεzan -kooa' -Waanbhaa' 'ε, 'bhe -le 'ke Mεεzan do -kplen 'le.>

³⁰ 'Yaa- Mεεzan -Waanbhaa 'ε, -za 'so 'e ni 'e zru oo, 'e 'nii- oo, 'e 'kpeejan- oo, 'bhe 'pegee 'e fangan- 'ε 'kpen 'le.>

³¹ 'Toŋ 'la 'bhe ten 'bhe zi 'bhe -le -ge: <'E -vindo' mi -za 'so 'e ni 'bhii- 'e 'gbu -za so 'e 'gbu ni gɔnε-

'la gbɛɛn- bhe.> 'Toŋ 'bhɛɛke -za 'laa -o 'egloole 'ke 'bhe kan 'bhe 'toŋ ple 'la bhe 'mu ta.»

³² 'Bhe 'Toŋ daan mi 'ɛ pe Zesu ni 'tɛ doo: «'O Daan mi, 'bhe -o 'elrele, 'e wlan -la -pia 'bhe 'le bhe doo -Waanbhaa' -bhɛɛke' 'laa -o -Waanbhaa' blaana, 'ke yaa 'e go -a do -kplɛn ba.

³³ 'Bhɛɛ- 'ke -Waanbhaa' -za so mɛɛ ni -a zru oo, -a 'kpɛɛjan- oo, 'bhɛɛ- -a fanŋan- 'ɛ 'kplɛn 'le, 'bhe 'pegee 'ke -a -vindo' mi -za so -a 'gbu ni 'bhii- -a 'gbu gbɛɛn-, 'bhe mabhaabhɔ wi 'kpaciele 'sraka mu 'pegee 'sraka 'ɛ -gloon mu 'ɛ 'kplɛn ta -Waanbhaa' -yɛ 'yi.»

³⁴ Zesu 'a 'yɛle- 'tɛ 'bhii- 'yɛɛ 'Toŋ daan mi 'ɛ -e -jan 'ɛ 'lekwan- yikan' 'le, 'ke -ya pele -a ni 'kaa: «-Waanbhaa' a -bhleŋgbeya 'ɛ yaa -o -li 'e ma 'egboonle.» 'Bhe blaana, yaa dole mɛɛ -bhɛɛke' 'kpeɛ 'ke 'bhe Zesu 'liila- -a -lrɔkpalele 'ezin-.

Mɛɛ -Bhee Mi -kpɔsoo Kriɔi 'ɛ yaa -o 'ke Davidi 'nranɛ- 'te 'le

(Matie 22.41-46; Luki 20.41-44)

³⁵ Zesu 'yaa- mɛɛ mu 'ɛ daan 'zi bhla 'la ba -Waanbhaa' Gba 'Fɛ -Gbɛnɛ 'ɛ □la, 'ke -yoo -lrɔkpale doo: «-E □kla 'nale- 'bhɛɛ- 'Toŋ daan mu 'ɛ -wa pe doo Mɛɛ -Bhee Mi -Kpɔsoo 'ɛ -yoo 'ke Davidi 'nranɛ- -la 'le ɛɛ?

³⁶ -Amasroyi Lii 'Wɛŋ 'ɛ -jan □kpaɛ -Bhleŋgbe *Davidi 'gbu 'lii doo: <Mɛɛzan -Waanbhaa' 'a □pia 'an pɛ Mɛɛzan 'ɛ ni doo: Yala- 'ŋ -din 'tɔbhɔ ma yaayɛ 'ɛ □noo, 'sani- 'ŋ yan 'e 'soonnii mu 'ɛ klelele 'e gaanlapɛ 'le.>

³⁷ 'Ke Davidi 'gbu Mɛɛ -Bhee Mi -Kpɔsoo Kriɔi sii <Mɛɛzan>. 'Bhɛɛ- -e so klele 'ezin- -a -nranɛ 'le 'nale- -a ma ɛɛ?» -Zamaa' 'srɛ do 'la 'yaa- 'mu

'trɔnkpa zii' Zesu ni, bhε -jan mu 'ε 'yaa- 'sɔ zii' 'mu ni.

Zesu -o mεε mu 'ε 'kpeelekan zii' 'Toŋ daan mu 'ε ba zayi'

(Matie 23.1-36; Luki 20.45-47)

³⁸ Zesu 'yaa- mεε mu 'ε daan 'zi bhla 'la ba -ya □pia -o ni dɔɔ: «Ka 'ka 'gbu 'kun 'elrele 'Toŋ daan mu 'ε ma. 'Kaanle- sɔ -o ni dunε- gbɔɔn mu 'le -o ta, 'bhεε- -e sɔ -o ni 'ke -woo 'pubɔ- 'elrele 'plεε 'kpaan- mu 'ε ta.

³⁹ 'Wole- zilεε- yaayrε -lrele' mu 'ε makun Zuufu mu daanfε' mu 'ε □la, 'bhε 'pegee peleyrε gbilaan mu 'ε □nɔɔ.

⁴⁰ -O glaanle mu 'kɔɔpε- mu 'ε 'kpen yan -dawli' ma. 'Bhεε- -o mɔ -o 'seriwole ma -Waanbhaa' ni -o 'gbu zrɔn zayi' mεε mu -yrε ta. 'Bhεla- -zayi', -o nu -o 'kitikanle 'eyɔɔle 'ke 'bhε kan mεε mu 'ε 'kpen ta -Waanbhaa' ba.»

Glaanle do 'kɔɔpε- naza -Waanbhaa' ni

(Luki 21.1-4)

⁴¹ -Waanbhaa' Gba 'Fε -Gbεnε 'ε □la, Zesu 'yaale- -lεklale -yaa 'sraka go -goli' bɔ -koonε 'ε ta. 'Bhεε- -e -yaa mεε mu 'ε gbε zi -glin 'zi -waa' -goli' bɔgbɛya 'ε ma -koonε 'ε 'yi. Pεzan -bebe 'yaa- -goli' -bebe bɔ 'zi 'yee- -koonε 'ε 'yi.

⁴² 'Bhε □nɔɔ bhe, 'ke -yrεn ma glaanle do nule-, 'bhεε- 'ke 'bhε -goli' piinε- plε bɔle- -koonε 'ε 'yi. 'Bhε mu laa -yaa 'tanbha plε bhɔ.

⁴³ 'Bhε klele 'tε, 'ke Zesu -yaa' -klanlanε mu 'ε 'siile, 'bhεε- 'ke -ya pele -o ni dɔɔ: «'Mi pe 'ka ni 'ŋ 'sɔwεε- 'ε ma dɔɔ glaanle 'kɔɔflεŋ- 'lεε- -e -goli'

yεke- 'la □bwa -koonε 'ε 'yi, 'bhe 'yiya- mεε -vin mu 'ε 'kpen -goli' yεke- 'la □bwa 'bhe ni.

⁴⁴ -Amasroyi mεε -vin mu 'ε -o waa -naflo 'ε sa -la □sia, 'bheε- -o 'bhe □bwa 'ke 'sraka 'le. 'Dun- 'yee- glaanle 'leε-, -ya 'tota- -goli' 'ε 'bheε- 'kpen □naa 'ke 'sraka 'le. -Zake' 'laa bole -a 'koo 'ezin-, 'ali- 'ke 'bhe kle -yaa' pebhle ma pe 'le.»

13

Zesu -o -Waanbhaa' Gba 'Fe -Gbene 'ε 'wiza- 'ε 'leεjanwo 'zi

(Matie 24.1-4; Luki 21.5-6)

¹ Zesu 'pwe bhla 'ε zi -Waanbhaa' Gba 'Fe -Gbene 'ε □la, 'ke -yaa' -klanlanε mu 'ε do 'a 'pele -a ni doo: «'O Daan mi, vle -kpuη 'Irele- mu 'leε- 'pegee 'fεgwle- -gbene mu 'leε- dogbeya 'ε -glin doo!»

² Zesu 'a zikpaa- -a ni doo: «'E 'yre -o 'bhe 'fe dogbeya -gbene -gbene mu 'leε- ma εε? Yi do ta, -o nu 'fe mu 'leε- 'kpen 'wile-, 'bheε- -o nu vle -kpuη mu 'ε 'kpen 'klaale-, 'bheε- 'woo- vle -kpuη mu 'la -ge, -o do 'kpo 'laa nu bole 'eke- ta -ge 'ke 'bhe 'laa balaa'.»

'Drunyan 'leyan bhla zi -toomasie mu

(Matie 24.3-14; Luki 21.5-19)

³ 'Bhe blaen, Zesu -ja yaale Olivi diin vle goon 'ε ta, 'bheε- -ya -leklaa -Waanbhaa' Gba 'fe -Gbene 'ε ba -yre ta. Pierei 'pegee Zaki, 'bheε- Zaan 'pegee Andre, 'bhe mu do -kplen -le 'yaa- -din, 'bheε- 'mu 'a -lrokpaa 'kaa:

⁴ «'E -jan mu 'la □woa bhe, 'ke 'bhe -za mu 'ε kle bhla 'ε □bhwa 'o nu 'bhe dole -toomasie 'ε -dela ma εε? 'Bheε- -o bho 'waati 'ε 'bhe 'pe 'o ni.»

5 'Bhe klele 'te, 'ke Zesu -jan 'e 'sile, 'bheε- 'ke -ya 'pele- 'sanle -o ni dɔɔ: «-Ka 'ka 'gbu 'kun 'elrele, 'ke mεε 'kedo- 'kpɔ 'laa 'ka 'yini-.

6 -Amasroyi, mεε -bebe nu nule, 'mi 'to 'e 'yi, 'bheε- -o nu -a pele dɔɔ 'wole- -Waanbhaa' Mεε -Bhee Mi -Kpɔsɔɔ 'la 'kpa -janwoa, 'bhe 'le! 'Bhe klegbeya 'e 'yi, -o nu mεε -bebe 'yinile.

7 'Ke 'ka 'ka -din gwledan wli -maa, 'bhe 'pegee 'ke 'ka yre gbɔɔn □nɔɔ gwledan wli mu -maa bhla 'la ba, 'ka 'laa -gblaanle'. -Amasroyi -a -ledulale -o dɔɔ 'bhe -za mu 'e 'mu -le nu klele 'elwale 'pe. 'Dun- 'bhe 'laa nu klele 'ke 'drunyan 'leyan bhla 'e 'le.

8 'Si do nu -wlenle' 'si 'bheεke do 'kaama-, 'bheε- -bhlenḡbe do a 'kleεn 'yi mu nu -wlenle' -bhlenḡbe 'bheεke do a 'kleεn 'yi mu 'kaama-. 'Tre nu bεenle, 'bhe 'pegee -gu mu nu dɔle yre -bebe □nɔɔ. 'Bhe -za mu 'e nu klele -yren mu 'e zisanyre 'le, 'bhii- 'ke le do -bla □zian -a ta -e -yrenbhle' ḡnε- 'la gbεen- bhe.

9 'Dun-, 'ka mu, -ka 'ka 'gbu 'kun 'elrele! -Amasroyi, mεε mu nu gele 'ka 'le -klu ta; -o nu 'ka tafεle 'ke gbənḡbhle mu 'le Zuufu mu daanfε' mu 'e □la. -O nu gele 'ka 'le -janmatii mu 'pegee -bhlenḡbe mu 'e ba 'mi 'to 'e -zayi'. 'Ke 'bhe □kla 'te, 'ka nu klele 'η 'srε mu 'le 'bhe -yre mu 'e 'kpen □nɔɔ.

10 'Sani- 'drunyan 'yan bhla 'e 'bhɔ, -yoo 'ke -za 'le 'ke 'an -Jan 'Nrāle- 'ε -wa wo 'tre ta 'si mu 'e 'kpen ni 'pe.»

11 «'Ke -o 'ka □kwan, 'bheε- 'ke -o ge 'zi 'ka 'le -klu ta 'ka 'kitikan zayi' bhla 'la ba, 'ka nu -jan yeke- 'la 'wole-, 'ka 'laa 'bhe yienkanle 'elwale 'pe.

'Dun- 'ke 'ka □bhwa ye, -jan 'la -Waanbhaa' 'bhe dɔle- 'ka 'kpee 'ka 'kitikan bhla do 'kpɔ 'ε zi bhe, -ka 'bhεε- 'wo. -Amasɔyi 'bhe -jan 'ε 'bhe 'laa nu dale 'ka mu 'gbu ba, 'dun- 'bhe nu dale Lii 'Wen 'ε 'bhe a -glooya' 'ε 'bhεε- ba.»

¹² «Mεε do nu -a nεεnε- do -lenale mεε mu ni 'bhεε- 'mu 'bhe dε, 'bhεε- -nε dε nu 'bhεε- 'yansi za 'ε kleε 'bhe 'nε 'ε ni. -Nε mu nu -wlenle' -o yape mu 'ε 'kaama- 'bhεε- -o 'mu dε.

¹³ 'Ka ven nu 'sile- mɔkpen' yin 'lii 'mi 'tɔ 'ε -zayi'. 'Dun- 'ke mεε 'la zan 'bhe -yren 'mu 'ε 'kpen 'yikwan□ 'ke 'bhe ge 'tenle- -o -leyanle ma, 'bhe zan nu gole -za 'yi.»

-Za 'yɔɔ- 'kanle- -a -dan' ta

(Matie 24.15-28; Luki 21.20-24)

¹⁴ «Pε 'la vensi -Waanbhaa' yin 'lii, 'ka nu 'bhe 'yaale- yele *-Waanbhaa' Gba 'Fε -Gbεnε 'ε □la 'ke -ya 'trinɔɔ-. 'Ke mεε 'la zan -o -jan 'lεε tape 'zi, 'bhe zan dɔ klen 'ke -ya -yima' 'elrele. 'Bhe 'waati 'ε ba, 'ke mεε 'la zan mu □kla Zude 'kleen 'ε 'yi, 'mu blasan- 'mu -lεε vle gɔon mu 'ε 'yi ye.

¹⁵ 'Bhe 'waati 'ε ba, 'ke mεε 'la zan -o 'bhe a 'fε 'ε 'wiinj-, 'bhe zan laa pele dɔɔ 'bhe -o zinale, 'bhεε- -e wlale- -yaa' 'fε 'ε □la, -a maza -o pε 'la ma 'bhe 'si zayi'.

¹⁶ 'Bhεε- 'ke mεε 'la zan□kla 'bhe ba gba la 'bhe 'waati 'ε ba, 'bhe zan laa pele dɔɔ -e niinale -a ba 'fε 'lε ma, -a ta dunε- tralape 'si 'si zayi'.

¹⁷ 'Bhe yi mu 'ε 'le, 'ke le mu 'la kpele □kla 'bhe 'waati 'ε ba, 'bhe 'pegee 'ke le mu 'la 'nε mu □kla -yɔn ma, 'mu 'nisε- -yren ma!

¹⁸ -Ka 'ka 'seriwo -Waanbhaa' ni, 'kooko- 'bhe 'waati 'ε yaa kle -niinii' 'kpa bhla zi.

19 -Amasrɔyi, 'bhe yi mu 'ε nu klele 'eyɔole gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, -a 'san -Waanbhaa' 'drunyan kle 'ke 'bhe nu 'tɛnlɛ- -zɔn ma, 'bhe 'yansi -yrenbhele' gbɛya 'laa baale -lido' bhaaplɛn mu ta 'bhe gbɛɛn-. 'Bhɛɛ- 'kee- ge 'tɛnlɛ- 'drunyan 'lɛyanle ma, 'bhe 'yansi -yren 'laa nu baale -o ta.

20 'Ke Mɛɛzan -Waanbhaa' laa 'bhe -yren 'kpa yi mu 'ε 'ke 'kanle- -o lii, mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'laa -yaa nu 'solɛ- gole- -za 'yi. 'Duŋ- -e mɛɛ 'la zan mu makwan- gban -yaa pɛ mu 'le, -e 'yee- -yren 'kpa yi mu 'ε 'ke 'kaan -o -lii, 'mu -la -zayi'.

21 'Ke mɛɛ 'ke 'a ɲpia 'ka ni bhla 'la ba 'kaa: <-Ka 'ka 'yɛkpa, Mɛɛ -Bhee Mi -Kpɔsɔɔ Kriɛ 'ε -yoo -gɛ>. 'Bhɛɛ- <-Ka 'ka 'yɛkpa, -yoo laale!> 'Ka 'laa 'ka 'kpale- -a -yi.

22 -Amasrɔyi bhla ma mɛɛ mu nu -wɛnlɛ', 'bhɛɛ- -o nu a pɛlɛ dɔɔ 'wole- 'ke mɛɛ -bhee mu -kpɔsɔɔ 'gbu 'ε 'le, 'bhɛɛ- bhla ma -Waanbhaa' -lɛla' janwo mu nu nule 'ezin-. -O nu 'solɛ- maza mu 'pɛgeɛ 'kpeelɛni maza mu klele, 'kooko- 'ke 'bhe sɔ klele-, 'bhɛɛ- -o gbɛsɔ -Waanbhaa' mɛɛ 'la zan mu makwan- gban 'mu -yinile ta.

23 'Ka mu, -ka 'ka 'yɛkpa 'ka 'gbu ba 'elrele! 'N 'ka 'kpeelɛlakaan -gɛ bhe 'bhe -za mu 'ε 'kpen 'le.»

Bhaaplɛn Gbe 'ε 'nuza-

(Matie 24.29-31; Luki 21.25-28)

24 «'Bhe yi mu 'ε 'le, 'bhe -yren 'kpa yi mu 'ε 'kanle- blaɛn, -yretɛbhe laa nu -bhile' -li, -e nu klele 'ke -gblo 'le, 'bhɛɛ- mɛɛ laa nu 'solɛ- -bhile' 'ezin-.

25 'Bhɛɛ- mlɛklɛnnɛ mu 'ɛ nu baalɛ. -Glooya' mu 'la laflɛ' 'yi pɛ mu kun 'bhɛɛ- waa sɔ baalɛ', 'mu nu bɛɛnlɛ.

26 'Bhɛ bhla 'ɛ ba 'tɛ, 'ka 'yrɛ nu 'kpalɛ- *Bhaaplɛɲ Gbɛ 'ɛ 'nule- ma laflɛ' -gblɛn mu 'ɛ 'yi, -yaa' -glooya' -gbɛnɛ 'ɛ 'lɛ, 'bhɛ pɛgɛɛ -a -lɛgbɛya -yrayra 'ɛ 'lɛ.

27 'Bhɛ klɛlɛ 'tɛ, -e nu -yaa' -mlɛkɛ mu 'ɛ winbɔlɛ -e mɛɛ 'la zan mu makwan-, 'mu -lɛkpayrɛ □nɔɔ 'ɛkɛ- ta, 'kɛ 'mu da -yɛrɛtbhɛ -wlɛnyrɛ' 'pɛgɛɛ -a baayrɛ □nɔɔ, 'bhɛɛ- 'kɛ 'bhɛ gɛ 'kpalɛ- laflɛ' 'pɛgɛɛ 'trɛ -danɲa' mu ta.»

*Figi diinj 'ɛ 'bhɛ -kɔɔ' daan -za 'ɛ -dela -lɛ ɛɛ?
(Matiɛ 24.32-35; Luki 21.29-33)*

28 «-Ka figi diinj 'ɛ 'klɔsɪkɪn doo, 'bhɛɛ- -ka -za daan -a ma: 'kɛ -a -yi 'ɛ 'paa- -a gbɛ mu 'ɛ 'yi, 'bhɛɛ- 'kɛ -a -laa mu 'ɛ 'tɔɔnlɛ- -saan -a ta bhla 'la ba, 'kaa 'yaango- 'bhii- la ban bhla 'ɛ □bhwa 'ɛ -din.

29 'Bhɛ klɛgbɛya do 'ɛ 'yi, 'ka mu 'ezin-, 'ɲ -za mu 'la □pia 'ka ni bhɛ, 'kɛ 'ka 'mu klɛlɛ -ya bhla 'la ba, -kaa 'yaango- 'bhii- Bhaaplɛɲ Gbɛ 'ɛ 'nu bhla 'ɛ □bhwa 'ka -din gban.

30 'Mi pɛ 'ka ni 'ɲ 'sɔwɛɛ- 'ɛ ma dɔɔ: mɛɛ 'la zan mu -o -yrɛ ma -zɔn, -o 'kpɛn gale plɛɲ-, 'kɛ -za mu 'lɛɛ- 'kpɛn □bhwa gban.

31 Laflɛ' 'pɛgɛɛ 'trɛ nu 'kanlɛ- 'duɲ- 'an pɛ -jan mu 'ɛ waa nu 'kanlɛ- -titi.»

-Waanbhaa' do -kplɛn -lɛ 'drunyan 'lɛyan yi 'ɛ do

(Matiɛ 24.36-44)

32 Zɛsu pɛ 'ezin- dɔɔ: «-Za mu 'lɛɛ- klɛ yi oo, -o klɛ 'waati oo, mɛɛ 'kɛdo- 'kpɔ 'laa 'mu dɔ. 'Kɛɛ-

kpa lafle 'yi -mlɛkɛ' 'pegee -Waanbhaa' Gbe 'gbu 'ɛ ta oo, -o 'kɛdo- 'kpɔ 'laa 'mu dɔ, 'ke yaa 'e go 'ŋ Dɛ -Waanbhaa' do -kplɛn ba.

³³ -Ka 'ka 'yɛkpa 'ka 'gbu ba 'elrele, 'ka 'yri 'laa goɛ 'ka 'gbu -za 'le, -amasɔyi 'ka 'laa 'bhe 'waati 'bhɔ bhla 'ɛ dɔ.

³⁴ -E nu klɛɛ 'bhii- mɛɛ do geza gbɛn ta: -a ge bhla 'ɛ zi, -e -yaa' 'fɛ 'ɛ gbɛkpa -yaa' 'fa -la yewonɛ mu 'ɛ kɔɔ. -E ye 'ɛ 'yicienna -o 'kpen ma do do, 'bhɛɛ- -ya ɲpia 'fɛ gooba mi 'ɛ ni dɔɔ 'bhe bo 'fɛ 'ɛ -kɔsikunle ma, 'bhɛɛ- 'bhe 'yri 'laa goɛ 'bhe 'gbu -za 'le.

³⁵ 'Bhe gbɛɛn- bhe, 'ka mu 'gbu 'yri 'laa goɛ 'ka 'gbu -za 'le 'dɛ, -amasɔyi 'ka 'laa 'fɛzan- 'ɛ 'niina- bhla 'ɛ dɔ, -e nu klɛɛ yroma -la zi oo, blandɛyi oo, maagwɛn -we bhla 'ɛ ba oo, 'bhe 'pegee zrwanzi, 'ka 'laa 'bhe dɔ.

³⁶ 'Kee- ɲnwa 'ka 'yibɛennazi, bhaa yaa bhɔɛ 'ka ta yi pla.

³⁷ 'Mi 'kɛla 'wo zii' 'ka ni -gɛ, 'mi 'bhɛɛ- do 'kpɔ 'ɛ wo mɔkpen' ni dɔɔ: <'Ka 'yri 'laa goɛ 'ka 'gbu -za 'le.>>

ZESU DɛYRɛ 'PEGEE -A BWEYRɛ GALE BA ZERUZALɛMU

14

Zuufu -kunlii' mu 'ɛ -woo 'dukpa zii' Zesu ma 'bhɛɛ- -wa dɛ

(Matie 26.1-5; Luki 22.1-2; Zaan 11.45-53)

¹ -Yɛkpa' plɛ -yaa Paki 'fɛti yi 'ɛ 'lɛɛ, 'bhe 'pegee 'bluu mu 'la waa -yaa 'mu -pɛɛ 'ɛ wɛn 'ke 'sɛkɛ 'le 'mu 'bhle 'fɛti 'ɛ. 'Sraka 'lena -kunlii' mu

'ε 'pegee 'Tonj daan mu 'ε -o -yaa Zesu 'kunyre-glin 'zi -dawli' ma, 'bhεε- -wa dε.

² 'Dun-, -o -yaa pe 'zi 'eke- ni 'kaa: «-Koo' 'laa 'bhε kleε 'feti 'waati 'ε ba, 'kebhlaale -kooa' mεε mu 'ε nu -wlenε' 'eke- ma.»

*Le do -lasiklɔɔ □klaa Zesu 'wiinj-
(Matie 26.6-13; Zaan 12.1-8)*

³ 'Bhε 'waati 'ε ba, Zesu 'pegee -yaa -klanjlanε mu 'ε 'yaa- Betani -wa 'ε ta 'gwlaan- do a 'fε 'ε □la; 'bhε 'tɔ -le -yaa Simɔ, 'bhεε- -kpaan -yaa 'bhε ma -so. -O -yaa pεbhle 'zi 'waati 'la ba, 'ke le do nule-wlale -o ta. Buteli bhlo gbɔɔn -lrele' do -yaa 'bhε le 'ε 'koo, 'bhε buteli 'ε kleε -yaa 'ke 'vεε -gloon 'la -o -yaa 'bhε sii alibatri 'bhεε- 'le. -Lasiklɔɔ -gblen 'nrاله -'plεεle- do -le -yaa 'bhε buteli 'ε 'yi. 'Bhε 'yi 'tε, 'ke 'yee- le 'ε -e 'bhε buteli 'ε 'wile, 'bhεε- 'ke -ya -yi -lasiklɔɔ 'ε 'klaale Zesu 'wiinj-.

⁴ Mεε 'la zan mu -yaa 'bhε 'yre 'ε □noɔ ye, -o 'ke mu -o zrupliila, 'ke -wa pele- 'eke- ni dɔɔ: «Le 'lεε -yoo -lasiklɔɔ -gblen 'nrاله -'lεε 'sie zii' win 'ε -dela ma εε? -E 'bhε 'sie zii' bhaama -mela ma εε?

⁵ -O -yaa so a gonle- denie -goli' 'tanbha -kεmε yaga (300) 'e tralape 'le; 'bhεε- -o 'bhε -goli' 'ε na 'kooflenzan mu ni!» -O 'bhε le 'ε 'topia- 'eyɔole.

⁶ 'Dun- Zesu 'a zikpaa- -o ni dɔɔ: «-Kaa 'to 'srɔ! -Mele □kla 'bhεε- 'ka -o -a zrubatɛdɔ zii' εε? -E -za 'wlan -la □kla 'η ni bhe.

⁷ -Amasroyi, 'kooflenzan mu -o 'ka 'plen-yikpen ta, 'bhεε- 'ke 'waati 'oo 'waati 'la □swa 'ka ni, 'ka so -za 'wlan klele- 'mu ni, 'dun- 'mi 'laa nu bole 'ka -din 'waati 'ε 'kpen ba.

⁸ Le 'lɛɛ gbeswa- 'kɛla klɛle ta, -e 'bhɛɛ- ɲkla. Dɔɔn', -e -yaan gban -lasiklɔɔ 'klalele 'ɲ gbaa 'ɛ ta -a binle -lɛɛ.

⁹ 'Mi 'gbu pe 'ka ni 'ɲ 'sowɛɛ- ma 'kaa 'ke -Jan 'Nrɛle- 'ɛ 'wole- ɲzian yɛ 'oo yɛ 'la ɲnɔɔ, 'drunyan 'ɛ 'kpɛn 'yi, -o nu le 'lɛɛ klɛza 'ɛ 'yigɔɔnlɛ 'bhɛ ɲnɔɔ, 'kooko- 'yee- le 'ɛ -za dɔ mɛɛ mu 'ɛ 'kpee.»

Zudasi -o -a zi 'bhii- -e Zesu 'lɛna- 'sraka 'lɛna -kunlii mu 'ɛ ni

(Matie 26.14-16; Luki 22.3-6)

¹⁰ Zesu a -klanlanɛ vu ta plɛ mi 'la -o -yaa 'bhɛ sii Zuda Isikarioti -ja 'tɛnlɛ- 'Sraka 'lɛna -kunlii mu 'ɛ ma, 'ke -ya pele- 'mu ni dɔɔ -ya zi 'bhii- -e Zesu 'lɛna -o ni.

¹¹ 'Bhɛ -jan 'ɛ ɲswa 'mu ni 'egbenɛle, -ayile 'ke 'mu 'a 'pele a ni dɔɔ 'mu nu -gɔli' 'nalɛ- -a ni. -A 'san 'bhɛ yi 'ɛ ma, Zudasi gbɛ -yaa nu 'solɛ- Zesu 'kunle- ta gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, -e -yaa 'bhɛɛ- klɛ bhla -lɛle' 'ɛ -glin 'zi.

Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -woo Paki 'ɛ ta pɛ 'ɛ 'bhle zii'

(Matie 26.17-25; Luki 22.7-14; 22.21-23; Zaan 13.21-30)

¹² 'Bluu 'la waa -yaa 'bhɛ -pɛɛ 'ɛ wlɛn 'ke 'sɛkɛ 'le, 'bhɛ 'bhle 'fɛti yi -lwa 'ɛ 'le, Zuufu mu 'ɛ 'yaa- -bhlaa gwɛn bhlɔnɛ- mu -la dɛ, 'bhɛɛ- -woo klɛ 'ke 'sraka 'le -o gole 'ɛ luya 'yi 'bhɛ -zayi'. 'Bhɛ 'yi 'tɛ, Zesu a -klanlanɛ mu 'ɛ -wa -lɔkpaa dɔɔ: «'Yoo- -a zi 'bhii- -kɔɔ' ge -kɔɔa' Paki 'fɛti 'ɛ ta kpo 'ɛ klɛ 'naa ma ɛɛ?»

¹³ 'Bhɛɛ- Zesu -yaa' -klanlanɛ plɛ winbwa-, 'ke -ya pele- 'mu ni: «-Ka ge -wa 'la bhe -a ta, 'ka 'lɛ

nu 'palɛ- 'ke mɛɛ do 'le, -yi gbɔ do -o -a wiinj-, -ka dɔ -a zi.

14 'Kee- -ja wlalɛ 'fɛ 'la ɔla, -ka wla -a zi 'bhɛ ɔnɔɔ, 'bhɛɛ- -ka 'bhɛ 'fɛzan- 'ɛ lrɔkpa' dɔɔ: <'O Daan mi 'ɛ pe 'o nu 'e 'lrɔkpa dɔɔ 'yee- 'pegee -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ nu -waa' Paki 'fɛti 'ɛ ta pɛ 'ɛ 'bhleɛ- 'fɛkpee 'la ɔla 'bhɛ -o naa -a ma ɛɛ?>

15 'Ke 'bhɛ ɔkla, 'fɛzan- 'ɛ nu -yaa' sanɔaso 'kpee gbilaan 'ɛ do zɔnɛ 'ka ni. 'Bhɛ magaanle -o 'elrele gban, 'bhɛ 'pegee mɛɛ mazadɔ pɛ yɛkɛ- 'la ma 'bhɛ -o 'bhɛ ɔla. 'Ka nu -kɔɔa' pɛ Paki 'fɛti 'ɛ ta kpo 'ɛ klɛɛ -kɔɔ' ni 'bhɛɛ- ɔnɔɔ.

16 -Yaa' -klanlanɛ plɛ 'ɛ -o gele 'tɛ, 'ke -o wlale- -wa 'ɛ ta. -O ɔbhwa pɛ mu 'ɛ 'kpen 'lesole ta 'bhii- Zesu 'a ɔpia -o ni ɔnɛ- 'la gbɛɛn-. 'Bhɛɛ- -o -waa pɛ 'fɛti ta kpo 'ɛ ɔkla 'bhɛɛ- ɔnɔɔ.»

17 'Bhɛ blaana, Zesu a -klanlanɛ plɛ 'ɛ 'niinaa -o -zanta'. Yromazi bhɔle 'tɛ, 'ke 'yee- Zesu 'pegee -yaa' -klanlanɛ vu ta plɛ 'ɛ -o 'nule wlale -wa 'ɛ 'kpee.

18 -O -yaa pɛle 'zi bhla 'la ba, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni 'kaa: «'Mi pe 'ka ni 'ɲ 'sɔwɛɛ- 'gbu 'ɛ ma dɔɔ 'ka mu 'la 'ka 'pegee 'mi -o pɛbhle 'zi 'eke- zi -gɛ bhe, 'ka do nu -dawli' 'kpale- 'ɲ gbɛ ta, 'bhɛɛ- -yoo 'ɲ 'lena mɛɛ mu ni.»

19 -Yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -woo wlɛyisriwoa, 'bhɛɛ- 'ke -wa -lrɔkpale 'sanle do do 'kaa: «'Mi -le 'kɛle- ɛɛ?»

20 Zesu pɛ -o ni 'tɛ dɔɔ: «'Ka mɛɛ vu ta plɛ 'ɛ ba, 'ke mɛɛ 'la zan 'bhɛ gbɛ ɔwlaa 'ɲ gbɛ ta pɛle -koo do 'kpo 'ɛ 'yi, 'bhɛ klɛ 'bhɛ zan 'bhɛ -le 'kɛle-.

21 Wlan 'ɛ ni, Bhaaplenɲ Gbe 'ɛ -yoo zan gale 'bhii- -a yɔɔndɛle -o -a ba zayi' ɔnɛ- 'la gbɛɛn-

-Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi. 'Dun- mεε 'la zan nu -a -lenale mεε mu 'ε ni, 'bhεε- -wa dε, 'bhε zan ta -yren! 'Ali- 'ke waa -yaa 'bhε zan 'ε ya -titi, 'bhε mabhaa -yaa bhɔ 'bhε zan 'ε ma.»

-Waanbhaa' a pεbhle 'Wen

(Matie 26.26-30; Luki 22.14-20; 1 Korenti 11.23-25)

²² -O -yaa pε 'ε 'bhle zii' bhla 'la ba, Zesu 'bluu 'ε 'sile-, 'kee- -Waanbhaa' 'pubɔle -a ma, 'bhεε- 'ke -ya takanle kplokplo. 'Bhε blaان, 'ke -ya nale- -yaa' -klanlanε mu 'ε ni, 'bhεε- -e pe -o ni dɔɔ: «-Kaa 'kun, 'η 'fle 'ε 'yele- -gε.»

²³ 'Bhε blaان, 'kee- -drɔɔ pεyan- do 'sile, 'bhεε- 'kee- -Waanbhaa' 'pubɔle 'bhε ma, 'kee- 'bhε 'kpale -o 'kɔɔ 'kaa -o 'kpen 'a 'ke 'mi do do.

²⁴ 'Bhε klele 'tε, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni dɔɔ: «'N yien 'ε 'yele- -gε, -bhoolaya drεε 'la -yoo -Waanbhaa' 'pegee bhaaplen η mu plen-, yien 'lεε- 'bhε -le 'bhε -tɔɔmasie 'ε 'le, -e -klalaa', 'kooko- -e mεε -bebe 'pegee -Waanbhaa' kpa do ma.

²⁵ 'Mi pe 'ka ni wlan 'ε ni dɔɔ 'naa nu -drɔɔ 'bhεεke 'mile- 'ezin- 'sani- 'η nu -drɔɔ drεε 'la 'mile- -Waanbhaa' a -bhlenɔgbeya -wa 'ε ta 'bhε 'waati 'ε 'bhɔle- plen-.»

²⁶ 'O yanle -Waanbhaa' 'tɔbhɔ ma 'sro mu 'ε 'kpalele, 'ke -o 'pwele 'fε 'ε □la, 'bhεε- 'ke -o gele- Olivi diin vle gɔɔn 'ε 'wiin-.

Zesu pe Pieri ni dɔɔ 'bhε nu 'bhε -lεmadɔle 'eglɔɔle -a ma

(Matie 26.31-35; Luki 22.31-34; Zaan 13.36-38)

²⁷ Zesu pe -yaa' -klanlanε mu 'ε ni dɔɔ: «'Ka 'kpen nu 'η 'tolε- a □nɔɔ, -amasrɔyi -a yɔɔndεle

-o -Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi 'kaa: <'Ŋ nu -bhlaa mu gooba mi 'ε dελε, 'bhεε- -bhlaa mu 'ε nu 'kanλε- 'eke- ma jafata.>»

²⁸ Zesu pe -o ni 'ezin- 'kaa: «'Dun- 'ke 'η -bwela gale ba 'waati 'la ba, 'η nu 'kanλε- 'ka 'λεε -so Galile.»

²⁹ 'Bhe □nɔɔ bhe, 'ke Pierei 'a 'pele 'a ni dɔɔ: «'Ali- 'ke mεε -vin mu 'ε 'kpen blasaan-, 'bhεε- 'ke -woo 'e □twa -a nɔɔ-, 'mi 'naa nu 'e 'tole- a □nɔɔ -titi.»

³⁰ 'Bhe klele 'te, 'ke Zesu 'a zikpale -a ni dɔɔ: «'Mi pe 'e ni wlan 'ε ni dɔɔ: -zɔn -bi 'gbu 'λεε zi, 'sani maagwlen -wegbe' ple mi 'ε 'plen-, 'e nu 'e 'lemadɔle 'egloole 'mi ma -gloɔn yaga 'kaa 'yaa mi dɔ.»

³¹ 'Bhεε- 'dun-, Pierei 'bhe zikpaa- -a ni fangan- ma 'ezin- dɔɔ: «'Ali- 'kee- □kla 'o 'pegee 'bhi dεle 'le 'eke- 'yi, 'naa nu 'η -bangole 'e 'yi -titi.» -Klanlane -vin mu 'ε 'kpen -dwa 'bhεε- -jan yeke- do 'kpɔ 'ε ta.

Zesu 'pegee -yaa' -klanlane mu 'ε -ja Zetisemane -yri gba 'ε □la

(Matie 26.36-46; Luki 22.39-46)

³² 'Bhe blaane, Zesu 'pegee -yaa' -klanlane mu 'ε -o -ja yre do nɔɔ-, -o -yaa 'bhe yre 'ε sii Zetisemane. -O bhɔle 'bhe □nɔɔ bhe 'te, 'ke Zesu 'a 'pele -yaa' -klanlane mu 'ε ni 'kaa: «-Ka yala-ge, 'η gele- 'η 'seriwole laale.»

³³ -A ge bhla 'ε zi, -e Pierei 'pegee Zaki 'bhεε- Zaan 'siila-, 'bhεε- 'mu -dwa -a zi. -Gblaane 'klale -saan -a -yi, 'bhεε- -a blina- yien -yaa.

34 -E pe -o ni dɔɔ: «'Nj 'blina- yiɛn -o 'klekle 'ke 'bhɛ ge 'tɛnlɛ- 'ŋ gale ma. -Ka bo 'ka 'yrɛ ma yrɛnɛ- 'lɛɛ- □nɔɔ -gɛ!»

35 -Ya plɛŋgole sa -o ma, 'kee- 'klaale -a 'kpɔ ta 'trɛ ma, 'bhɛɛ- 'ke -ya 'seriwole -Waanbhaa' ni 'kaa: «'Kee sɔ a klɛle-, -yrɛnbhle' 'waati 'yɔɔ- 'lɛɛ 'kan 'ŋ ma 'egbɔɔnle.»

36 -E -yaa pe 'zi dɔɔ: «'Nj Dɛ, 'ŋ Dɛ, -za 'kprɛn klɛ 'sɛŋ -o 'e ni. -Yrɛn pɛyan- do 'la bhe -a plɛŋgo 'ŋ ma. 'Dun- 'yaa 'mi zru maza klɛɛ, 'e 'gbu -la zru maza klɛ.»

37 'Bhɛ blaɛn, 'kee- nule- 'pwɛɛ- -yaa' -klanlanɛ yaga 'ɛ ta, 'bhɛɛ- 'kee- bhɔle- 'mu ta yi pla. 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'kee- Pɛri bwele-, 'bhɛɛ- 'ke -ya pele- 'bhɛ ni dɔɔ: «Simɔ, 'e yidɛ zii' ɛɛ? 'Yaa 'sɔɛ- bole- 'e 'yrɛ ma 'ali- 'waati sanɛ- ba ɛɛ?»

38 -Ka bo 'ka 'yrɛ ma, 'ke 'ka 'ka 'seriwo Waanbhaa' ni, 'kooko- -Setran' 'laa 'ka 'yidan-, 'bhɛɛ- -e 'ka bɔ -za 'yɔɔ- 'yi. Bhaaplɛŋ zru -o -a zi 'bhii- -e -za 'wlan klɛ, 'dun- 'bhɛ yɛkɛ- fangan- 'laa -o 'ɛ ta.»

39 -Ya plɛŋgo gbɛ drɛɛwoa- -o ma 'ezin-, 'bhɛɛ- 'kee- bɔle- 'yee- -jan do 'kpɔ 'ɛ 'pele- ta -Waanbhaa' ni.

40 -E niina- gbɛ drɛɛwole 'ezin- -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ ta, 'kee- bhɔle- 'mu yidɛle ta; -amasrɔyi, yi 'ɛ gbinkpa' gbɛ -yɔɔ' 'ɛ 'kɔɔ -o -yrɛ ta, -jan 'la -o 'bhɛ pe Zesu ni, waa -yaa 'bhɛ dɔ. 'Bhɛɛ- -e -ja 'ezin- -a -zanta'.

41 -A nu gbɛ yaga mi 'ɛ ma -o ta, 'ke -ya pele- -o ni dɔɔ: «'Ka -o yidɛ 'zi ɛɛ, 'bhɛɛ- 'ka -o 'ka 'yitrɛ zii' -li ɛɛ? 'Bhɛ □swa 'bhɛ 'yi, 'waati 'ɛ □bhwa. -Ka 'ka 'yrɛkpa! -O nu -dawli' 'kpalɛ- Bhaaplɛŋ Gbe

'ε gbε ta, 'bhεε- -wa 'lena -za 'yoo- kle mu 'ε ni, 'bhε 'waati 'ε □bhwa.

⁴² -Ka 'ka 'wlen-, -koo' ge! -Ka 'ka 'yrekpa doo, mee 'la zan nu -dawli' 'kpale- 'η gbε ta, 'bhεε- -yoo 'η 'lena- mee mu ni, yaa -o -li -koo' ma 'egboonle.»

Zesu 'kunyre- mee mu 'ε 'koo

(Matie 26.47-56; Luki 22.47-53; Zaan 18.3-12)

⁴³ Zesu 'yaa- 'bhε -jan 'ε 'wo zii' bhla 'la ba, 'ke Zuda 'pwele -a -yi. Zesu a klanlane vu ta ple 'ε do -le -yaa 'kele-. -Zamaa' 'srε -gbεne do -yaa -a zi, -gokun' 'pegee 'beni mu 'le 'mu 'koo. 'Sraka 'lena -kunlii mu 'ε 'pegee 'Ton daan mu 'ε, 'bhεε- -waa' 'gwlaan- gbalaan mu 'ε 'mu -le -o winbwa- Zesu 'kunyre- □noo.

⁴⁴ 'Yee- Zuda 'la □kla Zesu 'lena mi 'le mee mu 'ε ni, -e Zesu 'kungbeya -toomasie do -zronna Zesu 'kun mu 'ε ni doo: «'Ke 'η mee 'la zan -tuubwa 'yele- 'kele-. -Kaa 'kun 'bhεε- 'ka ge 'kele-, 'duη- ka 'ka 'yrekpa 'a ba 'elrele!»

⁴⁵ Zuda nule 'te, 'ke -ya mabeenle -gun Zesu -din, 'bhεε- 'ke -ya pele- 'bhε ni doo: «'O Daan mi!» 'Bhε klele 'te, 'kee- Zesu -tuubo.

⁴⁶ 'Bhε klele 'te, 'ke mee mu 'ε -o Zesu 'kunle.

⁴⁷ 'Duη- -yaa' -klanlane do 'bhε a -gokun' 'ε 'pwele- 'bhε 'bhoo- 'ε 'yi, 'kee- 'sraka 'lena -kunlii gbalaan 'ε 'bhε a 'fa -la yewone mu 'ε do 'tronlaa do takanle.

⁴⁸ 'Bhε klele 'te, 'ke Zesu 'a 'pele -o ni 'kaa: «'Ka □nwa 'η 'kunyre- □noo -gokun' 'pegee 'beni mu 'le 'ka 'koo, 'η 'yoo- 'ke mee de mi do -la -le εε?

⁴⁹ Yi 'oo yi, -koo 'yaa 'eke- 'yi, 'bhεε- 'η 'yaa- mee mu daan *-Waanbhaa' Gba 'Fε -Gbεne 'ε □la, -mele □kla 'bhεε- 'ka 'laa 'η 'kunle- 'bhε yre 'ε □noo

εε? 'Dun- -za 'lεε- 'kpen □kla, 'kooko- -Waanbhaa' -lεla' janwo mu 'ε -o -jan mu 'la □woa 'mi ba zayi' -Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi 'mu 'leso-.»

⁵⁰ 'Bhε klele 'te, 'ke -klanlanε mu 'ε 'kpen 'kanle 'eke- ma 'gbasaa gbasaa, 'ke -o Zesu do -kplen 'tole 'a □noo.

⁵¹ -Zwanne do dole -yaa Zesu zi. So dron -la 'kanle- -yaa -a gbε ta. Mεε mu 'ε -o 'bhε □kwan 'ezin-.

⁵² 'Dun- 'bhε 'ploole 'bhε ta so 'ε ma -o 'koo-, 'bhεε- 'ke 'bhε blasanle 'bhε tafleŋ- 'ε 'le.

-O -ja Zesu 'le Zuufu mu a 'kitikan mεε gblaan -lεdo' 'ε ba

(Matie 26.57-68; Luki 22.54-55; 22.63-71; Zaan 18.13-14; 18.19-24)

⁵³ -O -ja 'ke Zesu 'le *'Sraka 'lena mu a -kunlii gblaan 'ε ba 'fε 'le ma. 'Sraka 'lena mu -kunlii' mu 'ε 'pegee Zuufu mu 'ε -waa' 'gwlaan- gblaan mu 'ε, 'bhεε- *'Ton Daan mu 'ε, -o 'kpen -ja -o 'lekpaλε 'eke- ta 'bhε □noo ye.

⁵⁴ Mεε mu 'ε -yaa ge 'zi Zesu 'le bhla 'la ba 'sraka 'lena mu a -kunlii -gblaan' 'ε ba, Pieri -yaa zan -o -zanta' 'egboonle. 'Bhεε- 'kee- nule- wlale 'yee- 'sraka 'lena mu a -kunlii gblaan 'bhε -a 'fε -gben 'ε 'yi. 'Bhε □noo bhe, 'kee- gele- yaale 'fε gooba mu 'ε -din -a magayre noo- 'te 'ε -din.

⁵⁵ 'Sraka 'lena -kunlii mu 'ε 'pegee Zuufu mu a 'kitikan mεε gblaan -lεdo' 'ε -o 'kpen 'yaa- -jan 'bhεeke- do -glin 'zi Zesu 'kaama-, 'kooko- 'bhε kle -a dε win 'le. 'Dun- waa -jan 'lεdoole 'kedo- 'male mεε 'kedo- 'kpo 'lii Zesu ma.

⁵⁶ -Amasroyi mεε -bebe -yaa bhla 'kpa zii' Zesu ma, 'dun- -o 'kpen 'liijan- mu 'ε waa -yaa do.

57 'Bhe klele- 'te, 'ke -zamaa' 'e 'plen- mee 'ke mu -o -wlenle', 'bheε- 'ke -o bhla 'leε- 'bheε- 'kpale Zesu ma 'kaa:

58 «'O mɔɔ 'gbu 'a □maa -a -lii dɔɔ bhaaplen mu 'gbu -Waanbhaa' Gba 'Fe -Gbenε 'la -dwa 'mu gbε 'le, 'yee- 'gbu nu 'bhe 'wilε-, 'bheε- -ya dɔ gbε drεεwo -yrekpa' yaga -la; 'bhe 'laa nu klele bhaaplen woye 'le.»

59 'Ali- 'bhe -jan 'la bhe, 'bhe gole -yaa -jan -vin mu 'ε ma.

60 'Bhe 'waati 'ε ba 'te, 'ke *'sraka 'lena mu a -kunlii gbalaan 'ε -ya -wlenle', 'kee- dulale -zamaa' 'e 'plen-, 'bheε- 'kee- Zesu -lrɔkpale 'te dɔɔ: «Mεε mu 'ε -jan mu 'la 'kpen 'wo zii' 'e ma, 'bhi pe 'mu 'yi 'nale- εε?»

61 'Duŋ- Zesu tagale □bwa. 'Ezin- 'ke 'sraka 'lena mu a -kunlii gbalaan 'ε -ya -lrɔkpa' gbε drεεwole dɔɔ: «'Bhi -le 'ke Mεε -Bhee mi -kposɔɔ Kriɔ 'ε 'le εε, 'bhe 'pegee 'o -Waanbhaa' 'la 'tɔbhɔ 'bhi -le 'bhe Gbe 'le εε?»

62 'Bhe 'yi 'te, 'ke Zesu 'a zikpale -a ni dɔɔ: «-Aani', 'mi 'gbu -le 'bhe 'le. 'Bheε- 'duŋ-, 'ka 'kpen 'yre nu 'kpale- Bhaaplen Gbe 'ε 'yaale- ma 'Senkpenzan -Waanbhaa' -din 'tɔbhɔ ma yaayre 'ε □nɔɔ. 'Bheε- 'ka nu -a yeε 'ezin- 'ke -yoo zan lafle' -gblen mu 'ε 'yi.»

63 'Bhe -jan 'ε 'la gbε -yɔɔ' 'kɔɔ 'sraka 'lena mu a -kunlii gbalaan 'ε ma, 'ke -ya 'gbu ta dune- mu 'ε 'peedele, 'bheε- 'ke -ya pele- 'kaa: «-Kɔɔ' maza -o -li mεε -bheεke' a 'srɛya- klele ma εε?»

64 -E -Waanbhaa' 'tɔsɛ ma jan 'la □woa bhe, 'ka 'bhe □maa εε, 'ka mu pe 'bhe 'yi 'nale- εε?» -O 'kpen -benɔgwa do ma 'ke -wa pele- 'kaa: «-Yoo

'ke dεpe 'le.»

⁶⁵ 'Bhe yre do 'ε □nɔɔ bhe, 'ke mεε 'ke mu -o -liile' 'klale- 'sanle Zesu ta, 'bhεε- 'ke -o sɔgbε do -yrelε' -a wleyi', 'ke -wa zɔn -sɔ -o gbεkpun- mu 'ε 'le, 'bhεε- 'ke -wa -lrɔkpa' dɔɔ: «Mεε 'la zan 'e □zwan, 'bhe zan 'ε 'tɔkan 'o ni doo!» 'Bhεε- 'fε gooba mu 'ε 'mu 'yaa- -a 'trɔnzɔn- 'zi 'ezin-.

Pieri -o -a -lεmadɔ 'zi 'eglɔɔle Zesu ma

(Matie 26.69-75; Luki 22.56-62; Zaan 18.15-18; 18.25-27)

⁶⁶ Pieri -yaa bhla 'la ba *'sraka 'lena mu a -kunlii gbalaan 'ε -yaa' 'fε -gbenj 'ε 'yi 'trε ma, 'ke 'bhe a 'fε 'ε □la yewo le 'ε do nule-.

⁶⁷ 'Bhe yewo le 'ε 'yee- Pieri 'yele-, 'ke -ya maga 'zi 'tε 'ε ma, 'ke 'bhe 'e 'yrekpale -a ta frii, 'bhεε- 'ke 'bhe 'a 'pele -a ni: «'Bhi 'gbu 'ezin-, 'e 'yaa- 'yee- Nazareti mi Zesu 'ε zi.»

⁶⁸ 'Duŋ- Pieri 'e 'lεmadwa 'eglɔɔle 'ke -ya pele- dɔɔ: «Le -nε, 'e droɔn' -o -jan 'la 'wo zii' bhe, 'naa 'bhe dɔ, 'bhεε- 'naa -o -a -yima' zii'.» 'Bhe blaana, 'kee- 'pwεle, 'bhεε- 'kee- gele- -gbenj 'ε 'lε ma. ['Bhεε- 'ke maagwlen -wele' 'tε.]

⁶⁹ 'Yee- yewo le -nε do 'ε -e Pieri 'yele- 'ezin-, 'ke -ya pele- 'bhe □nɔɔ mεε mu 'ε 'yre ma dɔɔ: «'Gwlaan- 'lεε- 'yoo 'woo- mεε mu 'ε do 'le!»

⁷⁰ 'Duŋ-, 'ke Pieri 'e 'lεmadɔle 'eglɔɔle 'bhe -jan 'ε ma 'ezin-. 'Bhe blaana boolazi sa bhɔle, 'ke -gbenj 'ε 'lε ma mu 'ε -wa pele- Pieri ni 'kaa: «'Wlan 'ε ni, 'bhi 'gbu 'lεε- 'yoo- 'ke 'woo- mεε mu 'ε do 'le, -amasroyi 'yoo- 'ezin- 'ke Galile 'mi 'le!»

71 'Bhε 'yi 'tε, 'ke Pieri -a 'pele dɔɔ: «Bhaa 'η ga 'ke 'η 'yoo- bhla pe 'zi! 'Mi 'pegee 'η 'sowεε- 'ε ta, 'ka -o -we 'zi mεε 'la 'le, 'naa 'a dɔ -titi!»

72 'Bhε 'waati do 'kpɔ 'ε ba 'te, 'ke maagwɛn 'a 'we gbε plε mi klεle-, 'bhεε- Zesu 'yee- Pieri 'kpeelεkaan -jan 'la 'le 'elwale, 'ke 'bhε dɔle- -a 'kpee. Zesu 'a πpia -a ni 'elwale dɔɔ: «'Sani- maagwɛn nu -wele' plε -zɔn, 'e nu 'e 'lεmadɔle 'eglɔle mi ma gaan yaga.» 'Bhεε- 'yee- Pieri wisile -saan.

15

*-O -ja Zesu 'le Romε mu a -janmatii Pilati ba
(Matie 27.1-2; 27.11-14; Luki 23.1-5; Zaan
18.28-38)*

1 Zrwan 'tutu 'ε zi, Zuufu mu a 'kitikan mεε gbɛn -lɛdɔ' 'ε -o 'kpɛn πklaa 'eke- ba: -o 'ke mu -yaa 'sraka 'lɛna -kunlii mu 'le, 'bhεε- -a 'ke mu -yaa' Zuufu mu a 'gwɛn- gbɛn mu 'le, 'bhεε- -a 'ke mu -yaa 'Tɔn daan mu 'le. -Woo 'eke- πya 'yee- Zesu ba zayi'. -O yanle Zesu gbɛtabɔlele, 'ke -o gele- -a -lɛnɛ Romε mu a -janmatii Pilati ni.

2 -O bhɔle Pilati ba, 'ke 'bhε Zesu 'lrɔkpale 'kaa: «'Bhi -le 'ke Zuufu mu 'ε waa -bhɛngbe 'ε 'le εε?» Zesu 'a 'lekwan- -a ni 'kaa: «'E 'gbu 'yela- πpia bhe.»

3 'Dun- 'sraka 'lɛna -kunlii mu 'ε bhla -bebe πkpa Zesu ma 'bhε yrε 'ε πnɔɔ ye.

4 'Bhε klεle 'tε, 'ke Pilati 'a 'lrɔkpale 'ezin- 'kaa: «-Woo -jan -bebe 'la 'kpɛn 'wo zii' 'e ma bhe, 'e 'trɔn 'laa -o 'mu 'yi εε? 'Bhεε- 'bhi 'laa -o -jan 'ke 'wole 'mu 'yi εε?»

⁵ 'Bhɛɛ- 'duŋ-, Zesu 'laa -jan 'kedo- 'kpɔ 'lɛkunɛ. 'Bhɛ tagagbɛya -gloon 'ɛ 'bhɛ 'yee- Pilati 'kpeɛlɛnia -a ma.

-O Zesu dɛ -kpan -balaa' 'a ta

(Matie 27.15-26; Luki 23.13-25; Zaan 18.3-19.16)

⁶ Lɛɛ 'oo lɛɛ, Zuufu mu a Paki 'fɛti 'ɛ ta, Pilati -yaa ploo -kaso 'yi mi do ma. 'Ke -zamaa' 'yaa- -kaso 'yi mi 'la 'yɛwo- -a ma, -e -yaa ploo 'bhɛɛ- ma -o ni.

⁷ 'Bhɛ klɛgbɛya do 'ɛ 'yi, -o -yaa -kaso 'yi mi do sii Barabasi. -O 'bhɛ 'pegee 'bhɛ -vin -kala' mɛɛ 'ke mu □bwa -kaso 'yi, -amasɔyi -o -wlɛnna Romɛ mu 'ɛ ma, 'bhɛɛ- -o mɛɛ do □dia.

⁸ -Zamaa' 'ɛ -ja Pilati ba -lɛ ma, 'ke -o -sromabɔle 'sanle -a ni dɔɔ -e 'ploo- -kaso 'yi mi do ma -o ni 'bhii- -e -yaa dɔ -a klɛle -la -o ni gɔnɛ- 'la gbɛɛn- lɛɛ 'oo lɛɛ.

⁹ 'Bhɛ 'yi 'tɛ, Pilati -o -lɔkpaa dɔɔ: «'Kaa- zi 'bhii- 'ŋ 'ploo- Zuufu mu a -bhɛngbɛ 'ɛ ma 'ka ni ɛɛ?»

¹⁰ 'Yee- Pilati 'gbu 'yaa- 'yaango- 'bhii- 'sraka 'lɛna -kuŋlii mu 'ɛ -o Zesu 'lɛnaa- -a ni, -amasɔyi -o -yaa zranwo 'zi -a ba.

¹¹ 'Duŋ- 'sraka 'lɛna -kuŋlii mu 'ɛ -wa □wlaa -zamaa' 'ɛ zi dɔɔ -o -sromabɔ Pilati ni 'kaa 'bhɛ 'ploo- Barabasi -la ma -o ni, 'bhɛɛ- 'bhɛ 'laa 'ploolɛ- Zesu ma.

¹² Pilati -zamaa' 'ɛ 'lɔkpa gbɛ drɛɛwoa- 'ezin- dɔɔ: «'Kaa- zi 'bhii- 'ŋ -mɛ za -la klɛ 'ka mɛɛ 'la zan sii <Zuufu mu a -bhɛngbɛ> 'bhɛ ni ɛɛ?»

¹³ -O -pɛɛnna 'eke- zi dɔɔ: «-A gbaan -yriɛgbɛɛle do ta, 'bhɛɛ- -e ga!»

14 Pilati pe -o ni 'kaa: «-E -za 'yoo- -gloon 'ε -dela □kla εε?» 'Duη- -o -pεenna 'egloole 'ezin- doo: «-A gbaan -yrigbεele do ta, 'bhεε- -e ga!»

15 'Bhε □noo bhe 'tε, Pilati -yaa zi 'bhii- -e -zamaa' 'ε zru maza klε, -ayile, 'kee- 'ploole Barabasi ma -o ni 'tε. 'Bhεε- -ya □kla 'bhεε- -o Zesu zita □zwan 'ke gbanbhle 'le, 'bhεε- -e 'bhε □kpaā -srwase' mu 'koo 'kaa -o ge -a gbaan -yrigbεele do ta.

*-Srwase' mu 'ε -o Zesu malrɔgo 'zi
(Matie 27.27-31; Zaan 19.2-3)*

16 'Bhε klεle 'tε, 'ke -srwase' mu 'ε gele Zesu 'le -janmatii 'ε -yaa -gbenη -gbεnε 'ε 'yi, 'bhεε- 'ke -woo -vin -srwase' mu 'ε 'kpen 'siile.

17 'Bhε □noo bhe, 'ke -o dunε- gboon 'ten -klεen' -klεen' do 'klale -a ta, 'bhεε- 'ke -o lεrε zunghle do 'tanle, 'bhεε- 'ke -o 'bhε 'kpale -a wiin- 'bhii -bhlenḡbe ηḡblo ma 'faa do.

18 'Bhε blaān, 'ke -wa 'pubole 'sanle 'kaa: «'E 'yia-, Zuufu mu a -bhlenḡbe!»

19 'Bhεε- -o -yaa zon 'zi -a wiin- toḡo do 'le, 'ke -woo -liile' kla a ta, 'bhεε- 'ke -woo 'kpoo zen -a -lεε 'bhii- -o -gasikpa zii' -a ma.

20 -O -yaan -a malrɔgolele bhla 'la ba, 'ke -o dunε- gboon 'ten -klεen' -klεen' 'ε gole -a ta, 'bhεε- 'ke -wa 'gbu a dunε- mu 'ε 'klale -a ta. 'Bhε blaān, 'ke -o gele- 'kεle- 'pεēlii- -a gbaan zayi' -yrigbεele do ta.

*Zesu gbaanyrε -yrigbεele 'ε ta
(Matie 27.32-44; Luki 23.26-43; Zaan 19.17-27)*

21 -O -yaa ge 'zi Zesu gbaanle -yrigbεele 'ε ta bhla 'la ba, 'ke -o -lεpale 'gwlaan- do 'le 'ke 'bhε -o

da 'zi gba la. Sireni mi do -le -yaa 'bhe 'le, 'bheε-
-o -yaa 'bhe sii Simo. Alzandri 'pegee Rufusi de
-le -yaa 'bhe 'le. 'Bhe 'kanle- -benlawoa -o 'kan
zi 'ε 'lii, 'ke -srwase' mu 'ε -wa pele- 'bhe ni doo
'bhe Zesu gbaan -yrigbeεle 'kwe 'ε 'si kpanma.

²² 'Bheε- 'ke -o gele- Zesu 'le yre do □noo, -o
-yaa 'bhe yre 'ε sii Gologota, 'bhe 'yile- doo <mεε
ngblo bhele' yre.>

²³ -O bhole 'bhe yre 'ε □noo 'te, -o -yaa -laane'
'la sii miri, -o 'bhe 'yizaala -droo 'tonle- ba, 'bheε-
-o 'bhe 'nale- -yidaan Zesu ni, 'bheε- -ya -bangwa
'bhe 'mile- ma.

²⁴ -O Zesu -gbaanna -yrigbeεle 'ε ta. 'Bheε- 'ke
-o 'tete dole- -yaa' dune- mu 'ε ta, 'kooko- -o 'kpen
do do do -o 'kela 'le -o 'bhe do.

²⁵ -O -yaan -a gbaanlele zrwanzi -yretεbhe
gwlen -wlen 'waati 'ε ba (neveε 'waati 'ε ba).

²⁶ -O Zesu □dia win 'la ma -yrigbeεle 'ε ta,
-o 'bhe yoon dia- -yripeene do ta, 'bheε- -o 'bhe
-gbaanna -a ngblo 'ε trala -yri 'ε ta; 'bheε- 'bhe
'sewεwole -yaa 'te -gee' 'kaa:

«Zuufu mu a Bhlen gbe».

²⁷ -O mεε de mi ple -gbaanna -yrigbeεle -bheεke'
ta -a gbε ple 'ε ta: -A do -yaa -a gbε -yie' 'yi, 'bheε-
'bhe -vindo' mi 'ε 'yaa- -a gbε -koo ta.

²⁸ ['Bhe klegbeya 'ε 'yi, -jan 'la yoondele -yaa
-Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi, 'bhe -jan 'ε 'leswa□,
'bhe -jan 'ε 'yaa- doo: «-O yee- -kpa-a -za yoo-
kle mu ba.»]

²⁹ 'Bhe blaana, mεε 'la zan mu 'yaa- 'kan zii'
'bhe yre 'ε □noo, 'bhe mu -yaa Zesu -zwanwo' zii'
'ke -woo ngblo 'ε bo -so 'kaa: «-Oon 'oon-! 'Bhi
'laa 'pele- 'kaa 'e so -Waanbhaa' Gba 'Fe -Gbene

'ε 'wile, 'bhεε- 'ya dɔ gbε drεεwo -yrekpaɔ' yaga -la εε?

³⁰ 'E 'gbu 'si 'ε go 'ε -za 'yi, 'ke 'yee 'gbu go -yrigbεεle 'ε ta doo!»

³¹ 'Bhε klεgbeya do 'ε 'yi, 'sraka 'lεna -kunlii mu 'ε 'pegee 'Toj daan mu 'ε 'yaa- Zesu malrɔgo 'zi 'ke -wa pe 'eke- ni -sɔ 'kaa: «-E mεε -bhεεke' mu -gwa -za 'yi, 'duj- yaa sɔ -a 'gbu gole- -za yi!

³² Mεε -Bhee Mi -kpɔsɔɔ Kriɔi, Izraeli mu a -bhlenjbe, zina- -zɔn -yrigbεεle 'ε ta! 'Ke 'o 'bhε □ya, 'o nu 'o 'kpale- -a -yi 'tε.» 'Bhεε- 'ezin-, mεε ple 'la gbaanle -yaa' -a gbε -yre ple 'ε ta, 'mu 'yaa- -a -zwanwo' zii'.

Zesu gayrε

(Matie 27.45-56; Luki 23.44-49; Zaan 19.28-30)

³³ 'Kee- san -yrekpaɔ' ma, 'kee- ge 'tεnle- yromazi -yretεbhε yanyan 'ε 'le (trwazεε 'waati 'ε ba), -gblo □kpaɔ 'trε 'ε 'kpen ta.

³⁴ 'Bhεε- yromazi -yretεbhε yanyan 'ε 'bhɔle- 'te, 'ke Zesu -gbekanle 'egɔɔle 'ke -ya pe dɔɔ: «*Eloi, Eloi, lama sabatani!*» 'Bhε 'yile- 'kaa: «'An -Waanbhaa', 'an -Waanbhaa', -mεle □kla 'ye 'η do -kplenne' □twa □nɔɔ εε?»

³⁵ Mεε 'la zan mu dulale -yaa 'bhε yre 'ε □nɔɔ 'bhε 'waati 'ε ba, 'mu 'a -gbekanwli 'ε 'male-, 'ke 'mu 'a 'pele dɔɔ: «-Ka 'ka 'trɔnbado doo, -yoo Eli 'sii zii' 'kaa 'bhε 'nu 'bhɔ 'a ba!»

³⁶ 'Bhε klεle 'tε, 'ke -o do blasanle, 'kee- -gblanjluu' -fɔlu' -fɔlu' do 'sile, 'bhε 'yaa- 'bhii- ne 'yientenne mu 'fε -gblanjluu' do gbεen-. -E 'bhε □wlaa -drɔɔ 'tɔnle- do ba, 'kee- 'bhε 'yrele togo do yin 'lii, 'bhεε- 'kee- 'bhε dɔle- Zesu ta 'kaa 'bhε 'bhε mi, 'ke -ya pele- 'kaa: «'Kɔɔ- dula- doo,

-dɔke' -koo' nu Eli 'yele- 'ke 'bhe -o -a zina- 'zi -yriɣbɛele 'ε ta oo!»

³⁷ 'Duŋ- Zesu -gbekaan 'egloole, 'bheε- 'ke -a nii- 'ε gole- -a -yi.

³⁸ 'Bhe 'waati do 'ε ba, soɣbe -gbene 'la 'yaa- -Waanbhaa' Gba 'Fe -Gbene 'kpee 'ε 'yicien- ple, 'ke 'bhe 'peedele ple 'kee- san laanima 'bheε- 'kee- nu 'tenle- 'traa.

³⁹ Rome mu a -srwase' mu -kunlii 'la 'leklale -yaa Zesu ba -yre ta, 'bhe 'a gagbeyi 'ε 'yele-, 'ke 'bhe 'a 'pele 'kaa: «Wlan 'gbu 'ε ni, 'yee- mεε 'leε- 'yaa- 'ke -Waanbhaa' Gbe 'gbu 'ε 'le kpataakpa!»

⁴⁰ Le mu 'ke mu dulale -yaa 'ezin- 'egboonle, 'ke -o Zesu taglin-. Mari 'la 'yaa- da Magidala -wa 'ε ta, 'bhe 'pegee Mari 'la 'yaa- Zaki 'fientronne mi 'pegee Zose nεε 'le, 'bheε- Salome, 'mu -yaa 'woole mu 'ε ba.

⁴¹ 'Woo- le mu 'la bhe, 'wola- dɔle -yaa Zesu zi, -e -yaa 'waati 'la ba Galile 'kleen 'ε 'yi 'ke -o bho -a ba. 'Ezin- le 'srε 'bheεke mu -yaa 'yee- 'yre 'ε □noo ye, 'mu 'yaa- mεε 'la zan mu 'la □nwa -a zi Zeruzalemu -wa 'ε ta, 'mu 'ke 'le.

Zesu binyre

(Matie 27.57-61; Luki 23.50-56; Zaan 19.38-42)

⁴² Yromazi □bhwa gban. 'Bhe yi 'ε 'yaa- Zuufu mu a -yitrε' yi 'ε 'lemagaan yi 'le.

⁴³ -Ayile, yromazi -fitrii' 'kpa bhla 'ε ba, 'ke Arimate mi Zozefu 'nule. Mɔkpen' 'yaa- -gasikpa 'yee- Zozefu 'ε 'leε, 'bheε- -e -yaa 'ezin- Zuufu mu a 'kitikan mεε gbalaan mu -ledo' 'ε ba. 'Yee- 'gbu 'yri 'yaa- Waanbhaa' a -bhlenɣbeyi 'ε 'bhe bhla 'ε ta. 'Bhela- -yile, -ya zru dɔle- 'egloole, 'kee- gele-

Zesu gbaa 'ε 'yɾɛwolɛ Pilati ma, 'kaa -e gele- 'bhɛ binle.

⁴⁴ Zesu galawoa -gun blaale-, 'bhɛ 'yee- Pilati 'kpeelɛnia -a ma. 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'kee- mɛɛ winbɔle -srwase' mu -kunlii 'ε 'siiyɾɛ- □nɔɔ. 'Bhɛ 'nule-, 'kee- 'bhɛ -lɾɔkpale dɔɔ: «Zesu gale 'ε □nɔɔ □mwa gban εε?»

⁴⁵ 'Bhɛ klele 'tɛ, 'ke -srwase' -kunlii 'ε -ya -lɛkunle 'a ni dɔɔ -a gale 'ε □nɔɔ □mwa gban. 'Bhɛ 'yi 'tɛ, 'ke -ya pele- Arimate mi Zozefu ni 'kaa 'bhɛ ge Zesu gbaa 'ε 'si.

⁴⁶ 'Yee- Zozefu 'gbu sɔ 'pu do □lwa. -E yanle Zesu gbaa 'ε golele -yriɣbɛɛle 'ε ta, 'kee- 'bhɛ sɔ 'ε 'kpale Zesu gbaa 'ε ma. 'Bhɛɛ- -e bu -gluu 'la 'kwleela- 'elwale gban -sɔ vlɛ 'ε 'yi, 'kee- gele- Zesu gbaa 'ε 'kpaalɛ- 'bhɛ 'yi. -E yanle -a 'kpaalele 'bhɛ 'yi, 'kee- vlɛ -kpun -gbɛnɛ do -bhlile', 'bhɛɛ- 'kee- bu 'ε 'liitanle 'bhɛ 'le.

⁴⁷ 'Bhɛ bhla 'ε ba, Mari 'la 'yaa- da Magidala -wa la, 'bhɛ 'pegee Zose nɛɛ Mari, 'mu 'yaa- Zesu gbaa 'kpayɾɛ- 'ε -glin 'zi.

16

Zesu bweyɾɛ gale ba

(Matie 28.1-8; Luki 24.1-12; Zaan 20.1-10)

¹ -Yitɾɛ' yi 'ε 'kanle- blaan, Mari 'la 'yaa- da Magidala -wa 'ε ta, 'bhɛ 'pegee Zaki 'pegee Salome nɛɛ Mari, -o gbaa ma 'sro -yrɔn -gblɛn 'nrɛle- 'ke mu □lwa, 'kooko- -o ge Zesu gbaa 'ε masrolɛ 'mu 'le.

² 'Kɛngɔplɛ 'ε ma zrwan 'tutu 'ε zi, -yɾɛtɛbhɛ -wlɛn bhla 'ε ba, 'ke -o gele- bu 'ε taglinyɾɛ□nɔɔ.

³ -O ge bhla 'ε zi, -o -yaa pe 'zi 'eke- ni dɔɔ: «-Dele nu vle -kpuŋ 'ε 'bhlile- -kɔɔ' ni, 'bhεε- -ya go bu -gluu 'ε 'lii εε?»

⁴ -O bhɔle Zesu bu 'ε -din, -wa taglinle, 'ke -o vle -kpuŋ -gbεε 'ε 'bhlile- yele- -a 'lii 'ε -gɔma'.

⁵ 'Bhε klele 'tε, 'ke -o gele- wlale bu -gluu 'ε zi, 'ke -o -zwanne do yaale yele- -o gbε -yiε' ta, dune- 'pu 'penpen gbɔɔn do -yaa 'bhε ta, 'bhεε- 'ke -o 'klale -o 'gbu ta -gblaan -gbεε 'ε 'kɔɔ.

⁶ 'Duŋ- 'bhε pe -o ni dɔɔ: «'Ka 'laa -gblaanle, -o Nazareti mi Zesu 'la -gbaanna -yrigbεele 'ε ta, 'ka -o 'bhεε- -glin zii' εε? -E -bwela gale ba, yaa -o -li -ge, -ka 'ka 'yɛkpa -a gbaa 'kpaayɛ- 'ε ɲɔɔ -ge dɔɔ.

⁷ 'Duŋ-, 'ka mu ge a pe -yaa' -klanlanε mu 'ε 'pegee Pieri ni 'kaa -e 'kan zii' 'ka 'lεε -sɔ Galile. 'Ka nu a yele 'bhεε- ɲɔɔ 'bhii- -a 'gbu 'a ɲpia 'ka ni gɔne- 'la -gbεεn bhe.»

⁸ 'Woo- le mu 'ε 'pwele- 'tε bu -gluu 'ε zi, 'ke -o blasanle, -amasɔyi -gblaan -gbεε 'ε 'kɔɔ sɛn ɲwlaa -o -yi, 'bhεε- -o -yaa bεεn 'zi. 'Duŋ- waa 'bhε 'pele mεε 'kedo- 'kpɔ ni -gblaan 'ε 'kɔɔ.

Zesu 'pwela- Mari 'la 'yaa- da Magidala -wa 'ε ta 'bhε ba

(Matie 28.9-10; Zaan 20.11-18)

⁹ [Zesu bwele blaان gale ba, 'kanɔɔple 'ε ma zrwan 'tutu 'ε zi, -e -pwela 'elwale 'pe Mari 'la 'yaa- da Magidala -wa 'ε ta 'bhεε- ba. 'Yee- Zesu lii 'yɔɔ- 'srwaple- -gwa 'bhεε- zi 'elwale -sɔ.

¹⁰ 'Bhε le 'ε -ja 'bhε -jan 'ε 'yigɔɔnle mεε 'la zan mu -yaa Zesu zi 'mu ni; -e ɲbhwa 'mu ta 'ke mu ta -o suŋ, 'bhεε- 'mu 'yaa- wisi' zii'.

11 'Dun- -wa malawoa 'kaa Zesu -bwela gale, 'bhεε- -ya -yɾε ma, 'bhε 'pegee 'yee- Mari 'gbu 'a
 □ya kpataakpa, waa -o 'kpale- -a -yi.

*Zesu 'pwela- -yaa' -klanlanε plε ba
 (Luki 24.13-35)*

12 'Bhε blaanta, Zesu 'pwela- -yaa' -klanlanε plε
 ba 'pwεgbeya -glooŋ 'bhεεke do 'yi 'mu ge bhla 'ε
 zi -bɔŋ 'yi -wa do ta.

13 'Bhε mεε plε 'ε □nwa 'bhε -jan 'ε 'yigoŋlε
 'ezin- -klanlanε -vin mu 'ε ni, 'dun- waa -o 'kpale-
 'mu 'wojan- 'ε 'yi 'ezin- -titi.

*Zesu 'pwela- -yaa' -klanlanε -vin vu ta do 'ε ba
 (Matie 28.16-20; Luki 24.36-49; Zaan 20.19-23;
 Kleza 1.6-8)*

14 'Bhε blaana 'tε, 'ke Zesu 'pwele- -yaa' -klanlanε
 vu ta do 'ε ba, -waa' pεbhle bhla 'ε zi. 'Bhεε-
 'kee- -lale' -o ta -waa' 'kpalekleya 'ε 'pegee -o zru
 doḡbeya -gloo 'ε ma. -Amasɔyi, mεε 'la zan mu
 'a 'yɾemale 'ε □ya -a bwele blaana gale ba, waa -o
 'kpale- 'mu 'wojan- 'ε 'yi.

15 'Bhε 'kpen blaana 'tε, 'ke -ya pele- -o ni doo:
 «-Ka ge 'drunyan 'ε 'yi yɾεkpen- □noo, 'ke 'ka ge
 -Jan 'Nrāle- 'ε 'wolele mεε mu 'ε 'kpen ni.

16 'Ke mεε 'la zan 'e □kpaā -a -yi, 'bhεε- 'ke 'bhε
 zan -dwa -a -la 'ke -wa wiinjε -yi ba, 'bhε zan nu
 gole -za 'yi. 'Dun- 'ke mεε 'la zan 'laa 'e 'kpale- -a
 -yi, -Waanbhaa' a -kpan 'ε nu baale 'bhε zan ta.

17 'Mi nu 'sole- maza mu 'la klele mεε 'la zan
 mu nu -o 'kpale- -Jan 'Nrāle- 'ε 'yi 'mu gbε zi 'mu
 -le -ge: 'Mi 'gbu 'to 'ε 'yi, -o nu 'zina mu -gbinle'
 mεε mu zi, 'bhεε- -o nu wli dɾεε mu 'pele.

18 'Ke -o mɛ mu ɲkwan -o 'koo, 'bhɛɛ- 'ke -o mɛɛ dɛ -yi 'ke ɲmia, -za 'yoo- 'kedo- 'kpo 'laa nu kleɛ -o ni. -O nu -o gbɛ mu 'kpaalɛ- gadɛ mu ta 'bhɛɛ- 'mu nu -bheɛ'.»

Zesu geyɛ -a Dɛ -Waanbhaa' ba

(Luki 24.50-53; Kleza 1.9-11)

19 Mɛɛzan Zesu 'yanle- 'bhɛ -jan mu 'ɛ 'wolele -o ni, 'ke -Waanbhaa' -a fangan- 'ɛ 'bhɛ 'a 'sile laanima, 'kee- gele- laflɛ' 'ɛ 'yi, 'bhɛɛ- -e -ja yaalɛ -Waanbhaa' -din 'tɔbhɔ ma yaayɛ 'ɛ ɲoo.

20 -Yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ -ja 'tɛ -Jan 'Nrɛle- 'ɛ 'wole- yrɛkpen- ɲoo. Mɛɛzan Zesu 'yaa- bhɔ 'zi 'mu ba, 'kee- 'sole- maza mu kle -so -o gbɛ zi. 'Bhɛ klegbɛya 'ɛ gbɛɛn- bhe, -e -yaa zrɔn 'bhii- -yaa' -klanlanɛ mu 'ɛ 'wojan- mu 'ɛ -woo 'ke wlan 'le.]

Mwan
The New Testament in the Mwan language of Côte
d'Ivoire

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source
files dated 14 May 2025

1220066e-ed9e-5c66-9c3b-435a6575b8da